

Commission d'enquête
parlementaire chargée d'enquêter
sur le traitement des abus sexuels
commis au sein et en dehors de
l'Église, y compris sur leur traitement
judiciaire, et sur leurs conséquences
actuelles pour les victimes et pour la
société

du

LUNDI 26 FÉVRIER 2024

Matin

Parlementaire onderzoekscommissie
belast met het onderzoek naar de
aanpak van seksueel misbruik, in de
Kerk en daarbuiten, met inbegrip van
de gerechtelijke behandeling, en de
gevolgen op vandaag voor
slachtoffers en samenleving

van

MAANDAG 26 FEBRUARI 2024

Voormiddag

De openbare commissievergadering wordt
geopend om 12.20 uur en voorgezeten door
mevrouw Sophie De Wit.

La réunion publique de commission est ouverte à
12 h 20 et présidée par Mme Sophie De Wit.

**Audition dans le cadre du volet "Approche au
sein de l'Église et des organisations religieuses"
de:**

- M. René Stockman, ancien supérieur majeur de
la Congrégation des Frères de la Charité;
- M. Marc Desmet, supérieur régional des
jésuites dans les Pays-Bas, et M. Theo van
Drunen, délégué pour le Saveguarding auprès
des jésuites;
- M. Thierry Dobbelsstein, provincial des jésuites
d'Europe occidentale francophone;
- M. Gerard Van Malderen, abbé de l'abbaye de
Termonde.

**Hoorzitting in het kader van het luik "Aanpak
binnen de Kerk en religieuze organisaties" met:**

- de heer René Stockman, voormalig generaal-
overste bij de Broeders van Liefde;
- de heer Marc Desmet, regionaal overste van de
jezuïeten in de Lage Landen, en de heer Theo
van Drunen, delegaat Saveguarding bij de
jezuïeten;
- de heer Thierry Dobbelsstein, provinciaal van de
jezuïeten van Franstalig West-Europa;
- de heer Gerard Van Malderen, abt van de abdij
van Dendermonde.

De **voorzitter**: Collega's, ik open de vergadering.
Mevrouw Van Peel is verontschuldigd wegens
ziekte. Een aantal collega's had vorige week
gevraagd om vandaag via Zoom te kunnen
vergaderen omwille van de boerenprotesten, maar
de Conferentie van voorzitters heeft beslist dat dat
alleen mogelijk is voor externe sprekers. Het spijt

me dus voor de collega's die hier niet aanwezig
kunnen zijn. Uiteraard kunnen zij de vergadering
volgen via streaming. Mochten ze vragen hebben,
dan kunnen ze die altijd via een WhatsAppbericht
naar ons sturen. Ik moet me uiteraard houden aan
de beslissing van de Conferentie.

Ik verwelkom de parlementsleden die hier wel
geraakt zijn en ik verwelkom ook de sprekers. Het
was door de protesten niet evident om naar hier te
komen. Bonjour à tous et bienvenue. Dank u voor
uw komst en uw tijd.

We starten met de eedafleggingen.

Monsieur Thierry Dobbelsstein, je vous rappelle
qu'en vertu de l'article 4, § 1, de la loi du
3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires, telle
que modifiée par la loi du 30 juin 1996, la
commission d'enquête peut prendre toutes les
mesures d'instruction prévues par le Code
d'instruction criminelle. Elle peut notamment
entendre les témoins sous serment.

Avant de vous inviter à prêter serment, je tiens à
attirer votre attention sur le dernier alinéa de
l'article 8 de la loi précitée, suivant lequel tout
témoin qui, en faisant une déclaration conforme à
la vérité, pourrait s'exposer à des poursuites
pénales, peut refuser de témoigner (cf. également
l'article 14, 3, g, du Pacte international relatif aux
droits civils et politiques du 19 décembre 1966,
ratifié par la loi du 15 mai 1981). Cela signifie qu'un
témoin a le droit de se taire lorsqu'il pense que sa
déclaration publique pourrait être ultérieurement
utilisée contre lui dans une procédure pénale.

Je vous rappelle en outre que, suivant l'article 9 de
cette même loi, tout coupable de faux témoignage

sera puni d'un emprisonnement de deux mois à trois ans et privé de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus.

Enfin, je vous rappelle que, suivant l'article 3 de la loi précitée, le secret de vos déclarations n'est pas garanti, sauf s'il s'agit de déclarations faites lors d'une réunion à huis clos et pour laquelle la commission s'est engagée explicitement à respecter le secret. De plus, chaque document que vous remettiez à la commission est susceptible d'être révélé.

Après ces précisions, je vous invite à prêter serment en levant la main et en prononçant la formule suivante: "Je jure de dire toute la vérité et rien que la vérité".

M. Thierry Dobbelsstein prête serment.

Mijnheer René Stockman, mijnheer Marc Desmet, mijnheer Theo van Drunen en mijnheer Gerard Van Malderen, ik herinner u eraan dat conform artikel 4, § 1, van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1996, de onderzoekscommissie alle in het Wetboek van strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen kan nemen. Ze kan onder meer getuigen onder ede horen.

Alvorens u te vragen de eed af te leggen, wens ik de aandacht te vestigen op het laatste lid van artikel 8 van bovenvermelde wet, volgens hetwelk iedere getuige kan aanvoeren dat hij, door naar waarheid een verklaring af te leggen, zich zou kunnen blootstellen aan strafvervolging en derhalve getuigenis weigeren (zie ook artikel 14, 3, g, van het internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1966, bekrachtigd bij de wet van 15 mei 1981). Dat betekent dat u het recht heeft om te zwijgen wanneer u meent dat uw publieke verklaring later tegen u zou kunnen worden gebruikt in een strafvordering.

Ik wil er vervolgens nog de nadruk op leggen dat u, krachtens artikel 9 van dezelfde wet, voor valse getuigenis kan worden gestraft met een gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en u voor een termijn van ten minste vijf en ten hoogste tien jaar kunt worden onttrokken uit het recht om te kiezen of verkozen te worden.

Ten slotte wijs ik u erop dat ingevolge artikel 3 van voornoemde wet de geheimhouding van uw verklaringen niet is gewaarborgd tenzij het gaat om verklaringen afgelegd tijdens een vergadering met gesloten deuren en waarvoor de commissie zich uitdrukkelijk heeft verbonden de geheimhouding in

acht te nemen. Bovendien is ieder stuk dat u aan de commissie zou overleggen vatbaar voor openbaarmaking.

Na deze verduidelijking vraag ik u de eed af te leggen door de hand te heffen en de volgende woorden te herhalen: "Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen."

De heren René Stockman, Marc Desmet, Theo van Drunen en Gerard Van Malderen leggen de eed af.

Dank u wel. U kent de opdracht van onze onderzoekscommissie. We onderzoeken het misbruik binnen de kerk, maar ook daarbuiten. We hebben een aantal getuigen gehoord en een aantal getuigenissen ontvangen. In 2010-2011 is er ook al een gewone commissie geweest. Na de reportage van *Godvergeten* zijn er nog heel wat pijnpunten naar boven gekomen. In dat kader onderzoeken we de reactie van de kerkelijke instellingen en instituten op die feiten en de manier waarop daarmee werd omgegaan. We willen vooral leren wat anders en beter kan. Uiteraard hopen we dat we uit uw getuigenissen elementen kunnen oppikken als basis voor de aanbevelingen die we in ons rapport willen opnemen.

Onze werkwijze bestaat erin dat u eerst een toelichting geeft, tenzij u dat niet wenst, maar ik denk dat het wel de bedoeling is. Daarna wordt het woord gegeven aan onze commissieleden, waarbij we proberen om vraag per vraag te werken. Collega's kunnen daarop inpikken. Dan kan er een concreet debat worden uitgespit. We gaan geen 30 vragen na elkaar laten formuleren, waarop u dan moet antwoorden, want dan zijn we het verhaal een beetje kwijt. Zo zullen we proberen te werk te gaan.

Er blijkt een probleem te zijn met het opstarten van de presentatie van mijnheer Desmet, dus geef ik eerst het woord aan mijnheer Stockman.

René Stockman: Geachte voorzitter en leden van de parlementaire onderzoekscommissie, vooreerst wil ik mijn dank uitdrukken voor de uitnodiging om voor uw commissie een getuigenis over het belangrijk thema rond de aanpak van seksueel misbruik in de kerk en daarbuiten te geven. Ik hoop dat de inbreng van de verschillende betrokkenen een duidelijker beeld mag geven, enerzijds van het grote leed dat dat misbruik heeft meegebracht en nog steeds meebrengt en anderzijds van de wijze waarop de betrokken instanties dat leed erkennen en ook gepaste maatregelen nemen om aan dat leed tegemoet te komen en met grote zorgvuldigheid alles in het werk stellen om dergelijk misbruik tegen te gaan en te voorkomen.

Laat me toe te verwijzen naar de verklaring die ik

hier heb gegeven op 24 januari 2011 en waarbij ik toen de stand van zaken heb geschetst over hoe wij als Broeders van Liefde vooral in België geantwoord hebben op misbruiken waarvan we kennis kregen. Ik meen dat ik daarop niet moet terugkomen, en bij eventuele vragen daaromtrent kan ik verwijzen naar de antwoorden die ik toen heb gegeven en ook naar de Belgische regio binnen de congregatie onder wiens bevoegdheid de concrete opvolging van die dossiers valt. Binnen de congregatie geldt immers het principe van de subsidiariteit, waarbij het aan de plaatselijke besturen toekomt om de lokale problemen lokaal aan te pakken, op te volgen en op te lossen, weliswaar in samenspraak en eventueel in overleg met het overkoepelend bestuur.

In verschillende van onze psychiatrische voorzieningen in België werden speciale afdelingen opgericht om mensen die een seksueel delict pleegden therapeutisch te begeleiden. Naast en met de strafmaatregel die hen werd opgelegd dienen we immers ook te zoeken hoe we die mensen ook meer fundamenteel kunnen helpen opdat ze niet meer in hetzelfde gedragspatroon zouden vervallen.

Ik wens evenwel in te gaan op wat we in januari 2011 hebben gesteld, namelijk dat we vanuit de congregatie op internationaal niveau een bijzondere commissie zouden oprichten om duidelijke en praktische richtlijnen uit te werken om iedere melding van misbruik correct te beantwoorden en vooral dat we duidelijke procedures zouden uitwerken om iedere vorm van misbruik in de toekomst te voorkomen en volledig uit te sluiten.

Ik wens eveneens woordelijk te herhalen wat we toen als uitgangspunt hebben geformuleerd: "De pijn van de slachtoffers van iedere vorm van misbruik treft ons persoonlijk en ook als groep en we beseffen dat we in het verleden onvoldoende aandacht hebben gehad voor het leed dat werd veroorzaakt. Wij vragen dan ook ootmoedig om vergeving aan deze slachtoffers, die vinden dat ze vanuit de congregatie onvoldoende gehoor hebben ontvangen en hopen hen alsnog een helpende hand te kunnen bieden. Bij iedere nieuwe aanmelding van misbruik vragen we de verantwoordelijken alles in het werk te stellen om het slachtoffer te ondersteunen en hem te begeleiden om de heling van de wonden te bespoedigen. Het kunnen uitspreken van de pijn kan de weg naar de echte heling openen, waarbij naast het laten geschieden van het recht, de vergeving als uitnodigend perspectief moet worden vooropgesteld. Indien nodig, wordt professionele hulp aangeboden."

Persoonlijk was voor mij de actieve deelname aan

het symposium Naar Heling en Vernieuwing, dat van 6 tot 9 februari 2012 werd georganiseerd door de Pauselijke Universiteit Gregoriana in Rome, heel richtinggevend. Op verzoek van de organisator, professor Hans Zollner, een jezuïet, toen decaan van de faculteit Psychologie en specialist ter zake, werd ik gevraagd om een groep Afrikaanse bisschoppen te modereren. Het viel mij toen op hoe voor die laatsten het thema over misbruik heel nieuw en zelfs heel verwarrend klonk en dat het eerder beschouwd werd als een typisch westers probleem. Gezien het internationale karakter van onze congregatie, met momenteel een groot gewicht in Afrika, heb ik dat laatste meegenomen in de uitwerking van onze commissie die we daaromtrent hebben opgericht.

Tevens onthielden we dat voortaan alle aandacht moest gaan naar het ernstig nemen van de klachten, het zorgvuldig beluisteren van de slachtoffers, het nemen van passende maatregelen naar de vermoedelijke dader met het oog op het creëren en herstellen van een veilige omgeving en het laten geschieden van het recht, het belang van het alert zijn op de zogenaamde rode vlaggen die zouden kunnen wijzen op mogelijk seksueel misbruik, de aandacht voor de vorming van onze leden inzake een gezonde en correcte beleving van hun seksualiteit en de ontwikkeling van duidelijke preventieve maatregelen om in de toekomst iedere vorm van misbruik te voorkomen.

De woorden, uitgesproken door de toenmalige prefect van de congregatie van de bisschoppen, kardinaal Ouellet, waren zeer confronterend en bleven het hele congres doorzinderen: "De tragedie van het seksueel misbruik van minderjarigen door christenen, en speciaal wanneer dit gedaan wordt door leden van clerici, dus priesters en religieuzen, is een bron van grote schaamte en een enorm schandaal. Laten wij toch nooit de woorden van Jezus vergeten: 'Het zou beter voor hem zijn als men hem een molensteen om de hals deed en in zee wierp dan dat hij aan een van deze kleinen aanleiding tot zonde geeft'. Misbruik is een misdrijf dat aan de onschuldige slachtoffers een doodservaring geeft, en alleen God kan die tot nieuw leven opwekken door de kracht van de Heilige Geest. Onze eerste beweging moet derhalve steeds een houding zijn van grote luisterbereidheid naar diegenen die misbruikt zijn om als het ware mediator te worden van de Heilige Geest om een echte heling te laten geschieden".

In 2014 zijn wij dan ook effectief gestart met de oprichting van een adviesraad op het niveau van het generaal bestuur van de congregatie, samengesteld uit leden van de generale raad, psychiaters, juridische adviseurs en professor.

Hans Zollner, die bereid was ons hierbij te begeleiden.

Het doel van die adviesraad was te komen tot een duidelijke beleidsnota over de bescherming van kinderen en kwetsbare volwassenen tegen misbruik, de uitwerking van richtlijnen voor de hele congregatie hoe de klachten behandeld moesten worden, het aanpassen van het vormingsplan met specifieke aandacht voor de groei naar seksuele volwassenheid binnen onze celibataire levenswijze, het uitwerken van preventieve maatregelen om iedere vorm van misbruik te voorkomen en het opstellen van templates voor melding en opvolging van de klachten.

Tegelijk volgde een lid van de generale raad de specifieke opleiding die door de Gregoriana en onder de leiding van professor Zollner en professor Karlijn Demasure ter zake werd georganiseerd en die, na het beëindigen van die opleiding, ook het aanspreekpunt werd binnen de generale raad.

Vanuit de verschillende samenkomsten van de adviesraad werd ter voorbereiding van het generaal kapittel dat gehouden werd in augustus 2018 het thema rond de bescherming van kinderen en kwetsbare volwassenen tegen misbruik grondig uitgewerkt en als een discussienota geagendeerd en grondig besproken. Bij de besluitvorming van dat kapittel werd de volgende motie geformuleerd, die ik citeer: "Het generaal kapittel steunt de voortgezette sensibilisering en de implementering van protocollen tegen alle soorten van misbruik op alle niveaus, rekening houdend met de lokale wetgeving en de leer van de katholieke kerk."

Na het kapittel en rekening houdend met de suggesties geformuleerd binnen het kapittel en ook in overeenstemming met de motu proprio 'Gij zijt het licht van de wereld' die ondertussen door paus Franciscus werd gepubliceerd ter gelegenheid van de vergadering die rond het misbruik werd georganiseerd door het Vaticaan in februari 2019, kwam de adviesraad tot een eindredactie van deze beleidsverklaring.

Ik citeer hier de preambule van die beleidsverklaring die als richtlijn moest gelden en ook geldt voor heel de congregatie. "Bij de aanpak van gevallen van misbruik dient onze eerste bezorgdheid uit te gaan naar de slachtoffers. Dat dient uit onze houding te blijken en onze eerste reactie moet altijd zijn dat we naar de slachtoffers en hun verhaal luisteren. Alle klachten die ons bekend worden gemaakt, dienen van meet af aan serieus genomen te worden, en na zorgvuldig onderzoek dienen er gepaste en onmiddellijke maatregelen genomen te worden. De congregatie betreurt en veroordeelt ten zeerste met schaamte

en pijn ieder geval van misbruik, in het bijzonder wanneer dergelijke gevallen werden of worden gepleegd door personen die een band hebben met de congregatie. De congregatie wenst daarvoor haar verontschuldiging aan te bieden. Ze wil alles in het werk stellen om ervoor te zorgen dat dat nooit meer zal gebeuren en roept alle betrokkenen bij de congregatie en haar werking op om, in welke hoedanigheid ook, stil te staan bij de caritas die het hart uitmaakt van het charisma van onze congregatie. Het is deze caritas en niets anders die richting moet geven aan onze manier van handelen en omgaan met elkaar en met onze medemensen die we dienen. In geen enkel geval kan een misplaatste bezorgdheid over de naam van de congregatie of haar zending het onrechtmatig achterhouden van kennis of van een redelijk vermoeden van het bestaan van misbruik van welke aard dan ook rechtvaardigen."

In de beleidsverklaring wordt iedere vorm van misbruik derhalve beschouwd als een grove schending van ons charisma als congregatie. Het is daarentegen de verantwoordelijkheid van de congregatie in een veilige, educatieve en zorgzame omgeving te voorzien voor personen die aan ons zijn toevertrouwd. Om seksueel misbruik te voorkomen, wordt geëist dat de leden van de congregatie en al degenen die geëngageerd zijn in of verbonden met de missie van de congregatie, actief streven naar een hoger niveau van maturiteit en emotionele intelligentie, waarbij de zorgvuldige selectie en evaluatie van nieuwe kandidaten en ook van nieuwe medewerkers binnen het apostolaat van belang zijn, tezamen met een aangepaste initiële en verdere vorming.

Als prioriteiten werden de preventie van elke vorm van misbruik, de gepaste zorg voor slachtoffers van misbruik en de inspanningen tot herstel na misbruik vooropgesteld. Daartoe moet een omgeving worden gecreëerd die veilig is en bijdraagt tot de voorkoming van misbruik. In iedere regio waar de congregatie aanwezig is, dient men best practices op te stellen, alsook specifieke procedures en richtlijnen die met de gepaste eerbied voor de lokale culturele context dienen te worden ontwikkeld. Iedere regio dient te zorgen voor gepaste doorlichtingsprocedures voor nieuwe kandidaten.

Voor de aanpak van gevallen van misbruik werden de volgende basisvoorwaarden vooropgesteld. Het charisma van de congregatie indachtig moet erop worden toegezien dat de misbruikte persoon en anderen die wellicht gevaar lopen misbruikt te worden, veilig zijn en een gepaste behandeling krijgen. Daarnaast moet erop worden toegezien dat voor zowel slachtoffer als dader de principes van het recht en de caritas ten volle worden

gerespecteerd, in overeenstemming met het burgerlijk recht van het land waar het misbruik plaatsvindt en conform het kerkelijk recht. In lopende gevallen van misbruik moet alle relevante informatie worden verzameld en voorgelegd aan de aangewezen persoon of afgevaardigde op regionaal niveau. Indien het voorval plaatsvond in het verleden, moet onmiddellijk gevolg worden gegeven aan een melding bij de verantwoordelijke en in de gepaste steun worden voorzien. Er moet tot slot te allen tijde worden gestreefd om slachtoffers van iedere vorm van machtsmisbruik te helpen bij hun genezing.

Er werd gesteld dat die basisvoorwaarden dienden opgenomen te worden in de procedures die alle regio's daaromtrent moeten opstellen. Die beleidsverklaring heb ik ook ter beschikking te gesteld aan de leden van deze commissie, zowel in het Nederlands als in het Frans.

Daarnaast werd vanuit de adviesraad gestart met het verspreiden van korte praktische nota's rond het ontwikkelen van preventieve maatregelen. Hierbij werd de nadruk gelegd op de drie niveaus van preventie, dat wil zeggen als eerste niveau het creëren van een veilige omgeving, als tweede niveau een speciale aandacht voor de rode vlaggen die op een mogelijkheid tot misbruik zou kunnen wijzen en als derde niveau de absolute aandacht gericht op heling bij een eventueel geval van misbruik en directe maatregelen naar de vermoedelijke dader toe om een absolute bescherming te garanderen.

Verder werden concrete richtlijnen uitgewerkt hoe men een duidelijke handelingscode kan uitwerken om die preventieve maatregelen ook effectief uit te voeren. Het opvolgen van die beleidsverklaring werd een vast agendapunt binnen de vergaderingen van het generaal bestuur en binnen de samenkomsten met de regionale verantwoordelijken van de congregatie.

We mogen hier bij wijze van besluit stellen dat we als congregatie de jongste twee decennia een hele weg hebben afgelegd en geleerd hebben uit het verleden en ook uit wat ons vanuit de maatschappij en de kerk werd aangeboden. We zijn erin geslaagd om zowel op internationaal als op lokaal niveau echt een grotere sensibiliteit te ontwikkelen rond iedere vorm van mogelijk misbruik, om een correcte behandeling uit te werken naar de aangebrachte gevallen toe, ook die uit het verleden, en vooral om een verscherpte aandacht op te wekken en te verwerven in het streven om preventief alles in het werk te stellen om iedere vorm van misbruik uit te sluiten.

De **voorzitster**: Dank u wel. We zullen eerst alle

sprekers hun toelichting laten geven. Mijnheer Desmet, intussen staat de presentatie klaar.

Marc Desmet: Geachte voorzitter, geachte leden van deze federale commissie, hartelijk dank dat ook wij, vertegenwoordigers van de jezuïeten in de Lage Landen, waarbij ook het zuiden van België, Frankrijk en Griekenland zitten, als congregatie of orde waarvan sommige leden misbruik op minderjarigen hebben gepleegd, u kunnen helpen bij uw belangrijke maatschappelijke taak door te schetsen hoe wij zijn omgegaan met seksueel misbruik van minderjarigen. Door te spreken, maar ook door te luisteren naar uw vragen en te zien hoe we daar verder mee kunnen.

Wie zijn wij vanwege de jezuïeten van de Lage Landen?

Theo van Drunen is delegaat Safeguarding van mijn taak, regionaal, zoals er een is in elke provincie wereldwijd. De jezuïeten zijn over de hele wereld verspreid.

Ik ben regionaal overste sinds 2020. Voordien was ik gedurende meer dan 27 jaar palliatieve zorgarts in het Jessaziekenhuis in Hasselt. Vanuit die ervaring ben ik door de Kamer van volksvertegenwoordigers aangesteld als een van de 16 leden van de Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie.

Bij wijze van inleiding wil ik uit mijn recente brief naar heel ons netwerk citeren om te tonen hoe wij aankijken tegen deze problematiek en tegen *Godvergeten*: "*Godvergeten* was goed én absoluut levensnoodzakelijk, zeker voor de slachtoffers maar ook voor de kerk. In die documentaire verschijnt de kerk in al haar klerikale en structurele lelijkheid."

Dit is een verhaal van het 'verleden' dat zich grotendeels situeert tussen '60 en '90, zij het een verleden tussen aanhalingstekens, want we weten dat het voor de slachtoffers, de overlevers, doorloopt tot op vandaag én in hun toekomst. De eerste betekenis van *Godvergeten* is dan ook een sterkere en expliciete erkenning van het leed van slachtoffers in het verleden en van hun familieleden, dat nu pas voor velen doordringt.

Met andere woorden, het seksueel misbruik van minderjarigen door jezuïeten is onmiskenbaar een verhaal van jezuïeten die misbruik hebben gepleegd in een verleden dat, volgens wat we weten, meer dan dertig jaar achter ons ligt. Wat we daarmee hebben gedaan, zal Theo van Drunen straks toelichten.

Er is echter een tweede betekenis. Welke

uitdagingen willen nu worden gehoord? Dat moet onze ignatiaanse familie ontdekken. Die tweede betekenis is een verhaal van een beperkt aantal leken in het verleden, voor zover we weten. Nu zijn wij, jezuïeten, numeriek veel minder aanwezig. We zijn soms afwezig.

De jezuïeten worden trouwens al sinds de jaren zeventig anders opgeleid dan voorheen. Bijvoorbeeld, in september 2023 is een man ingetreden in Birmingham. We hebben immers een internationaal noviciaat. De betrokkene passeert bij een psychiater. Hij krijgt een uitgebreide psychologische screening via meerdere gesprekken. Hij krijgt ook een seksuologische screening. Met de toelating van de kandidaat kunt u dat alles lezen.

Wat betekent het misbruikschandaal echter voor onze huidige, door leken geleide ignatiaanse organisaties? Het is immers goed dat de zaken sterk zijn geëvolueerd de voorbije decennia. Er zijn de jezuïeten en de jezuïetenscholen, waarin nog slechts enkele jezuïeten actief zijn. Zij worden nu door leken geleid en begeleid. Die scholen vormen zelf een onderdeel van een groter geheel, namelijk wat wij IgNAN noemen, zijnde het Ignatiaans Apostolisch Netwerk, met heel verscheidene soorten organisaties voor vluchtelingen, voor detentie, van de universiteit, voor bezinning, internet en dies meer. Wij, de jezuïetenorde, hebben daarmee een nauwe band.

Dat netwerk wordt gecoördineerd door mevrouw Cecilia Vanneste, een juriste van opleiding. Zij heeft ook zitting als vertegenwoordiger voor Europa in de zogenoemde 'Women's Commission', een commissie die door pater-generaal – de nummer 1 van de jezuïeten – in Rome in het leven is geroepen om de man-vrouwverhoudingen in onze structuren te onderzoeken en te verbeteren.

Zoals de vorige spreker al heeft vermeld, hebben onze organisaties en ook onze scholen, die in deze problematiek toch belangrijk zijn, in het algemeen veel autonomie ten opzichte van het centraal bestuur. Daardoor ontstaat er een grote diversiteit. Ze hebben wel allemaal hetzelfde pedagogische ignatiaanse project. Daarvoor is het centraal bestuur van de colleges verantwoordelijk, waarvan ikzelf en twee gedelegeerden deel uitmaken.

Ten slotte merk ik op dat wij zijn ingebed in een wereldwijde structuur van jezuïeten en hun organisaties. Zowel in het Noorden als in het Zuiden van de *globe* bestaat er een hefboom, de Promotion of a Consistent Culture of Protection of the PCCP. De velden waar minderjarigen aanwezig kunnen zijn, zijn een 40-tal jezuïetencolleges en ignatiaanse scholen – van kleuter- tot secundair

onderwijs – en een scholengroep in Nederland. Daarnaast is er een zorgaanbieder voor personen met een mentale beperking in Aalst, Levensvreugde. Voorts is er een bezinningscentrum en zijn er jezuïeten actief aan de universiteit onder studenten.

Welke uitdagingen schuilen voor ons in seksueel misbruik? Wat deden we al en wat moeten we nog doen? Bij die eerste uitdaging zal ik het langst stilstaan. Ik noem ze 'van vergeldingsrecht naar herstelrecht'. Het vergeldingsrecht zoekt antwoorden op vragen als: Wie is er schuldig?, Wie is de dader?, Wat is de misdaad?, Wat moet de straf zijn? Dat zijn belangrijke vragen.

Vaak is de zaak evenwel verjaard en dan leven er andere vragen. Wie werd beschadigd? Wat waren de gevolgen daarvan? Wat is nodig om de gevolgen van de schade enigszins te verzachten en de gekwetste verhoudingen enigszins te herstellen? Dat zijn de vragen van het herstelrecht, *restaurative justice*, *justice réparatrice*.

Sinds de vorige golf, in het zog van het Vangheluweverhaal is er een systematische, heel open en constructieve samenwerking gekomen met het Gemeenschappelijk Opvangpunt van de Religieuzen, tot op vandaag. De heer van Drunen en ik ontmoeten persoonlijk alle slachtoffers die dat verlangen. We zeggen daar dan onder andere dat we die overlever geloven, dat we plaatsvervangende spijt en schaamte voelen voor wat de overlever ons vertelt. Die gesprekken zijn prioritair in onze agenda. Het maakt dat we bepaalde reizen – normaliter zat ik deze maand in India – schrappen.

Die gesprekken treffen ons. We hebben er vorige week nog gehad. U hebt die dingen gehoord, ik wil gewoon maar zeggen dat wij ze ook horen. We zijn getroffen door mensen die ten gevolge van de diepe psychische beschadiging niet weten wat hun seksuele identiteit is, die nooit een relatie hebben kunnen aangaan. Er zijn mensen die zich soms slachtoffer voelen, soms niet, maar die misschien wel vol wrok zitten en die zich soms schuldig voelen, bijvoorbeeld toen de dader het slachtoffer, dat niet meer inging op avances, volkomen ging negeren.

We zijn ook getroffen door de jonge leeftijd van de slachtoffers, van de overlevers. Het gaat bijvoorbeeld over kinderen van 10 à 12 jaar toen het gebeurde. We zijn getroffen door het geweld dat de jezuïet gebruikte tegen kinderen. We zijn getroffen door de slechte schoolresultaten, door de job die ze maar konden vinden. We zijn getroffen door de perverse slimmigheid waarmee de dader zich introduceert of gelegenheden creëert, door de

perverse mengeling van chronisch misbruik en sacramenten, door het ambivalente mengsel van langs de ene kant pijn en kwaadheid bij de mensen die we ontmoeten en tegelijkertijd waardering voor die school, soms zeer verrassend. Ondanks misbruik stuurt een overlever zijn kinderen naar datzelfde internaat, of zijn kleinkind is ondertussen leraar in een van onze scholen.

Het mogelijke effect van die gesprekken wordt vertolkt door dit arduinstenen zwarte kunststuk dat ik heb meegebracht, met een ster op de achtergrond, van twee heel zwarte bladzijden van een opengeslagen boek. Het is een geschenk van de echtgenote van een slachtoffer aan mijn voorganger, de heer Verschueren, die van 2012 tot 2020 provinciaal was. Er staat 12 mei 2014 op. Dat is de datum van de dading. Ik citeer wat de heer Verschueren daarachter op een blaadje heeft getikt: "Zij en haar gezin leden jarenlang aan de gevolgen van het misbruik dat zich lieten voelen in de affectieve relatie van het echtpaar en met de kinderen. Hij, de overlever, was niet bij machte om over het misbruik te spreken, maar met het traject kwam er niet alleen een doorbraak voor de overlever, maar ook voor het volledige gezin. Heling kon eindelijk beginnen. Ze leven nu echt, zeggen ze." De dading was in 2014. De steen is gegeven in 2020. Die zwarte bladzijde vormt een onvervreemdbaar stuk van onze jezuïeten-geschiedenis. We moeten onze geschiedenis herschrijven. Die steen figureert in mijn bureau op de ovalen tafel waarrond we vergaderen.

Daarnaast ligt de vraag voor hoe we een dader begeleiden. Een dader kan minimaliseren, zich verantwoorden of gewoonweg ontkennen. We verkennen de mogelijkheid van psychologische begeleiding. Dat is niet zo evident. Als arts ben ik veel met psychologen in contact gekomen. Vaak kreeg ik te horen dat als men zelf niet wil meewerken, een psycholoog niet zoveel kan doen. We zoeken passend werk binnen de gemeenschap, binnen onze gemeenschap, bijvoorbeeld computers herstellen. Passend werk vinden, is niet zo eenvoudig. We ondersteunen de gemeenschap waarin die man leeft, door in die gemeenschap een gesprek te organiseren met een expert. Gisterenavond heb ik nog een gesprek gehad met een experte en gemeenschapsleden, om hen te vragen hoe het voor hen is om met een dader samen te leven. Het is een medebroeder, maar ook een dader en hij minimaliseert zijn feiten. Dat is wat we langs die kant proberen te doen.

Naar voorbeeld van de *jesuit circles* in Ierland doen we nog meer. Het is u misschien bekend dat Ierland een zeer katholiek land is, maar nu ook zeer geseculariseerd, en er is ook veel misbruik aan het licht gekomen. Bij de jezuïeten in Ierland is

men begonnen met het organiseren van gesprekken. Onlangs heb ik in een bejaarden-gemeenschap met 25 paters met elk van hen die daartoe in staat was, een persoonlijk gesprek gehad waarin ik het misbruikverhaal actief ter sprake breng. Nadien spreek ik de gehele groep toe vanuit alles wat ik gehoord heb, maar ik confronteer hen ook met de informatie die Theo van Drunen u zo dadelijk zal voorleggen. Zo dringt de ernst van de zaak extra door. Die paters zijn oud, maar ik behandel hen niet paternalistisch. Ik wil hen niet van zulke gesprekken ontlasten, mede omdat dergelijke gevallen van misbruik vooral binnen hun generatie hebben plaatsgevonden.

Het doel is om professioneel begeleide groeps-gesprekken over misbruik te organiseren. We hebben een psychotherapeute met ervaring in misbruik, niet alleen op individueel, maar ook op organisatorisch vlak, die de gesprekken begeleidt. Dat is niet evident, want zoals een oude Jezuiet zei: "In onze opleiding heeft altijd een iets gemankeerd: we hebben niet geleerd om met elkaar te spreken." Ik denk dat dit nu anders is, maar dat was zeker het geval.

De startvragen zijn: "Lieve mensen, hoe is dit kunnen gebeuren? Hebt u dan niets gezien? Hebt u dan niets willen zien? Of hebt u pas nadien vreemde zaken opgemerkt, bijvoorbeeld het raar gevoel na het sterven van een medebroeder bij het vinden van bepaald fotomateriaal?"

Het is de bedoeling dat we, in het samenleggen van kleine stukjes uit het verhaal, tot de mogelijkheid komen om iets meer te kunnen uitleggen aan slachtoffers en familieleden over wat er is gebeurd en hoe het kon gebeuren, als men daarin geïnteresseerd is.

We krijgen reacties van schooldirecteurs, mensen die meer dan 30 jaar in een school hebben gewerkt en die erg verrast zijn dat er in hun school, volgens onze gegevens, in die jaren 11 of 8 daders waren. Sommigen waren daar nochtans alert voor, zoals iemand mij zei: "Ik was daar alert voor. Wij hadden 150 zomerkampen en zo en dan lees ik dat er bij ons 8 waren".

Ik weet niet of u dat choqueert, maar er bestaat naast een krasse onwetendheid blijkbaar ook een vorm van oprechte onwetendheid.

Wat ontbrak er in onze vorming? Dat is ook een thema dat aan bod komt in de gesprekken. Iemand zegt: "In onze vorming ging het erom het zesde gebod te onderhouden. Het ging om de zelfbeheersing, maar nooit ging het om de slachtoffers als gevolg van een gebrek aan zelfbeheersing".

Ik vermeld kort vier andere uitdagingen.

Er is de preventieve uitdaging voor onze organisaties om van misbruik naar integriteit te gaan. Alle integriteitsbeleidsteksten van de organisaties werden opgevraagd. Voor alle duidelijkheid: al vóór *Godvergeten*. Wat merken we? Sommigen hebben een tekst. Anderen zijn ermee bezig, maar het probleem blijft dat de meeste organisaties vaststellen dat de implementatie van een beleidstekst moeilijk is. Zij vragen hiervoor hulp aan ons netwerk.

We hebben een integriteitscommissie samengesteld, met externe experts, om zeker te zijn dat er progressie is in de zaken. Voor een bestuur is misbruik als een zwart gat. Het slurpt enorm veel energie op. We willen die energie geven, maar tegelijk willen we ook doorgaan met andere initiatieven. Daarvoor hebben we die integriteitscommissie.

Een verdere uitdaging is, wat ik noem: evolueren van klerikalisme, toch een wortel van misbruik, naar het beluisteren van elkaar. U vraagt zich misschien af wat ik versta onder klerikalisme. Ik ben daar helemaal geen theoretisch specialist in, maar laten we zeggen dat voor mij een klerikale houding een houding is waarin men niet echt luistert naar het kind, de jongere, naar de noden, naar de inzichten van anderen inzake problemen. Wie niet luistert, onluistert.

Wat doen we daaraan? We zijn al enkele jaren bezig expliciet en methodisch te werken aan een verbonden en luisterende gemeenschap die samen probeert te zien in welke richting zij wil evolueren. Ik meen dat dit zowat de beste preventie tegen klerikalisme en misbruik.

Als we bijvoorbeeld de bestemming van een grote site bekijken – verkopen we ze, behouden we ze, en voor welk doel – hebben we al onze andere organisaties geconsulteerd en beluisterd, gevraagd wat zij ervan vinden en dat zij ermee zouden doen. De eindbeslissing ligt bij mij, maar we proberen heel sterk rekening te houden met de tendens die in de consultatie naar boven komt. Dat lijkt misschien ver van misbruik te staan, maar dat is het niet. Dat gaat over klerikalisme of een luisterende organisatie.

De vraag welk onderzoek er nodig is, is een grote uitdaging. Peter Adriaenssens, een jaargenoot van mij, zei me dat er weinig onderzoek gedaan wordt, maar ik hoor ook andere geluiden. We zijn uiteraard bereid om in zo'n onderzoek in te stappen, maar wij niet alleen uiteraard, dat zou niet goed zijn.

Ten slotte is er de evolutie van een stille naar een publieke erkenning. Ik kan me vergissen en ik weet wat u allemaal gehoord hebt van de slachtoffers, maar ik denk dat veel misbruiklijden tussen 2010 en 2023 in stilte erkenning heeft gekregen: in de commissie-Adriaenssens, in de arbitragecommissie, in het gemeenschappelijk opvangpunt enzovoort.

Wat ontbrak er dan echter aan de erkenning van het lijden van de slachtoffers? Wat heeft ervoor gezorgd dat er zo'n opstoot van woede en verontwaardiging ontstaan is dat de slachtoffers de behoefte voelden om zich te uiten via de televisie? Daar zijn financiële en psychologische overwegingen bij te maken, maar er is ook een onvoldoende publieke erkenning van wat in onze soms gereputeerde, goede organisaties en scholen gebeurd is

Hoe kunnen we uitdrukking geven aan een publieke erkenning van het lijden van de slachtoffers? Ik ben tevreden dat bepaalde scholen beslissen om een monument op te richten dat herinnert aan het misbruik. Dat is enkel symbolisch, en toch is het belangrijk.

De vraag van de slachtoffers om de paus te ontmoeten – met een precieze timing en hetzelfde aantal seconden als het aantal slachtoffers – past ook in dat symbolische en rituele perspectief. Het is dan ook heel belangrijk.

Globaal is er zeker wat we noemen *awakening and awareness* en dan *action*. Ik denk dat er heel wat *awakening and awareness* is. Op het vlak van *action* worden slachtoffers begeleid. Het is niet zo gemakkelijk om de slachtoffers tot bij ons te krijgen. Ze worden nu bijvoorbeeld via de alumni van onze school uitgenodigd om zich bij mij te melden. We zien ook dat onze integriteitsteksten ongelijk geïmplementeerd worden en dat er een vormingsnood is.

Ik geef nu het woord aan Theo, die wat meer statistische informatie zal geven over wat er al gebeurd is.

Theo van Drunen: Om een en ander concreet te maken, zal ik een korte presentatie geven over onze misbruikdossiers. Het gaat daarbij om een stand van zaken bij het begin van dit jaar. De presentatie heeft drie hoofdstukken. We beginnen met een aantal slides over de stand van zaken van onze dossiers. Het tweede deel gaat over slachtoffers en daders en het laatste deel gaat over het waar en wanneer van het misbruik in het verleden.

Er zijn in de loop der jaren 93 meldingen binnengekomen. Verreweg de meeste daarvan betreffen seksueel misbruik gepleegd door een jezuïet ten aanzien van een minderjarige, maar een enkele keer komt er ook een andersoortige melding bij ons binnen. Van de 85 dossiers, die over jezuïeten en minderjarigen gaan, kreeg pakweg twee derde een dossier. Dat wil zeggen dat ze onderzocht konden worden. In een op de drie gevallen gaat het om een melding die daartoe onvoldoende informatie biedt, bijvoorbeeld een melding bij een andere instantie of een vaak anoniem verhaal in de media.

Van de 58 klachtendossiers werden er 51 in het verleden afgerond, maar een aantal zaken is nog lopend. Dat zijn de klachten die vanaf september 2023 zijn binnengekomen en waarbij gesprekken zijn gepland of al uitgevoerd, maar waarbij nog geen dading is getekend.

Van de afgeronde klachtdossiers mondde ongeveer de helft uit in een dading en de andere helft dus niet. Als er geen dading volgde, was dat soms omdat het slachtoffer er genoeg mee nam dat zijn klacht geregistreerd werd. Soms verbrak het slachtoffer het contact, maar in een aantal gevallen was het eenvoudigweg niet meer helder te krijgen waarom een dossier tien jaar geleden of langer kwam stil te vallen.

In de 24 gevallen waarin het klachtdossier wel uitmondde in een dading, was er ook een financiële tegemoetkoming. Meestal lag die tussen 5.000 en 10.000 euro.

Ik kom tot het tweede hoofdstukje, met name over de daders en de slachtoffers. Ongeveer een kwart van de klachten betreft seksueel misbruik van meisjes. Dat is misschien enigszins verrassend, aangezien de afgelopen maanden vooral klachten over onze jongenscolleges in de publiciteit kwamen. We zullen zo meteen echter zien dat misbruik ook in andere omgevingen voorkwam. Als we de leeftijd bekijken bij de aanvang van het misbruik, dan zijn de grotere aantallen te vinden onder jongens in de middelbare schoolleeftijd. Dat wat de slachtoffers betreft.

Nu over de daders. De 58 klachten waarover een dossier kon worden opgebouwd, zijn toe te schrijven aan het wangedrag van 30 daders, van wie er 4 nog in leven zijn. Deze laatsten hebben allen een leeftijd van rond de 80 jaar. In driekwart van de gevallen hebben ze een of twee geregistreerde klachten op hun kerfstok. Daarnaast zijn er enkele veelplegers met drie, vijf of zeven geregistreerde klachten. Tot zover over de slachtoffers en de daders.

De laatste slides gaan over het waar en het wanneer van het misbruik. In iets meer dan de helft van de onderzochte gevallen vond het misbruik plaats binnen onze colleges, maar ook binnen het jeugdwerk en het pastoraat aan huis vond seksueel misbruik plaats, wat verklaart dat in een kwart van de gevallen meisjes het slachtoffer waren.

Het misbruik dat binnen de context van onze colleges plaatsvond, voor zover geregistreerd en onderzocht, is enigszins ongelijk over die colleges verdeeld. Aalst, Turnhout en Gent in mindere mate lijken oververtegenwoordigd.

Driekwart van het onderzochte seksueel misbruik vond plaats in de jaren 60, 70 en 80. Enkele gevallen dateren van daarvoor. De laatste geregistreerde gevallen hadden plaats begin jaren 90. Er zijn geen onderzoekbare klachten van na 1993. Alle geregistreerde en onderzochte gevallen zijn dus 30 jaar oud of ouder.

Met betrekking tot het aantal klachten dat sinds 2010 bij ons binnengekomen is, zien we een piek in de jaren 2010 tot en met 2013 en een nieuwe piek in 2023, die ook dit jaar nog wel meldingen zal opleveren.

Dat waren de cijfers, bedankt voor u voor uw aandacht.

Thierry Dobbelsstein: Madame la présidente, mesdames et messieurs, je suis bien entendu impressionné mais aussi heureux de vous rencontrer. Mon défi, c'est comment vous dire le plus important pour moi en peu de mots. Je pourrais vous parler de ce que je ressens mais je sais que vous attendez aussi des informations objectives, comme on vient de l'entendre du côté de mes confrères néerlandophones. Je vais tenter de trouver le juste équilibre.

Comme vous, j'ai eu l'occasion de rencontrer de nombreuses personnes victimes. J'en ai probablement rencontré une centaine au cours des six dernières années. Ces personnes m'ont beaucoup touché et je peux dire que je suis différent aujourd'hui de ce que j'étais en 2016. De plus, je sais que ce n'est pas fini. Mes points de vue personnels mais aussi notre politique générale jésuite en termes d'accueil de personnes victimes et de prévention continuent à évoluer et à s'affiner.

En quoi suis-je concerné? En 2016, je suis devenu assistant du provincial des jésuites francophones en Belgique, d'abord un an à Bruxelles pour les jésuites belges francophones et luxembourgeois et, puis, après une année, de 2017 à 2022, à Paris, pour les jésuites belges francophones mais aussi pour les jésuites français et d'autres encore dans

d'autres pays. L'an dernier, je suis revenu en Belgique car j'avais terminé mon mandat d'assistant. Mais, depuis sept mois, je suis de nouveau à Paris car je suis devenu supérieur provincial des jésuites pour l'Europe occidentale francophone.

L'assistant du provincial, c'est-à-dire la mission que j'ai exercée jusqu'en 2022, est en première ligne pour accueillir les personnes victimes et traiter de ces douloureux dossiers. Pendant ma première année, en 2016, à Bruxelles, la situation était plutôt calme. Je découvrais qu'il y avait quelques dossiers qui avaient été traités par la fondation Dignity et par mon prédécesseur dans la suite de la précédente commission parlementaire. De plus, depuis 2015, nous disposons d'une cellule d'accueil et d'écoute pour la Belgique et le Luxembourg. Et, depuis 2016, nous disposons aussi d'un protocole qui est disponible sur internet pour l'accueil des plaintes, pour la transmission d'informations délicates mais aussi pour lister les comportements qui sont attendus par tout jésuite ou interdits.

Dès 2017, trois journées de formation obligatoire pour la prévention ont été organisées à Bruxelles, Paris et Lyon. En 2020, il y a eu une deuxième session de formation à la prévention, elle aussi obligatoire. Actuellement se déroule une troisième journée de formation obligatoire pour tous les jésuites francophones.

Je retourne en arrière. Dans mes deux premières années, quelques dossiers m'ont rendu sensible à la manière d'accueillir les témoignages et surtout d'accueillir les personnes victimes. Pratiquer l'accueil, c'est accepter de se laisser bouleverser mais c'est aussi commettre des erreurs, et j'en ai commises, et apprendre de ses erreurs. Comme Belge arrivé en 2017 à Paris, j'étais un peu mal à l'aise car j'emmenais avec moi de Bruxelles à Paris deux fois plus de dossiers d'abus pour la Belgique francophone que je n'en trouvais en France alors qu'en France, il y avait deux fois plus de jésuites qu'en Belgique francophone, comme vous pouvez l'imaginer.

Dans ce contexte, j'ai pu entendre un discours un peu désobligeant de la part de compagnons jésuites français me disant qu'en France, il n'y avait pas eu autant d'abus dans l'Église qu'en Belgique, qu'en Irlande, qu'aux USA ou aux Pays-Bas car le positionnement de l'Église était différent. Vous savez que depuis lors, il y a eu la Commission indépendante sur les abus sexuels dans l'Église (CIASE) en France. À la suite de la publication de son rapport, vous savez comme moi combien cette déclaration du compagnon français était tout à fait ridicule.

Cette réflexion entendue en 2017, je la cite quand même parce qu'elle est intéressante. Elle illustre combien les mécanismes de déni sont spontanés et naturels. Ce dont nous parlons est tellement horrible qu'on ne peut pas imaginer que cela arrive chez soi. C'est OK chez les autres, OK dans un autre pays, dans une autre famille religieuse mais pas chez nous! La médiatisation de quelques dossiers en France a provoqué une sortie du silence autour de 2017-2018. Nous avons, en particulier comme jésuites, relayé l'appel à témoignages de la CIASE dès 2018 et c'est cela qui m'a permis de rencontrer non plus quelques personnes victimes, mais une centaine. Cela se poursuit encore aujourd'hui avec mon successeur.

Une des demandes des personnes victimes est que nous soyons transparents. L'une d'elle m'avait dit, assez rapidement: "Vous parlez des abus mais vous faites comme si vous n'étiez pas concernés vous-mêmes et ça, ce n'est pas possible. C'est intolérable." Aussi, toutes les données concrètes que je puis vous donner sont disponibles sur notre site internet, jesuites.com. Si vous allez sur ce site, vous verrez que la section qui concerne les abus est bien clairement mise en évidence sur la page d'accueil. Ça aussi, c'était demandé par les personnes victimes. Cela sert notamment de porte d'entrée, la principale, pour nous contacter lorsqu'on est concerné par une situation d'abus.

Vous pourrez lire sur le site, qu'en Belgique francophone, 55 personnes se sont manifestées auprès de nous pour se plaindre de comportements de jésuites. Parmi ces personnes, 40 l'ont fait pour se plaindre d'agressions à connotation sexuelle, de faits d'exhibitionnisme, d'attouchements, d'agressions, de viols. Parmi ces 40 personnes, 28 l'ont fait pour des faits sur des personnes mineures. Ces témoignages ont permis d'identifier 25 jésuites belges francophones pour des agressions sexuelles sur personnes mineures. Les premiers faits remontent à 1949, et vont jusqu'à nos jours. Actuellement, 2 de ces 25 jésuites sont encore vivants.

Depuis 2022, pour répondre à une demande du rapport final de la CIASE en France, nous avons engagé une personne laïque à temps plein qui travaille à Paris. Cette dame est responsable de notre cellule d'accueil et d'écoute, et du travail de prévention. Cette personne travaille avec mon assistant. Au niveau mondial, le supérieur général des jésuites nous oblige à avoir une telle politique proactive. Des réunions européennes ont lieu régulièrement entre les délégués des différentes provinces jésuites.

Comment accueillons-nous les témoignages?

Nous essayons d'accuser réception de chaque demande dans les 24 heures. L'immense majorité d'entre elles arrivent par voie électronique. Dans cette réponse, nous commençons par remercier la personne en disant: "Merci d'oser nous contacter et de briser le silence." Et nous proposons immédiatement, dans ce message, une rencontre, en proposant qu'elle ait lieu en présentiel, par visioconférence ou par téléphone. Désormais cette rencontre se fait le plus souvent avec deux personnes. Je reconnais, je confesse que j'en ai rencontré trop souvent seul. Chaque fois, la personne laïque responsable, le plus souvent en présence d'un jésuite.

Les plaintes sont bien entendu traitées en pleine conformité et en totale collaboration avec la justice civile et ecclésiastique. Des mesures conservatoires sont prises le temps de l'enquête et peuvent être prolongées si nécessaire. Personnellement, au cours des six années où j'ai été assistant du provincial, j'ai effectué deux signalements au procureur de la République en France et un signalement au procureur du Roi en Belgique. Je pense qu'en Belgique, la législation pourrait encore être améliorée quant à l'obligation de signalement quand il est question d'agressions sexuelles sur mineur ou de crimes. Notre pratique actuelle s'aligne sur la législation française, qui est assez explicite en la matière.

La plupart des cas concernent des jésuites décédés. Cela signifie donc qu'il est difficile de collaborer avec la justice, puisqu'il n'y a plus rien à faire de ce côté-là. L'expérience a démontré l'importance des archives; cela représente aussi une conversion pour moi, car je n'y prêtais guère d'attention au début. Une attention est désormais tout particulièrement apportée au soin des archives afin de faciliter le travail d'enquête et l'information des personnes victimes. Nous avons l'habitude de partager à chaque personne victime tout ce que nous savons et trouvons dans le dossier du jésuite incriminé, même si ces informations peuvent se retourner contre nous. En particulier, nous signalons à la personne si elle est la première victime dont nous avons connaissance ou bien s'il y a eu d'autres témoignages au sujet du même jésuite.

Quand des personnes victimes du même jésuite demandent à être mises en contact entre elles, nous ne transmettons les données respectives qu'avec l'autorisation de ces personnes. En moyenne, c'est une fois sur deux que cela est souhaité. Pour toute personne victime, c'est un soulagement quand elle apprend qu'elle n'est pas la seule ou bien quand nous la recontactons pour lui dire qu'elle n'est plus la seule. Il nous est arrivé, à la demande des personnes victimes, de publier

des appels à témoignages via nos moyens de communication propres mais aussi via des associations d'anciens quand celles-ci existent et quand elles sont prêtes à coopérer.

Au sujet de la démarche de réparation, pour les personnes qui nous contactent, c'est la rencontre, l'accueil du témoignage, la transparence et la présentation d'excuses qui me semblent être le principal facteur de reconnaissance. Lorsque c'est demandé, nous payons des compensations financières en prenant pour repère les recommandations de la dernière commission parlementaire. En France, ce n'est que depuis deux ans que des indemnités sont versées. C'est encore en cours par l'intermédiaire de la Commission Reconnaissance et Réparation (CRR), à la suite des travaux de la CIASE. Je le mentionne, car cela a une influence sur la manière dont nous traitons les plus récents dossiers en Belgique. Nous avons "assoupli" les tarifs. Vous entendez tous les guillemets qu'il y a autour de ce terme. Nous avons indexé spontanément le maximum de 25 000 euros à 30 000 euros. Et nous invitons les victimes à évaluer elles-mêmes les conséquences de l'agression qu'elles ont subie – conséquences sur leur vie sociale, professionnelle, affective et autre –, tel que cela est pratiqué par la CRR en France.

Aussi, les catégories objectives pour les montants sont devenues plus perméables. Je souligne toutefois que la majorité des personnes qui nous ont contactés n'ont pas demandé de réparation sous forme financière. À ce jour, les dédommagements financiers ont concerné 11 personnes pour un total de 132 500 euros. Je souligne encore que nous n'interdisons pas aux personnes victimes avec lesquelles nous avons signé une convention de parler de leur agresseur.

Tout n'est pas parfait. Je ne veux pas vous faire croire que tout le soit. Des personnes que j'ai rencontrées n'ont pas été satisfaites. D'autres l'étaient dans un premier temps et se sont montrées plus agressives par la suite. Il m'est arrivé de penser, dans certains cas, que la personne victime m'en voulait davantage à moi qu'à son agresseur. Les psychologues vous parleront de ce type de phénomène. Ce n'est pas agréable, mais on ne peut pas en vouloir à la personne car elle se sent et elle se sait abîmée, salie et parfois cassée.

Je voudrais toutefois ajouter que je suis moi-même en colère. D'abord, en colère contre ce que je découvre dans certains dossiers; en colère contre des compagnons agresseurs; en colère contre d'anciens supérieurs dans la manière dont ils ont traité les dossiers. Mais j'ajoute – cela ne vous fera peut-être pas plaisir – que je suis aussi en colère

quand j'entends de la bouche d'un avocat, dans l'émission télévisée qui nous réunit ici, dire tout simplement, crûment, "l'Église n'a rien fait". C'est tout simplement faux.

On peut dire que ce que nous faisons n'est pas satisfaisant, parfois imparfait, mais on ne peut pas dire que nous ne faisons rien. Mais, quand une personne victime continue à se montrer agressive, il nous est déjà arrivé de lui dire que nous comprenons que, quoi que nous fassions, ce sera toujours insatisfaisant pour réparer ce qu'elle a subi et qui est irréparable.

Je veux toutefois souligner le grand nombre de rencontres et d'échanges de courriers qui ont été consolants. Il m'est arrivé une fois de recevoir une boîte de chocolats d'une personne victime. Ce n'était donc pas ce souvenir, dont je peux vous témoigner qu'il est effectivement sur le bureau de Marc, puisque j'ai été dans son bureau il y a deux semaines. Il n'a donc pas menti. Pour ma part, j'ai reçu une boîte de chocolats, une fois sur les 100 victimes. J'aime le chocolat, comme probablement beaucoup d'entre vous, mais vous devinerez que ces chocolats avaient un goût tout particulier.

Vous avez certainement été affectés voire révoltés par ce que vous avez entendu de la part de personnes victimes. Je l'ai été aussi, je le suis, probablement plus que vous, car ces histoires que j'ai entendues ne concernaient pas des agresseurs d'une autre religion que la mienne, d'une autre famille religieuse que la mienne, mais bien des jésuites, et notamment des jésuites de mon pays, que j'ai connus pour certains personnellement, et je suis tombé de nues quand j'ai vu que leur nom faisait partie des accusés. Les chocolats montraient que la personne se sentait reconnue dans sa souffrance et qu'elle savait que sa souffrance était partagée.

En conclusion, je voudrais rendre hommage au travail de la précédente commission parlementaire, même si je sais que beaucoup la critiquent, et rendre hommage à la collaboration qui en a résulté entre le Parlement et l'Église. Cette collaboration a abouti à fournir un cadre – je mets ce mot en gras – pour des réparations financières éventuelles.

J'ai pu observer, d'abord de l'extérieur et, dès 2016, de l'intérieur, combien ce cadre a été aidant. Le cadre nous a permis d'être créatifs – j'espère que vous l'avez compris – et de faire mieux que ce qui était imaginé à l'époque, en 2011. Mais ce cadre a permis des rencontres intenses et nous a fait bouger.

Du côté des personnes victimes, le cadre a permis – certes pas toujours, j'en suis bien convaincu et

conscient – de se sentir reconnues dans leur souffrance. Et, de notre côté, il a permis de reconnaître des torts et de présenter des excuses. On peut certes améliorer et faire évoluer le cadre mais il faut un cadre. Un cadre, cela offre des limites. C'est une condition nécessaire à l'empathie pour que nous soyons suffisamment rassurés et pour éviter que les mécanismes d'autodéfense si naturels et spontanés ne prennent le dessus. Je vous remercie.

De voorzitter: Ten slotte geef ik het woord aan de heer Van Malderen, abt van de abdij van Dendermonde.

Gerard Van Malderen: Mevrouw de voorzitter, geachte commissieleden, het is met grote schaamte dat ik als huidige verantwoordelijke van onze klein geworden abdijsamenleving voor u verschijn. Ik ben, zoals gezegd, Gerard Van Malderen, geboren in 1947 en sinds 2008 overste van de abdij van Dendermonde.

Toen ik in de vorige parlementaire commissie werd uitgenodigd, heb ik gezegd dat onze samenleving zich eerst ook openbaar nederig wil verontschuldigen bij de slachtoffers en de gehele maatschappij voor het feit dat medebroeders van onze voormalige school zulke vreselijke misdrijven hebben gepleegd tegen jonge mensen die in onze school en internaat aan hun zorgen waren toevertrouwd. Ik wil dat vandaag expliciet herhalen.

De gedachte dat er op onze school, in ons internaat, zulke misdaden gebeurden en dat wij dat toen blijkbaar niet gemerkt hebben, maakt het ook voor mij echt ondraaglijk. Ik ben zelf oud-leerling van onze voormalige abdijschool. Ik heb er ook als lid van de abdijsamenleving gedurende heel mijn loopbaan gewerkt als voltijds leraar en gedurende vele jaren ook, bovenop die fulltime opdracht, als opvoeder.

Nooit ben ik toen persoonlijk met de problematiek van pedofilie geconfronteerd. Natuurlijk wist ik wel theoretisch dat pedofilie bestond, maar ik kon mij hierbij geen juiste voorstelling maken van het perverse gedrag van de volwassen daders en vooral van de trauma's die dat kan veroorzaken bij de slachtoffers/overlevenden en hun nabestaanden.

Toen onze school dan aan het einde van de jaren '90 werd geconfronteerd met aanklachten bij het gerecht tegen een medebroeder, werd hij door de directie en de toenmalige abdijsamenlevingsverantwoordelijke ook onmiddellijk van de school verwijderd. Hij werd veroordeeld, hij kreeg probatie, de abdijsamenleving betaalde de boete en vergoedde ook de vijf slachtoffers zoals door de slachtoffers gevraagd en door de rechter opgelegd. De dader

volgde de nodige therapie en werd begeleid door een justitieassistent. Zolang de school bestond, verbleef hij buiten de abdij. Als niet-verantwoordelijke toen in de school en de abdij, heb ik die gebeurtenissen met schaamte en verontwaardiging jegens de dader die het vertrouwen van zijn medebroeders en de schoolgemeenschap had geschonden, beleefd.

Enige tijd later werd door de gerechtelijke instanties ook een ondervraging gestart over een andere medebroeder. Die was in 2007 overleden en al sinds augustus 1991 niet meer actief in de school, getroffen als hij was door een zware tromboseverlamming. Dat onderzoek werd blijkbaar zonder gevolg geseponeerd.

In september 2000 werd onze school gesloten, mede wegens een tekort aan leerlingen. Sinds de sluiting van de school heeft onze gemeenschap geen pastorale werkzaamheden meer onder jongeren en adolescenten. Onze abdij is ook geen parochie, en sedert decennia zijn er geen intredes meer geweest.

Ikzelf werd tot overste verkozen in december 2007. De abdijsamenleving was toen reeds kleiner, en ook ouder, geworden. Toen ik in 1965 intrad, waren we met 55. In 2007 waren we met 16 en nu nog met 6.

Als overste van mijn gemeenschap werd ik met klachten jegens medebroeders geconfronteerd door slachtoffers en hun nabestaanden na de bekentenissen van monseigneur Vangheluwe in april 2010. Die slachtoffers of hun nabestaanden hadden zich ook gemeld bij de commissie-Adriaenssens. Pas door het door de slachtoffers of hun nabestaanden aangevraagde persoonlijk gesprek, en na een bijeenkomst in aanwezigheid van professor Adriaenssens, werden de ernst van de feiten, de ingrijpende kwetsuren en de vernietiging van levens van de slachtoffers voor mij en mijn gemeenschap echt tastbaar.

Ik begrijp sindsdien ook hoe de slachtoffers pas vele jaren na de feiten ertoe in staat bleken het leed dat hun was aangedaan te melden. Tevens drong het tot mij door dat zij zo moeilijk konden begrijpen dat de toenmalige verantwoordelijken, de medeleraars, de opvoeders, toen niets hebben gezien, vermoed, of vermeld.

Welke weg hebben wij vanaf dan gevolgd? Ik vermeldde reeds in de vorige parlementaire commissie dat ik op een door oud-leerlingen georganiseerd feest op 5 juni 2010 in de voormalige gebouwen van de abdijschool, die toen reeds 10 jaar eigendom was van de provincie Oost-Vlaanderen, heb gevraagd of ik de aanwezige oud-

leerlingen en ex-personeelsleden mocht toespreken.

In die toespraak heb ik op vraag van de slachtoffers de aanwezigen ingelicht over de aanklachten jegens medebroeders en oud-leraars. Ik heb tevens gevraagd dat zij ook eventuele klachten tegen medebroeders zouden melden aan de commissie-Adriaenssens. Ik heb beloofd dat wij ons door die commissie zouden laten bijstaan om zo tot een zo billijk mogelijk herstel te kunnen bijdragen.

Na de publicatie van het eindrapport van de commissie-Adriaenssens hebben wij in samenwerking met de hele abdijsamenleving willen tegemoetkomen aan de vraag naar meer openheid als een begin van erkenning.

We hebben op onze website een tekst laten plaatsen, gericht aan alle oud-leerlingen en oud-medewerkers van de school. Daarin hebben we namens de abdijsamenleving alle mogelijke slachtoffers van medebroeders plaatsvervangend, diep ontsteld en beschaamd onze oprechte verontschuldiging aangeboden voor wat hen in onze school is aangedaan. We hebben onze bereidheid uitgesproken om met een vertrouwenspersoon of een vertrouwensinstantie als bemiddelaar, indien dat gewenst was, echt te luisteren naar alle slachtoffers van die misdrijven, die alleen maar onze afkeer kunnen wekken. De tekst werd door enkele dagbladen, soms verkort, overgenomen.

Toen we vernamen dat een parlementaire commissie werd opgericht, hebben we aan de slachtoffers gevraagd de besluiten en aanbevelingen hiervan af te wachten. Na de werkzaamheden van de vorige parlementaire commissie heb ik de besluiten en afspraken opgevolgd die door de commissie waren gemaakt met de bisschoppen en religieuze oversten.

Slachtoffers die zich meldden, heb ik steeds op hun vraag ontvangen voor een gesprek. Sommigen werden verwezen naar het meldpunt van de kerk of hadden uit eigen beweging contact opgenomen met dat meldpunt of met het Centrum voor Arbitrage.

We volgden steeds de beslissingen van het Centrum voor Arbitrage en voldeden langs Dignity het bedrag dat door het Centrum was toegekend aan drie slachtoffers of hun nabestaanden van de genoemde overleden dader en telkens één slachtoffer van drie andere overleden medebroeders.

In verband met de 85-jarige veroordeelde en nog

levende dader, die momenteel in een afgesloten afdeling van een rustoord verblijft en mede wegens een zware val dementerend is, meldde zich nog een extra slachtoffer via het Centrum voor Arbitrage. De abdijsamenleving erkende de schuld van de dader en betaalde het bedrag dat aan het slachtoffer werd toegekend. Ik heb als zijn canonieke overste hem in alle priesterbetaken geschorst. Ik heb ook zijn naam als dader gemeld aan het Dicasterie in Rome.

Na het beklijvende programma *Godvergeten*, dat ons ten diepste heeft geraakt wegens het grote leed van slachtoffers in onze voormalige school, hebben we in een zondagsviering onze spijt betuigd en plaatsvervangende verontschuldigheden aangeboden. Ook hebben we op onze website eventuele andere slachtoffers gevraagd zich te melden bij het meldpunt van de kerk, ook als de feiten door het gerecht als verjaard worden beschouwd.

Nadien hebben zich nog drie slachtoffers gemeld via dat meldpunt, waarvan twee in verband met de nog levende dader. Door bemiddeling van mevrouw Mia De Schampelaere van het kerkelijke meldpunt kon een ontmoeting met die slachtoffers worden georganiseerd en konden al twee dadingen worden afgesproken.

Zoals ik al heb vermeld, heeft onze gemeenschap na de sluiting van de school geen pastorale taken meer met jongeren of adolescenten. Er zijn ook al decennia geen intredes meer. Wel heb ik, om een beter besef te hebben van het leed dat seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag veroorzaakt bij de slachtoffers, samen met de gemeenschap deze problematiek en de preventie ervan besproken aan de hand van de brochures die de heer Manu Keirse heeft geschreven in opdracht van de kerkgemeenschap.

Mevrouw de voorzitter, dames en heren van deze commissie, zoals alle leden van de kerkgemeenschap weten we als abdijsamenleving ook dat ons vandaag alleen maar echte deemoed en bescheidenheid past. We kunnen ons de vraag stellen of de oversten vroeger niet te veel aandacht besteed hebben aan het hoge ideaal en te weinig rekening gehouden hebben met de mogelijke donkere kanten van elk menselijk bestaan. Tevens moet ik bekennen dat een diep inzicht in het zware leed van slachtoffers/overlevers en hun nabestaanden en hun ware noden om tot heling te komen, slechts geleidelijk is gegroeid bij mezelf en mijn medebroeders. Het is dan ook goed dat in die problematiek verder gezocht wordt naar een zo billijk mogelijk herstel van de slachtoffers, ook al zullen hun wonden nooit helemaal te helen zijn. Het is ook goed dat die verwerpelijke misdaden en hun

benadering grondig verder worden onderzocht in de kerk, in de gemeenschap en in uw vergadering.

Er dient onderzocht te worden welke nieuwe tegemoetkomingen voor de slachtoffers/overlevers moeten uitgewerkt worden. We willen hierin als abdijsamenleving de afspraken nakomen die door de Bisschoppenconferentie en de religieuze oversten samen met u zullen worden afgesproken. Zo hopen we allen dat ervoor gezorgd kan worden dat dergelijk misbruik in de toekomst niet meer mogelijk is.

Mevrouw de voorzitter, geachte leden, ik dank u allen voor de woorden die ik tot u heb mogen uitspreken en ook voor de mogelijkheid om aan heel de gemeenschap uiting te kunnen geven van de grote schaamte die ons allen treft. Dank u, mevrouw de voorzitter, geachte leden van deze parlementaire commissie.

De **voorzitter**: Collega's, ik stel voor om algemene vragen aan onze gasten eerst te behandelen. Vervolgens kunnen we dan punctueel werken. De aanpak is hier en daar anders, de problematiek ook, het lijkt mij handiger om het op die manier te doen. Als er geen algemene vragen zijn, gaan we direct over tot de concrete vragen. Ik stel voor dat wij beginnen met de jezuïeten. Collega's, wie steekt er van wal?

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Geachte sprekers, ik dank u voor de getuigenissen en voor de informatie, alsook voor de cijfers. Ik ben immers heel blij dat u in de presentatie duidelijke cijfers hebt gegeven per categorie, leeftijd, locatie, jaartal. Dat is heel nuttig. Dat is een vraag die ik straks ook wilde stellen aan de andere vertegenwoordigers, omdat dat interessant is voor ons. Zo heb ik een vraag minder te stellen.

Ik heb een algemene vraag voor u. U was persoonlijk niet aanwezig in 2010-2011, maar uw voorgangers waren aanwezig. De belangrijkste vraag die ik wil stellen, is hoe u concreet met klachten omging. We hebben heel wat getuigenissen gehoord van misbruik in jezuïetencolleges – internaten vooral – en het signaal was dat men daar nergens mee terecht kon. Men werd niet geloofd. We hebben in de commissie ook een getuigenis gehoord van iemand die werkzaam was in een college. U hebt de werkzaamheden gevolgd, dus u zult waarschijnlijk wel weten over wie het gaat, maar ook wanneer leerkrachten of opvoeders, mensen die betrokken zijn, verhalen hoorden van leerlingen en daar iets mee wilden doen, botsten zij eigenlijk op een muur. We hebben ook gehoord dat zij als klokkenluiders hard werden aangepakt.

Hoe bent u daarmee omgegaan in het verleden? Erkent u dat – dat is vooral belangrijk – in het verleden de meldingen van klachten niet op een correcte, efficiënte manier werden behandeld? U kunt immers wel vertellen hoe u nu werkt, maar ik heb de indruk dat er maar sinds de commissie van 2010-2011 een specifieke methode is. Daarvoor is er echter heel veel leed geweest. Hoe kijkt u dan terug op die periode? Erkent u dat het vroeger ook vaak een doofpot is geweest bij de jezuïeten-colleges?

Theo van Drunen: Er is inderdaad een leerproces geweest vanaf 2010-2012, waarin wij zelf enorm veranderd zijn in onze opstelling. Ik heb dat in Nederland al meegemaakt, hoe de Nederlandse provinciaal daarmee omging. Hier in Vlaanderen is het precies hetzelfde gegaan. Het was bij de eerste golf van meldingen in 2010 enorm wennen voor de toenmalige provinciaals, zowel in Nederland als in Vlaanderen. Mijn ervaring is dat dat echt een leertraject is geweest dat de provincieleiding heeft aangegrepen en heeft veranderd.

Toen ik er zelf bij betrokken werd, in 2013, vroeg de voorganger van de heer Desmet, de heer Verschuere, mij om zijn delegaat te worden, met name om samen met hem de gevallen in Nederland te behandelen. De heer Verschuere en ik hebben een heel intensief traject meegemaakt met een bepaalde lotgenotengroep in Nederland. Dat was een lotgenotengroep die eigenlijk geen genoegen nam met de Nederlandse regeling, die anders was dan de Vlaamse. In Nederland was er een kerkelijk meldpunt opgericht dat eigenlijk erg juridisch te werk ging. Een zitting van zo'n meldpunt was eigenlijk een soort minirechtbankje. De slachtoffers hadden vaak het idee dat zij in de beklaagdenbank zaten, wat natuurlijk helemaal onterecht was.

Dat meldpunt was namelijk opgericht met veel juridische kennis. Men wilde dus in de plaats van de bewijsvoering – die voor een burgerlijke rechtbank nodig zou zijn en die dus helemaal niet plaats kon vinden, omdat het om verjaarde zaken ging – toch wel zoveel mogelijk aanwijzingen verzamelen. Dat verzamelen van aanwijzingen had als gevolg dat slachtoffers de indruk kregen dat zij de beklaagden waren.

Waarom zeg ik dat? Die Nederlandse lotgenoten wilden niet met dat meldpunt samenwerken en zijn toen naar ons gestapt met de vraag of we niet een ander soort ontmoetingen konden organiseren, buiten dit meldpunt om. Verschuren en ik hebben daar ja op gezegd. We hebben dan een *mediation*-traject opgezet. Dat idee kwam niet van onszelf. U zult hier volgende week de paters Salesianen ontmoeten. Daar zal Carlo Loots zeker over

kunnen vertellen. Het was hun idee. Zij hebben dat als eerste georganiseerd. Wij hebben dat voorbeeld nagevolgd.

Omdat we *mediation*-gesprekken met de slachtoffers van de lotgenotengroep gingen doen, kwamen we op een heel andere manier met die mensen in aanraking en hebben we ons, veel dieper dan tot dan toe gebeurd was, laten treffen door hun leed. Dat heeft ons echt diep geraakt en dat heeft ons veranderd, ook in de zin dat we niet meer op zoek gingen naar aanwijzingen omdat we niet meer op zoek gingen naar feiten die niet klopten in hun verhaal. Onze hele opstelling is daar echt in veranderd.

Als ik dit verhaal volg richting het verleden, dan kunt u begrijpen dat daar juist het probleem zat. In die periode van 2010-2012 vond er echt een omvorming, een leertraject plaats, maar zeker in de periode voor 2010 kan ik mij echt voorstellen dat de nadruk te veel lag op de goede naam van de orde, op de goede naam van onze colleges en dat daar echt fouten in gemaakt zijn. Dat mensen dat als een doofpot hebben kunnen ervaren, klinkt mij niet vreemd in de oren.

De voorzitter: Mijnheer Segers, wenst u daarop aan te sluiten?

Ben Segers (Vooruit): Ik neem uw brief erbij. Daarin staat: "Niets is verborgen dat niet geopenbaard, niets geheim dat niet bekendgemaakt worden zal". Er staat ook: "De doofpotbenadering die er is geweest, kunnen we enkel omschrijven als nefast". Belangrijk is hier dat die doofpotbenadering echt erkend wordt. U zegt nu: het kan door sommigen zo ervaren worden dat het een doofpot was, maar in de brief staat wel degelijk dat het ook een doofpot was.

U had het over oprechte onwetendheid en andere vormen van onwetendheid. Er is blijkbaar toch ook wel een doofpot. Kunt u daarover meer vertellen, ook over de omvang, en liefst met zo concreet mogelijke voorbeelden?

Theo van Drunen: Als ik zeg dat het als een doofpotoperatie kan worden ervaren, dan is dat alleen maar mijn gebrek aan kennis. Ik ga ervan uit dat het inderdaad een doofpotoperatie was, maar van wat er vóór 2010 is gebeurd in ons provinciebestuur weet ik heel weinig.

Ben Segers (Vooruit): Het was vooral een vraag voor de heer Desmet. Ik verwijs naar de brief waarin staat dat er sprake was van een doofpotbenadering. Het gaat niet over 'bij wijze van spreken' of over 'het door sommigen gepercipieerd kunnen worden'. Het wordt erkend in die brief en

daarover wil ik graag meer weten.

Marc Desmet: Ik ben nog maar drie jaar regionaal. Toen ik onlangs met bejaarde jezuïeten sprak, benoemden zij dat zo. Zij zeiden dat de oversten doofpotoperaties hadden georganiseerd. Ik kan niet concreet aangeven... Wij hebben in dossiers wel sporen gevonden van verplaatsingen.

Meestal is er sprake van een verplaatsing. Dat kan een vorm van doofpotoperatie zijn, alhoewel dat zeker niet altijd het geval was. Wat mij opvalt, is dat het in een aantal gevallen gaat om mensen die bijvoorbeeld kinderen hardhandig aanpakken of een cynische manier van doen of zich uitdrukken hebben. Ik denk bijvoorbeeld aan het geval van een vader waarin we in zijn dossier van heel lang geleden vinden dat ze hem verplaatst hebben omdat de samenwerking tussen jezuïeten en niet-jezuïeten moeizaam verliep. Er wordt daarin niet gesproken over kindermisbruik, maar het valt mij wel op dat er dikwijls een verband is tussen die hardhandigheid en misbruik.

U vraagt mij of ik bewijzen heb van een doofpotoperatie. Die heb ik niet, maar het komt wel zo over. De primaire reflex was om... In het algemeen in het religieus leven... Het is een beetje hypothetisch wat ik zeg. Als iemand niet goed functioneert op een bepaalde plaats, dan geeft men die binnen de organisaties een andere plek, of men probeert dat althans. Ik vermoed dat het in een aantal gevallen zo gelopen is, vaak zonder het besef dat onder het moeilijk gedrag een ander probleem zat, namelijk een probleem in de omgang met kinderen. Ik kan uw vraag dus niet precies beantwoorden.

Ben Segers (Vooruit): Dat vind ik een bijzonder antwoord, omdat u nu meteen uitlegt waarom het in welbepaalde situaties niet om een doofpot zou gaan, terwijl u in de brief letterlijk schrijft...

Marc Desmet: Over welke brief hebt u het?

Ben Segers (Vooruit): De brief van 3 oktober 2023, naar aanleiding van de documentaire *Godvergeten*, die door u namens het regiobestuur werd ondertekend, en waarin letterlijk staat: "...de doofpotbenadering die er geweest is." Met wat u nu antwoordt, lijkt u een stap terug te zetten en zegt u dat het als zodanig gepercipieerd werd, maar dat er niet meer aan de hand is.

Marc Desmet: Nogmaals, ik kan niet zo illustreren dat er een doofpotcultuur heerste, maar wij hebben wel in bepaalde casussen van overplaatsing brieven gezien. Ik heb het in elk geval niet geschreven als iets factisch, maar het is wel een woord dat gebruikt wordt, ook bij ons. Het is dan

bedoeld als naderhand bekeken. Dat valt mij op en we horen dat ook in de verhalen. Het valt bijna niet te geloven dat men dat niet gezien heeft, maar toch heeft men dat vaak niet gezien. De uitdrukking die ik in die brief gebruikt heb, sluit niet direct aan op feiten. Het gaat er niet om dat ik hier geen feiten zou willen vertellen. Het gaat erom dat het nadien, retrospectief, zo overkomt.

Ik ben vooral meer geraakt door de vraag hoe het kan dat men dat niet gezien heeft. We horen dat ook in andere verhalen. Ook bij dom Gerard gebeurden vreselijke dingen, maar men merkte daar niets van. Enkele van mijn directeurs leiden al meer dan dertig jaar een school. Ik heb geen enkele reden om te denken dat zij zelf betrokken zouden zijn geweest in misbruik. In alle eerlijkheid richten die directeurs zich tot mij, bijna gechoqueerd, want zij vragen zich af hoe het komt dat zij dat niet gezien hebben.

Ben Segers (Vooruit): U spreekt dan over oprechte onwetendheid. De onoprechte vorm van onwetendheid is er dan niet?

Marc Desmet: Die onoprechte onwetendheid zie ik eerder bij de vader zelf. Door het sterk minimaliseren van de feiten valt dit erg op. Het is ongelofelijk en ook beschamend voor de kerk dat zeer weinig vaders tot erkenning van hun misbruik komen. Wij, die als instantie zoveel over zonden en vergeving spreken, moeten tot de vaststelling komen dat vaders slechts uitzonderlijk daarover een bekentenis doen. Dat is merkwaardig en beschamend. Ik weet niet hoe het zit bij andere vormen van misbruik, of men bijvoorbeeld bij misbruik binnen het gezin even hard ontkent.

De voorzitter: We zien dat het in het gezin wel vaak wordt toegedekt, niet alleen door de vader. Dat zien we in instellingen. Dat zagen we ook in scholen en in de kerk. In het verleden dekten ook leidinggevend en collega's het misbruik toe. Ik denk dat dat de vraag van collega Segers was. Hoorzittingen hebben al uitgewezen dat de onwetendheid alleen bij de vaders leggen toch niet helemaal correct is. De geschiedenis vertelt een ander verhaal. Ik weet dat dit voor uw tijd was, maar dat is volgens mij wat collega Segers bedoelde.

Ben Segers (Vooruit): Ik sluit me daar bij. U sprak ook over het overplaatsen van vaders. U zei dat dat niet per se wijst op een groter complotdenken. Als ik u goed heb begrepen, wil dat wel zeggen dat er u ook situaties bekend zijn waar dat wel het geval was en waarbij de vader werd overgeplaatst omdat men wist wat er aan de hand was.

Theo van Drunen: Mevrouw de voorzitter, mag

ik daarop een antwoord geven? Dat klopt niet. Het klopt dat de hele kwestie van overplaatsing heel bijzonder is. Wat mij eerlijk gezegd opvalt, is dat het omgekeerde nooit ter sprake komt, hoewel dat even vreemd is. Dat is dat het gebeurt dat een dader tientallen jaren op dezelfde plek zit en daar blijkbaar ongestoord zijn gang kan gaan. Dat is voor mij persoonlijk verbijsterend. Dat gebeurt echter ook. Dat is volgens mij een veel groter probleem dan het probleem van de overplaatsingen.

Mensen worden regelmatig overgeplaatst. Wanneer we gewoon naar concrete casussen kijken, dan zien we dat mensen die worden overgeplaatst, vaak worden overgeplaatst wegens problematisch gedrag, in de zin van onaangepast gedrag. Het hele gekke is dat er allerlei zaken zijn waarvan we tegenwoordig zouden opmerken dat ze rode vlaggen en alarmlampen zijn en dat er bellen moeten gaan rinkelen wanneer iemand dat meemaakt. Dat gebeurde echter niet.

Iemand vertoonde bijvoorbeeld onaangepast gedrag en ging slecht met collega's om. Tot daaraan toe. Hij ging echter ook gewoon te los met leerlingen om. Hij ging bijvoorbeeld met de leerlingen uit of deed aan favoritisme. Hij bevoordeelde bepaalde leerlingen. Dat zijn allemaal zaken waarvan wij zouden opmerken dat ze alarmbellen zouden moeten doen rinkelen en die niet goed zijn. Dat gebeurde toen dus niet. De betrokkene werd bijvoorbeeld wel overgeplaatst, maar gewoon wegens dat onaangepaste gedrag. Een en ander werd voorts op geen enkele manier in verband gebracht met mogelijk kindermisbruik. In dat geval moet niet te zwaar de nadruk worden gelegd op de overplaatsing, maar wel op de manier waarop klachten werden beoordeeld en op welke manieren allerlei gedrag werd beoordeeld.

We kunnen nu stellen dat een en ander, achteraf gezien, niet op een goede manier is gebeurd. In een heel enkel geval komt het voor dat er wel degelijk echt onmiskenbare signalen waren. Het concrete voorbeeld gaat over ons eigen interne systeem. Wij hebben een systeem waarbij over iemand die een belangrijke mijlpaal in zijn opleiding doormaakt – hij wordt bijvoorbeeld priester gewijd of hij doet zijn laatste gelofte of hij wordt gevraagd overste te worden van een grotere communiteit – , inlichtingen worden ingewonnen. Dat is al een heel oud systeem, dat vroeger dus ook gebeurde. Het gebeurt nu nog steeds. Dat betekent dat de provinciale overste vraagt om inlichtingen over de betrokken persoon. Is hij geschikt voor de functie? Is hij wel geschikt om priester te worden? Is hij wel geschikt om de laatste gelofte te doen? Het vreemde is dat bij mensen die achteraf daders blijken, in die inlichtingen niets naar boven komt.

Dat is heel vreemd. Wij denken niet dat die mensen hebben gelogen. Het werd niet gezien, dat kan. Er is echter minstens één geval waarbij nagenoeg iedereen zei dat de betrokken man op een veel te losse manier met de leerlingen omging, dat dit problemen ging opleveren. Desondanks heeft die provinciaal daarmee niets gedaan. Dat is echt gewoon een bestuurlijke fout.

Het is dus beslist zo dat er bestuurlijke fouten gemaakt zijn, maar het is niet zo dat men dan stelde dat men het wist en die man dan maar overplaatste. Ik ken zo slechts één geval. Dat was vrij wrang. Het ging over een man die problematisch gedrag vertoonde. De provinciaal stelde dan dat zijn gedrag niet in de smaak viel bij de ouders, die hun kinderen toevertrouwen voor hun opvoeding, zonder precies te zeggen wat. En hij stelde bijkomend wel dat hij hardhandig was naar de leerlingen toe. Die man kreeg een demotie, werd afgeserveerd. En in plaats van te werken op een college, werd die man naar een lagere school gestuurd, naar de 'kleine mannen'. Hoe is dat toch mogelijk? Hoe is het mogelijk dat men zo'n blunder begaat als provinciaal? Ik vind dat echt gewoon onvoorstelbaar.

Dat soort fouten werd in het verleden gemaakt. We kunnen daar niet omheen.

Marc Desmet: Om het een beetje medisch uit te drukken, we kennen de symptomatologie nu veel beter dan toen. In retrospect vraagt men zich af hoe het mogelijk is dat men dat niet herkend heeft. Nu zouden we daar anders mee omgaan.

Dan wil ik nog iets zeggen met betrekking tot het systeem van informatie, dat de heer van Drunen vermeldde. In principe zijn wij voor barmhartigheid. Men is natuurlijk zeer onbarmhartig geweest in het misbruik. Laat dat absoluut duidelijk zijn. Ik merk dat in het systeem van informatie. Bij een belangrijke stap wordt aan vier jezuïeten, onafhankelijk van elkaar, die dat niet weten van elkaar, gevraagd wat zij denken, met allerlei vragen. Nadien, als er problemen zijn, ziet men dat het soms niet werd opgemerkt en dat er soms wel dingen werden gesignaleerd die problematisch zijn. Het gaat niet noodzakelijk over misbruik. Het kan bijvoorbeeld ook gaan over iemand die met een autismeprobleem zit, waardoor het samenwerken en het gedrag moeilijk zijn, maar bij wie dat probleem als zodanig nooit is aangepakt. Als men dat probleem wel aanpakt, ziet men echter beterschap. Er zitten dus dingen in het systeem die niet perfect zijn, maar ik denk wel dat we dingen nu beter herkennen dan vroeger.

De **voorzitter:** Mijn vraag is nog niet beantwoord, maar zij komt straks nog wel aan bod.

Daniel Senesael (PS): Madame la présidente, à mon tour de remercier les cinq intervenants pour leurs différents témoignages et interventions. De manière transversale, on a pu constater la supervision et le contrôle des actes religieux, la responsabilisation des auteurs et les sanctions, la prévention et le signalement des abus, la transparence avec la collaboration des autorités civiles, ou même le soutien aux victimes. Cela transparaissait et percolait dans l'ensemble de vos interventions.

Avec votre accord, madame la présidente, je voudrais revenir sur quatre points. Pour le premier, je m'adresse à M. Desmet. J'ai bien entendu, et j'ai été particulièrement attentif, que parmi les cinq défis que vous releviez, vous citiez le sixième commandement à respecter: le contrôle de soi.

On sait, vous l'avez dit, et si j'ai bien compris, *Godvergeten*, c'est un peu le passé, les années 1960 à 1990. Et puis, il y a une deuxième époque, une deuxième période après les années 1990. Le commandement remonte bien avant les années 1960. Donc, je ne vais pas dire et chanter "Du passé, faisons table rase", mais qui ne connaît pas l'histoire est condamné à la revivre. Dès lors, quand vous parlez du contrôle de soi, comment percevait-on, dans les années 1960 à 1990, ce contrôle de soi? Comment était-il exercé? Comment était-il approché? Quels sont les éléments qui permettaient que ce commandement soit tout simplement respecté?

Vous avez parlé également des sanctions. Pas que vous, monsieur Desmet. J'aurais voulu savoir comment les post-sanctions étaient suivies, étaient prises en considération, pour voir le cheminement qui était effectué.

Vous avez parlé des formations, en indiquant qu'il y en avait encore une qui était en ce moment d'actualité. Je pense que le programme de formation est important pour tous les membres du clergé, et des jésuites en particulier. Comment ces programmes de formation sont-ils élaborés? Beaucoup ont parlé de formations. Vendredi, on parlait de formations. Lundi passé, on parlait de formations. Je me demande ce que recouvre ce mot "formations"? Comment sont-elles initiées? Comment sont-elles travaillées? Je me demande comment elles sont mises en place en fonction de ce que les victimes, dont les témoignages accablants ont été reçus ici, déposés par une cinquantaine de victimes, qui nous ont vraiment bouleversés, qui nous ont vraisemblablement empêché de dormir, pour certains. On ne s'érige pas faiseur de formations ou de programmes de formation comme ça, sans avoir

tous les tenants et aboutissants. J'aurais voulu vraiment en connaître plus sur la manière dont c'est fait.

Puis, monsieur Dobbels, vous avez mis une importance toute particulière sur les archives. C'est la première fois que l'on en parle, me semble-t-il. En tout cas, je ne l'ai pas entendu avant. On sait que certaines archives ont peut-être disparu, ou ont peut-être été malmenées. Je trouve donc très intéressantes vos propositions en ce qui concerne l'importance des archives. Mais il faudra en dire plus. Il ne suffit pas de dire que les archives sont importantes. C'est important pour quoi? Comment les préserver? Comment faire en sorte qu'on puisse y accéder? Qu'est-ce qui peut être mis à disposition du public ou de la commission par exemple? Je pense que c'est vraiment un élément important.

Vous avez tous prêté serment, donc nous devons tous vous croire. Je voudrais terminer par une impertinence qui, à mon sens, ne va pas vous plaire. Mais que j'ai quand même envie de citer en fin d'intervention. On a dans notre vocabulaire du quotidien le fait que le jésuite est celui qui recourt parfois à des astuces hypocrites. Donc confirmez bien que vous n'avez pas utilisé d'astuce hypocrite!

Marc Desmet: De eerste vraag was aan mij gericht. Toen ik sprak over het zesde gebod, ging het erover hoe die oudere pater ... Als ik hier over misbruik praat en wat ze daarin belangrijk vonden... Het ging erover dat de vorming erg gecentreerd was op de zelfbeheersing. Hoe ze dat deden, dat weet ik niet goed. Dat was nogal voluntaristisch waarschijnlijk. Dat je het zesde verbod respecteert... Het punt van die man was dat het niet over het slachtoffer ging en wat het gevolg was van zijn verlies van zelfbeheersing. Hoe daarmee om te gaan, was niet onmiddellijk het punt. Het perspectief van de ander kwam niet in beeld. Dat is wat ik wilde zeggen over die vorming.

Als ik spreek over het herschrijven van de geschiedenis... We hebben allemaal op school de geschiedenis van de machthebbers bestudeerd: de Franse Revolutie, het Ancien Régime, Koning Leopold,... We leren eigenlijk nooit de geschiedenis van het slachtoffer. Deze problematiek maakt ons daar zeer attent op. Men leest de geschiedenis volledig anders als men vanuit het slachtoffer redeneert en ook theologie en filosofie bedrijft. Dat is wat ik daarin belangrijk vind. Dat is wat ik wou zeggen. Het ging niet zozeer over die zelfcontrole. Het is een feit dan men een bepaald perspectief niet had, namelijk wat het met de andere, met de kwetsbare doet. Hoe vreemd dat misschien ook lijkt, dat is wat we volgens mij daarvan leren.

Daniel Senesael (PS): Merci pour votre approche de réponse. Vous avez parlé de l'empathie. Ici, quand vous nous dites "on voulait se mettre à la place de la victime", vous êtes dans la résilience mais comment cette résilience intervient-elle dans les cinq défis que vous avez énoncés, et notamment l'évolution de la reconnaissance tacite vers une reconnaissance publique? Donc, c'est l'importance de cette symbolique. C'est vous qui avez cité exactement ces mots que j'ai recopiés. Autre chose m'a aussi interpellé dans ce que vous venez de dire sur le contrôle de soi. En fait, quand vous soulignez vis-à-vis du pape qu'il doit rencontrer les victimes avec une seconde par victime, plus ou moins une demi-heure, comment, pour ces victimes, expliquez-vous le contrôle de soi?

Marc Desmet: Mijnheer, ik versta niet zo heel goed uw vraag.

Daniel Senesael (PS): Vous mettez en exergue, dans vos défis, la maîtrise ou le contrôle de soi pour les abuseurs. Cela veut dire qu'ils ne devraient pas être abuseurs.

Marc Desmet: Ik zeg dat dat in de vorming zo was. In de vorming, sprak men op die manier over het zesde gebod.

Daniel Senesael (PS): Pour éviter qu'ils ne deviennent abuseurs?

Marc Desmet: Ja.

Daniel Senesael (PS): Je le suppose quand même, si c'est une formation!

Marc Desmet: Dat is het juist. Mocht de klemtoon liggen op het voorkomen van misbruik, dan heeft men al het perspectief van het slachtoffer, maar dat was niet het geval. Dat is wat ik leer van die oudere pater.

Thierry Dobbelsstein: Madame la présidente, puis-je prendre la parole pour essayer de répondre aux questions?

D'abord, quand vous parlez du sixième commandement, c'est: "Tu ne commettras pas d'adultère." D'une certaine façon, c'était une boîte générale dans l'éthique sexuelle de l'Église pour dire que très peu d'actes sexuels sont acceptés et que tout est tout de suite à prohiber et doit être considéré comme mal. Quand c'était appliqué aux prêtres et aux religieux, on insistait sur la pureté du prêtre ou du religieux lui-même. S'il commettait quelque chose de grave, cela allait le rendre impur. Très grave – il faut aller se confesser: "Je m'accuse d'avoir péché contre le sixième commandement."

Je pense que nous prenons de plus en plus conscience dans l'Église, peut-être pas tous à la même vitesse, que ces catégories ne conviennent pas. En effet, ce qui est en jeu ici, ce n'est pas la pureté du prêtre, c'est le respect de la dignité des personnes avec lesquelles on est en contact. Donc, pour parler de la moralité d'un acte sexuel, il s'agit d'abord de voir comment cela touche l'autre. Est-ce librement consenti? Est-ce avec quelqu'un de ma génération, et pas avec un enfant ou un adolescent? Vous allez peut-être trouver que les catholiques sont très rétrogrades et qu'il a fallu attendre le début du XXIe siècle pour qu'ils commencent à changer leur langage, mais c'est en train d'avoir lieu. Je suis le premier à déplorer que ce soit aussi tardif, mais c'est hélas le cas.

Le rapport de la CIASE indique très clairement comment le droit canon et la morale sexuelle de l'Église étaient en train de préserver comme une sorte de pureté de l'auteur et ne pouvait pas concevoir... Enfin, si quelque part j'allais abuser d'une petite fille, c'était plus grave d'avoir abîmé mon essence de prêtre et de religieux que la petite fille qui est violée, traumatisée, et abîmée pour toute sa vie. C'est aussi la raison pour laquelle la CIASE a fait une recommandation, et je pense que le Vatican est en train d'en tenir compte. Je me demande si cela n'a pas été repris dans la récente réforme du droit canon, mais je ne suis pas spécialiste. Il s'agit de dire que, pour ces faits-là, on ne parle pas de la catégorie du sixième commandement. Ce n'est pas une question de sexualité, c'est le commandement qui est en rapport à la vie. Quelqu'un qui touche à un enfant, il a péché, il a atteint au droit à la vie. De cette manière, un abuseur ne peut plus aller dire à son confesseur qu'il a péché contre le sixième commandement. Non, il a tué quelqu'un. Et naturellement, cela fait qu'on se rend compte qu'on est dans une toute autre catégorie.

Je le dis avec beaucoup de maladresse mais il y a des choses qui bougent enfin, et il faut continuer à accompagner ce mouvement, mais cela ne vous intéresse peut-être pas beaucoup car je suis en train de vous parler d'un langage qui est interne à l'Église.

Comment sont élaborées nos formations?

D'abord, nous devons les bricoler nous-mêmes. Nous devons les inventer nous-mêmes. Bricoler n'est peut-être pas le bon terme, parce que je pense que nous faisons des choses qui sont loin d'être idiotes et de mauvaise qualité. Il n'y a rien qui préexiste. On nous a demandé ce que nous faisons avant, quand il y avait une plainte. Jusqu'en 2015, on ne savait pas qu'en faire parce

que nous n'avions pas de cellule d'accueil et d'écoute, il n'y avait pas de point de contact. Quand un jésuite, un supérieur local ou provincial recevait un témoignage, il ne savait pas quoi en faire.

C'est depuis 2015 que nous avons des protocoles, qu'on sait qu'on doit avoir une boîte aux lettres officielle et que, derrière cette boîte aux lettres, il y a quelqu'un qui n'en est pas à son premier témoignage, qui a un mode d'emploi, un menu. Avant ça, on était dépourvu. Vous pouviez tomber, par hasard, sur un jésuite qui avait beaucoup de bon sens et qui n'avait pas froid aux yeux, et qui allait avoir de bons réflexes, mais vous pouviez aussi tomber sur quelqu'un qui n'était pas disponible, ou qui se dit que, comme il ne sait pas quoi faire du témoignage, il le met en-dessous de la pile et peut-être qu'on oubliera. Ce n'était que si la personne victime insistait une troisième, une dixième fois qu'on allait s'en occuper. Et, parce que cela tardait tellement longtemps, elle se sentait doublement victime. Elle avait été abusée une première fois et puis elle se dit que la manière dont elle a été accueillie fait que c'est encore pire, cela la rend encore plus en colère contre l'institution.

De **voorzitster**: Mag ik daar even op inpikken? U zegt dat u niet wist hoe u met een klacht diende om te gaan. Dat heb ik toch goed begrepen?

Thierry Dobbelsstein: Je pense, oui.

De **voorzitster**: Ik vind dat heel vreemd. Ik kan dat begrijpen, maar dat wil dan toch zeggen dat er binnen de structuren nergens richtlijnen worden gegeven. Het werd wel duidelijk vanaf 2015 of vanaf de vorige parlementaire commissie, maar het is niet zo dat er in 2010 of voorheen geen televisie of internet bestond, dat er geen misbruik in de samenleving was. Dat was er al lang. Als mama leer ik aan mijn kinderen, die stilaan tieners worden, dat ze dat moeten vertellen, wanneer ze zoiets opvangen van een vriendje of vriendinnetje en dat we daar dan iets kunnen aan doen. Als ze hen zelf overkomt, moeten ze het uiteraard zeker komen vertellen.

Ik vind het heel moeilijk om te begrijpen dat er in een geloofsgemeenschap van herders – die mensen begeleiden en helpen – geen richtlijnen bestaan om een klacht te melden: bij de werkgever, bij de betrokkene, bij de politie of Justitie. Er is een waaier aan mogelijkheden. De eerste reactie van ongeveer iedereen is: waar kan ik dat melden? Ik probeer dat te begrijpen. Dat brengt me terug bij mijn vraag van zo-even. Het is toch onmogelijk er alleen ontkenning is bij de dader en dat er binnen de structuren, de collega's en de leiders geen besef is.

Thierry Dobbelsstein: Je vais préciser ça. J'ai dit 2015 parce que je suis effectivement plus influencé par ce qui se passe en France qu'en Belgique. On peut dire en Belgique, peut-être 2012. Voilà. Mon prédécesseur, en tout cas, a certainement travaillé après la première commission parlementaire. Mais 2012, 2015. On est dans un... Peut-être 2011, 2010. On est en tout cas au cours des dix-quinze dernières années.

Avant ça, il n'y avait pas de protocole. Mais je précise bien: pour des plaintes qui concernent le passé. On haussait les épaules, on dit: "Nous sommes vraiment désolés pour vous, mais c'est vieux. On ne sait plus rien en faire. C'est classé. Le jésuite est mort."

Je ne parle pas des plaintes pour ce qui concerne des faits récents. D'accord? Vous voyez la distinction.

Après, vous parlez de vos enfants, madame la présidente, en disant: "On en parle déjà à nos enfants de 10 ans, maintenant". Je dis oui, mais depuis combien de temps? Je ne suis pas sûr du tout – en tout cas, moi, quand j'étais enfant et adolescent, on ne m'a pas ouvert à des questions de: "Si jamais quelqu'un te touche les fesses ou le sexe, tu dois faire ceci, cela". On ne parlait pas de cela. Je ne suis pas si vieux que cela.

De **voorzitster**: Ik behoor niet meer echt tot de jeugd, maar als tiener ben ik toch meermaals gewaarschuwd, zowel op school als door mijn ouders, en dat is nu toch ook 40 jaar geleden, jammer genoeg.

Thierry Dobbelsstein: Si vous me le permettez, je vais continuer à répondre à vos questions.

Comment les programmes de formation sont-ils élaborés? Nous les construisons. On fait appel à des experts qui ont rencontré des abuseurs et des victimes. J'ai souvenir d'une victimologue qui est intervenue en 2020. Nous avons aussi un spécialiste, le père Stéphane Joulain, père blanc qui est habitué à rencontrer des abuseurs et des victimes. Ces personnes-là nous font alors des moments d'enseignement.

Dans ces formations, nous disons aussi ce dont nous sommes accusés pour bien faire passer le message: "Cela ne concerne pas simplement les autres ordres ou les autres pays. Cela se passe chez nous. Cela s'est passé chez nous avec des compagnons que vous avez connus." Nous ne citons toutefois pas de noms. Dans ces formations, il y a des temps de parole entre nous. Tout cela ne nous laisse pas indifférents. Cela suscite énormément d'émotion, des phénomènes de déni,

de minimisation même si on n'est pas soi-même abuseur. Cette fois-ci, dans la troisième séance, on a une victime elle-même qui témoigne, qui a accepté de se faire interviewer, filmer. On a changé son prénom et elle se présente dans l'ombre de telle manière qu'elle ne soit pas reconnaissable. Voilà pour ce qui est des formations. Il est bien possible que dans dix ans, quand on regardera ce qu'on faisait en 2024, on dira qu'on était encore naïf, qu'on aura fait beaucoup mieux en 2034. Personnellement, j'estime que le pas qu'on a fait par rapport à il y a dix ou quinze ans est gigantesque.

Concernant les archives, je dois déplorer qu'on trouve très peu de choses dans les archives sur les affaires d'abus. Quand on ne trouve rien, on ne peut pas jamais être sûr. Est-ce parce qu'on ne savait rien ou bien on a su mais tout a été traité oralement ou encore les choses ont-elles été détruites? Il nous arrive quand même parfois de tomber sur des pièces particulières. Par exemple lorsque les jésuites ont quitté, ont été poussés à l'extérieur de l'ordre, on garde quelques documents où l'on voit des traces des raisons pour lesquelles ils ont été invités à quitter l'ordre. C'est aussi ce qui me permet de répondre à monsieur. Il ne faut pas imaginer que tous les cas ont été mis sous la carpe. Certains cas ont abouti à des sanctions qui étaient l'exclusion. Je recorroge tout de suite parce que vous allez le penser. C'est naturellement insatisfaisant et insuffisant. Aujourd'hui, si un jésuite était mis à la porte, on ne se contenterait pas de le mettre à la porte mais il y aurait d'abord un signalement et aussi une invitation aux victimes ou à leurs parents à porter plainte et que cela puisse se joindre.

Il y a des cas où il s'est passé des choses, même si on estime aujourd'hui que c'est tout à fait insatisfaisant. Nos protocoles précisent explicitement que, si on faisait ça, ce serait insatisfaisant, et que si je me contentais de faire cela, j'aurais des problèmes aussi à l'intérieur de l'Eglise et pas simplement vis-à-vis de la justice de notre pays.

Concernant les archives, quand on trouve des choses, on va quand même chaque fois voir. Quand on accuse un jésuite, on vérifie si on peut trouver des choses. Trois fois sur quatre, on ne trouve rien. Une fois sur quatre, quand on trouve, on ressort de ces archives les pièces, on en sort des copies qui sont mises dans les dossiers "abus". On est en train de composer de nouvelles archives qui réunissent tout ce qui concerne les situations d'abus. Ces dossiers sont numérotés. C'est la garantie qu'ils ne puissent pas être détruits car on verrait qu'il manque des numéros. Ces dossiers sont à la disposition de toute personne

compétente qui aurait le droit d'y avoir accès. Vous vous rendez compte que moi je ne peux pas arriver avec cela, car il y a là des témoignages des personnes qui se sont adressées à nous. Mais si une commission d'enquête, un enquêteur...

Pour la CIASE, par exemple, il nous a été demandé explicitement de mettre à la disposition de la CIASE tous les dossiers français et cela a été fait. Il y a donc une personne patentée de cette commission qui est venue s'installer pendant deux ou trois jours dans les bureaux à Paris et qui a mis deux à trois jours pour lire tout le travail, dans lequel on trouvait les témoignages des personnes, tous les échanges de courriers entre elles et nous. Cela ne se fait pas en une seule rencontre, il y en a parfois un grand nombre. Tous les éléments que nous trouvons... Il nous arrive parfois d'avoir des témoignages de compagnons qui ont connu ce jésuite vivant, et ces témoignages s'y retrouvent. Quand il y a des décisions un peu délicates – est-ce qu'on fait ceci ou cela –, on documente la raison pour laquelle on a choisi d'aller plutôt à gauche ou à droite.

Est-ce que les jésuites sont hypocrites? Sachez que le mot "jésuite" signifie "hypocrite". Notre vrai nom, c'est "compagnon de Jésus". Nous avons été appelés jésuites par ceux qui ne nous aiment pas. Ce qui est un peu paradoxal, c'est que c'est sous ce nom-là que nous sommes connus et que nous nous désignons nous-mêmes. Je peux vous garantir en tout cas que ce n'est pas dans ma nature d'être hypocrite, même si je suis jésuite. En tout cas, je pense dans cette pièce ne jouer aucun rôle et vous dire ce que je pense et ce que je ressens. Même si parfois c'est choquant ou que je me ferai peut-être remonter les bretelles par vous ou par des gens de l'Eglise.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik wil nog even terugkomen over wat daarnet werd gezegd. U vroeg zich af hoe het kwam dat het niet geweten was en dat de zaken niet aan het licht waren gekomen. De vraag is of die zaken inderdaad nooit werden gesignaleerd.

Wij begonnen onze werkzaamheden in 2010, 2011. Er was toen net een boek uitgekomen van Roel Verschueren bij Lannoo, in september 2010, met de titel *Morgen is van mij. Een antwoord op seksueel misbruik in de kerk*. Daarin beschrijft hij zijn wedervaren in een college in Gent. Iedereen die dat boek leest en op dat college heeft gezeten, wist onmiddellijk over wie het ging. De beschrijvingen van de betrokken pater zijn zo duidelijk, zo helder. Iedereen wist al jaren dat er een probleem was. Recent waren er nog verklaringen van een aantal bekende personen. De voormalige minister van Justitie en Sven Ornelis,

die een veertigtal jaar geleden in het college zaten, hebben daarover gesproken bij een leerkracht waarin ze vertrouwen hadden. Die leerklacht heeft dat ook proberen aan te kaarten bij de toenmalige directie en is tegen een muur gestoten.

U stelt de vraag hoe het komt dat het misbruik niet bekend was. Het was wel bekend, maar men botste tegen een muur. Degenen die het durfden te melden, werden aangepakt. Dat is de realiteit. De vraag is dan of dit zo was om de goede naam van een school niet in diskrediet te brengen. Toen ik dat in de commissie in 2010 en 2011 vroeg aan de heer Swinnen, die toen naar de commissie kwam, zei hij dat er wel heel veel volk op de begrafenis van de betreffende pater was, alsof dat feit betekende dat de man niets gedaan had.

Is het zo dat men destijds niet is opgetreden en niet wou optreden wegens de goede naam van de persoon? Het ging ook om colleges met een grote naam. Is dat de reden? Is dat de doofpot waarover gesproken wordt in de brief van 5 oktober 2023, waar Ben Segers naar verwees? Het gaat om een communicatie van de jezuïeten. Is dat de doofpot? Moeten we het zo begrijpen?

Hoe staan jullie er tegenover om de schade uit het verleden te herstellen en verder te herstellen? Er zijn misschien een paar dossiers via arbitrage gekomen, maar er zijn ook andere dossiers, niet alleen over de slachtoffers zelf, maar ook over leerkrachten en opvoeders die geprobeerd hebben om hun nek uit te steken, maar dat bekocht hebben. Wat wilt u nog doen voor die mensen?

Theo van Drunen: Ik zal eerst het eerste deel van uw vragen proberen te beantwoorden. U vroeg of het dan echt niet geweten was. Daarstraks gaf ik het voorbeeld dat bij een overplaatsing gesignaleerd werd dat de reden daarvoor onaangepast gedrag was. Vandaag zou dat soort gedrag alarmbellen doen afgaan. Dat gebeurde toen blijkbaar niet. Het lijkt alsof dat toen niet gebeurde. Dat is voor een stuk het verhaal achter uw verhaal over de pater van een school in Gent op wiens begrafenis zo veel volk aanwezig was. De oud-minister wees erop dat iedereen ervan wist, maar hij voegde eraan toe dat iedereen daar lacherig over deed. Het ging over onaangepast gedrag, handtastelijkheden van een pater die aan de jongens zat. Daar werd lacherig over gedaan. Met andere woorden, dat werd blijkbaar niet in verband gebracht met seksueel misbruik. Voor zover ik weet, zijn ook in de jaren 50 en 60 mensen in de gevangenis beland wegens seksueel misbruik, indien dat onderzocht en aangetoond werd.

Dat is een kant van de zaak. We zouden nu zeer

snel de link maken tussen dat rare gedrag en kindermisbruik. Het lijkt erop dat dat toen niet gebeurde. Misschien verklaart dat een bepaald percentage, maar ik weet het niet. U hebt gezegd dat er toch wel iets moest geweten zijn en dat de naam van het college de doorslag gaf. Ik ken zeker gevallen waarin dat inderdaad zo was. Fons Swinnen zei hier dat er veel mensen naar zijn begrafenis kwamen. Die pater werd dus door zeer veel mensen heel erg gewaardeerd. Die dingen sluiten elkaar dus helemaal niet uit. Een pater die erg gewaardeerd wordt om zijn werk, kan intussen zeker dingen uithalen die niet door de beugel kunnen.

Ik heb al een aantal voorbeelden gegeven van bestuurlijke fouten uit het verleden. Ik kan u verzekeren dat men meermaals fouten heeft gemaakt en het bijvoorbeeld jammer vond om het goede werk van een pater – die misschien ook dingen deed die hij niet zou moeten doen – onmogelijk te maken door hem van de school weg te halen. Dat soort foute beslissingen zijn in het verleden inderdaad genomen. Dan ben ik met u verontwaardigd. Dat kan natuurlijk helemaal niet. De bescherming van die kinderen had voorop moeten staan en niet de goede naam van die man.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Dat is een duidelijk antwoord.

Mijnheer Desmet, de betrokken leerkracht die hier is geweest, heeft ook gezegd dat hij verschillende keren heeft geprobeerd om met u in contact te treden om zijn verhaal te doen, maar hij heeft daar nooit reactie op gekregen.

Wat is uw reactie daarop?

Marc Desmet: Dat klopt. In wat ik te lezen kreeg, maakte ik niet direct de link met misbruik. Ik heb zijn getuigenis gezien. Het ging over van alles, anderhalf uur lang. Het ging over een moeder, over het feit dat hij filosofie had moeten studeren. Ik vroeg mij af wanneer hij het nu had over het onderwerp van deze commissie. Dat is een van de factoren geweest waarom ik niet direct contact heb opgenomen met hem. Misschien was dat fout.

Hij kent mij inderdaad. We zijn van dezelfde school. Ik heb het hele verhaal gehoord, ik heb ernaar gekeken. Hoe was dat voor u als commissieleden? Wat was het verband met deze problematiek? Het was allemaal suggestief. U kunt het mij misschien uitleggen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): De getuigenis hebben we gehoord, maar we hebben ook een geschreven getuigenis gehad. In de emotie naar de commissie komen, is voor vele mensen niet altijd

evident. De vraag is dan of hij u heeft proberen te contacteren voor zijn getuigenis of nadien?

Marc Desmet: Dat was ervoor.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Nu zegt u immers dat u zijn getuigenis hebt gehoord. Als hij u voordien al had gecontacteerd, kan u als antwoord waarom u hem niet hebt gezien, niet verwijzen naar zijn getuigenis hier in de commissie. Dat is een beetje raar. Hij heeft u dus vóór de commissie gecontacteerd. Was dat lang ervoor?

Marc Desmet: Ik denk in het voorbije jaar. Ik kan het niet precies zeggen. Ik heb niet direct de link gelegd dat het iets te maken had met misbruik, omdat er soms leraars zijn die iets meemaken in een school waarover ze niet tevreden zijn. Voor alle duidelijkheid: ik functioneer niet als een schooldirecteur. Onze instituten beschikken over een vrij grote autonomie. Ik beken fout, in de zin dat ik met hem contact had moeten opnemen. Dat zou beter zijn geweest. Het was in elk geval van een heel andere orde dan wanneer we een vraag ontvangen van iemand die een gesprek vraagt. Dan stellen we alles in het werk om die persoon te ontmoeten. Ik was verrast toen ik plots vernam dat hij in deze commissie verscheen. Mijn antwoord zal niet voldoen, maar het is wel de waarheid en niets dan de waarheid.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Desmet, ik neem akte van uw antwoord.

Marc Desmet: Mijnheer Van Hecke, ik wil daaraan toevoegen dat toch opvalt dat het bij een aantal daders heel ambivalent is. Veel daders zijn tegelijkertijd populair. In het begin toen ik provinciaal was, heb ik een preek moeten houden op de uitvaart van een heel bekend figuur. Het was zeer opvallend hoe veel mensen die figuur bleven steunen, misschien niet totaal ten onrechte. Tegelijkertijd, als men dan weet wat wij weten, was er echt wel een probleem. Er bestaat een ambivalentie.

Of er is een pater die gespecialiseerd is in de 'klein mannekes'. Die uitdrukking werd gebruikt, maar zonder dat men de link legde met misbruik. Zo werd er over een pater gezegd dat hij zelfs specialist was om de eerste communie aan te leren en daarvoor naar het buitenland ging. Hij werd uitgenodigd in een ander college in het buitenland om kinderen voor te bereiden op hun eerste communie.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Desmet, is dat niet naïef? Als zoiets over iemand wordt gezegd, doet dat bij niemand een belletje rinkelen?

Marc Desmet: Mijnheer Van Hecke, ik kan u maar vertellen wat ik hoor van mensen die spreken over dertig of veertig jaar geleden.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Desmet, als men zegt dat iemand gespecialiseerd is in 'kleine mannetjes' ...

Marc Desmet: Mijnheer Van Hecke, in de jaren zeventig of tachtig is het boek *Kom eens naar mijn kamer* van de heer Vic de Donder verschenen. Dat had niets te maken met misbruik. Dat was gewoon, zoals ik ook heb meegemaakt, eens op de kamer komen bij de priester, die ook aalmoezenier was van de jeugdbeweging. Dat was helemaal niet verdacht. Een boek dat nu uitgebracht zou worden onder de titel *Kom eens naar mijn kamer*, wordt onmiddellijk heel anders geframed. We weten hoe belangrijk framing is. Versta mij goed, we contextualiseren, we proberen te begrijpen waarom dingen mogelijk zijn. Daarom ook voer ik die gesprekken met die oude paters. Ik probeer dat te reconstrueren. Ik hoop dat u goed begrijpt dat het absoluut niet excuseren of minimaliseren is. Wel zitten we met een probleem, de vraag hoe dat mogelijk is geweest, vooral ook omdat het geen eenmalig gegeven is, maar omdat we voortdurend op dat probleem stoten.

Dit is een onderzoekscommissie. De vraag hoe dat mogelijk is geweest, hoort bij het onderzoek. Dingen worden nu heel anders geframed dan toen.

Greet Daems (PVDA-PTB): Mijnheer Desmet, ik wil nog even ingaan op het woord doofpot, dat daarnet aan bod kwam. Ik hoorde u zeggen dat het probleem in de eerste plaats bij de daders ligt. Naar mijn mening echter draagt ook de kerkelijke overheid een heel grote verantwoordelijkheid door onvoldoende doortastend op te treden in de opsporing en aanpak van daders, ook in het verleden.

De heer Dobbelsstein zegt bijvoorbeeld dat er geen protocollen bestonden, maar toch lijkt het mij om georganiseerde doofpotten te gaan. Dat kan toch amper ontkend worden? Enkele verantwoordelijken hebben wel degelijk weggekeken, waardoor zij misbruik toegedekt hebben. Dat maakt dat misbruik kon blijven duren. Collega Van Hecke sprak daarnet over een college in Gent, maar in onze commissie hebben wij ook getuigen gehoord die oud-leerling waren van het collège Saint-Michel. Eén slachtoffer vertelde dat dezelfde priester daar dertig jaar later nog steeds de dienst uitmaakt, ook al ging het om een pater die bij de jezuïeten gerapporteerd stond als iemand om voorzichtig mee te zijn als het gaat over diens gedrag ten opzichte van kinderen. Het ging niet

alleen over lacherig doen, maar echt over rapportage. Het was gerapporteerd, maar de melding werd genegeerd. Ik vraag mij af hoe dat komt. Hoe verklaart u dat gebrek aan doortastendheid in de aanpak van daders? Hoe komt het dat die niet werden aangepakt?

Thierry Dobbelsstein: Je ne peux que déplorer que cela se soit produit. C'est ma première réponse. Et ce à quoi nous travaillons, c'est que cela ne se produise plus comme ça de nos jours. Après, je déplore. Je suis passé moi-même dans un collège jésuite, je peux dire – ce n'était pas à l'égard de jésuites – que l'on avait un prof laïc et que tout le monde disait: "Ne sois jamais seul avec lui dans une classe." C'était le type de communication qu'il y avait. On va dire que là, les mécanismes de défense des jeunes eux-mêmes étaient plus efficaces que les mécanismes de défense qu'offrait l'institution. Et, à l'heure actuelle, j'espère que les mécanismes de défense des enfants sont toujours aussi bons mais que ceux des adultes sont devenus bien, bien, bien meilleurs. Je l'espère, en tout cas c'est à cela qu'on travaille.

Vous avez fait référence aux abus qui ont eu lieu au collège Saint-Michel et dont vous avez été informés ici par une personne victime. Ce qui est de ma responsabilité, c'était d'accueillir son témoignage, d'y porter crédit, de transmettre l'information très rapidement. Je crois que cette personne victime vous a dit aussi qu'elle s'est sentie tout de suite crue, que le délai de 24 heures, ce n'est pas de la théorie. Dans ce cas-là, cela a tout à fait fonctionné. Après, que cette personne ait été victime d'un jésuite qui est resté 30 ans au moins dans le collège Saint-Michel, oui, c'est affreux.

Moi, je n'ai pas de preuves, en ayant été dans son dossier, qu'il y a eu un témoignage ferme de la gravité. Je peux construire, je peux faire des hypothèses. Tout ce que je dis ici, c'est en termes d'hypothèses, ce n'est donc pas pour excuser, c'est pour expliquer. C'est que, un, je confirme tout à fait qu'on trouve les abuseurs parmi des jésuites, des religieux qui ont beaucoup de charisme, donc, qui font beaucoup de bien. Et c'est parce qu'ils ont du charisme et qu'ils font beaucoup de bien qu'on leur fait confiance et qu'ils sont en contact avec beaucoup. Cela me permet d'apporter un complément par rapport à la formation; il y a de la solidarité entre les ordres religieux – aussi bien en Belgique avec la Coreb (Conférence des religieuses et religieux en Belgique) qu'en France avec la Corref (Conférence des religieux et religieuses de France) – pour ce qui est de la formation à la prévention aux abus. Donc, les personnes qui sont intervenues dans nos formations, c'est aussi parce

qu'on les a vues intervenir au niveau de la Corref pendant des journées de formation pour supérieurs majeurs. Je referme cette parenthèse.

Ce qui m'avait frappé dans une de ces rencontres-là, c'est l'intervention de sœur Margron, qui est la présidente de la Corref. Elle disait: "Cher père supérieur, sachez que c'est parmi vos meilleurs hommes que vous allez trouver les abuseurs." Cela m'avait choqué. Qu'est-ce qu'elle dit là? J'ai dû constater dans les cinq années qui ont suivi qu'elle avait raison. Donc, pour le jésuite de Saint-Michel en question, sachez que le fait que mon prédécesseur le provincial ait écrit une lettre qui a été tout de suite communiquée de manière générale, lui a été reproché. Parce que le jésuite en question a toujours, à l'heure actuelle, vingt ans après son décès, un grand nombre de supporters, de gens qui ne peuvent pas imaginer qu'il ait abusé de copains de classe. C'est une des raisons pour lesquelles c'est loin d'être facile.

Je vais vous en donner une autre, à titre d'image. On n'est pas en train de parler d'agresseurs qui ont l'air méchants, comme dans les films de James Bond où on a tout de suite repéré le méchant et où le méchant ne fait que du mal. Je suis en train de vous dire, en fait, que ces méchants ont aussi fait beaucoup de bien, et c'est très douloureux à entendre par les personnes victimes.

Il y a un autre phénomène, c'est que c'est quelqu'un de la famille, pour nous. Comment réagiriez-vous si, étant père de famille d'un jeune de 18 ou 19 ans, vous appreniez que votre fils est en train de tripoter des loutreux ou des loutettes le samedi après-midi? Une chose, ce sont les principes, auxquels nous devons toujours tenir, et c'est pour cela que la loi doit nous y aider. Mais je peux vous dire que quand cela vous concerne vous, vous dites: "Mais c'est mon fils?" D'abord, vous allez avoir des tas de mécanismes de déni, puis après, de minimisation. Vous allez les trouver. Vous allez dire, c'est pas vrai. Bien entendu, il va vous dire que ce n'est pas vrai. Ou bien il va vous dire: "Peut-être que j'ai eu un geste un peu imprudent et qui a été mal interprété." "Tu feras attention la prochaine fois?" "Oui, oui, oui, je ferai attention." Et on passe à autre chose. J'espère pour vous que vous ne réagirez pas comme cela. Mais je déplore que beaucoup de nos prédécesseurs, à l'intérieur de la vie religieuse, ont réagi comme cela. Ce n'est pas facile. Les principes oui, ils sont clairs. Mais la mise en pratique, dans le quotidien, c'est beaucoup plus difficile.

Après, oui, nous jugeons. Vous sentez que je suis quand même en colère contre un certain nombre de mes prédécesseurs, mais en même temps je dois me contrôler et me dire qu'avec le recul, quand

on sait ce qu'on sait maintenant, et combien il s'agit de dégâts qui sont loin d'être anodins pour les personnes... Je pense que cela a fonctionné avec "Ce n'est pas si grave que ça. Il aura vite oublié". Mais non! Cinquante ans après, les personnes victimes n'ont toujours pas oublié. Mais ça, ils ne peuvent pas le savoir. Ce sont les personnes victimes qui nous le font découvrir.

Avec le recul, quand vous avez trois ou quatre témoignages qui convergent et que vous avez le détail de tous les faits, vous dites: "C'est évident qu'il aurait fallu trancher beaucoup plus." Mais je pense que c'est rarement le cas.

Une personne victime, même un gamin qui parle, quand il parle, il dit le tiers ou le quart de ce qui lui est arrivé. Et donc, cela ne fait que renforcer la possibilité de minimiser et de mettre la tête dans le sable.

C'est maintenant les professionnels qui nous disent cela: "Quand il vous dit que le beau-père ou le jésuite l'a embrassé, il ne vous dit peut-être pas tout de suite que c'était sur la bouche, en mettant la langue, et qu'il ne s'est pas contenté d'embrasser, mais qu'il a aussi mis la main dans le slip." Ce n'est pas tout de suite que vous avez ces informations-là. Et je pense que, dans un certain nombre de cas, on ne les a jamais.

Encore une chose. Il y a des témoignages qui font froid dans le dos. Mais surtout, ne prenez pas cela comme des excuses. Ce sont des explications. Il y a des victimes qui m'ont dit: "J'en ai parlé à ma mère, et j'ai reçu une gifle. Ma mère me dit: tais-toi, on ne parle pas de ça."

Il est donc aussi possible que des jésuites et des recteurs, c'est-à-dire directeurs de l'école..., aient réagi de la même manière, aient donné une gifle et "tu t'en vas, tu retournes, ou tu vas recevoir une retenue". C'est bien possible, parce qu'en 1950, en 1960, certainement jusqu'en 1968, on ne parlait pas de la sexualité de la même manière qu'aujourd'hui; et c'est dommage. Donc, il y a un progrès aujourd'hui.

Marc Desmet: Mevrouw Daems, het is vervelend dat we niet zomaar kunnen zeggen hoe de zaak in elkaar zat, maar ik breng toch een element aan en ik hoop dat u dat goed begrijpt.

Men zit met daders die de kwestie minimaliseren, maar er is ook een soort voortschrijdend inzicht bij het slachtoffer. Dat is me geweldig opgevallen. Zo is er een geval waarbij het slachtoffer aan de commissie-Adriaenssens verteld heeft dat hij het zelf een licht misbruik vond. Er is dan geen gevolg aan gegeven. Diezelfde persoon heeft dan meer

dan tien jaar later gezegd dat het om een heel zwaar misbruik ging, en hij heeft het ook gepreciseerd. Dat is heel vreemd, want hoe komt het dat we een heel ander verhaal krijgen? Misschien wat het uitgelokt, bijvoorbeeld door *Godvergeten*.

U kunt zeggen dat we de zaken achternalopen maar na momenten als de zaak-Dutroux, de zaak-Vangheluwe en *Godvergeten* ziet men opstoten in de cijfers. We weten nu dat het blijkbaar lang duurt vooraleer slachtoffers dat kunnen toelaten. Dat zeg ik niet om te vergoelijken wat er gebeurd is, want dat is vreselijk, maar ik probeer te begrijpen en dat is een element daarin.

De verhoudingen zijn nu ook helemaal anders. Ouders kozen vroeger de zijde van de leraars. Als ik een slecht rapport had, dan onderschreef mijn vader dat. Nu zou vader of moeder naar de leraar gaan en vragen wat er aan de hand is en dat het zomaar niet kan om een slecht rapport te geven. Ouders nemen het op een bepaalde manier meer op voor de kinderen. Al die factoren spelen mee, maar het zijn geen excuses.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik hoor u zeggen dat het evident is dat er eerder had moeten worden opgetreden, dat de verhoudingen nu anders zijn en u gebruikt ook het argument van het voortschrijdend inzicht. Dat is er zeker. Het inzicht inzake misbruik als trauma is helemaal anders dan vijftig jaar geleden, maar dat een instituut als de kerk niet wist dat men van kinderen moest afblijven, vijftig jaar geleden, is iets wat ik echt onwaarschijnlijk vind. Ik vraag mij bijvoorbeeld het volgende af. In september 2010 heeft oud-journalist van de VRT Walter Zinzen een column geschreven die destijds door *De Standaard* in beraad werd gehouden. In die column stelde hij dat voor het instituut het redden van de schijnheilige façade zwaarder woog dan het lijden van de vele duizenden kinderen. Om de façade te redden, werden al die misdadigers beschermd en aan het gerecht onttrokken.

Ik vraag mij af of u dat ook erkent of meent u dat het enkel gaat om voortschrijdend inzicht?

Marc Desmet: Het zou natuurlijk pretentius zijn te zeggen dat het alleen maar om voortschrijdend inzicht gaat. Dat geloof ik niet. Dat er schijnheiligheid was, of dat de reputatie van een instituut heel belangrijk was, dat zal wel.

Ik heb geen moeite dat in het algemeen te erkennen. Maar ziet men het daarom direct in de casussen die wij zien?

Theo van Drunen: Ik meen dat we gerust een

stap verder kunnen gaan en zeggen dat er inderdaad forse bestuurlijke fouten gemaakt zijn. Uiteraard. Ik heb al een paar voorbeelden gegeven waarvan ik meen dat daarmee iets had moeten gebeuren. En wat gebeurde er? De man werd van een middelbare school naar een lagere school overgeplaatst. Of: we hebben ons eigen controle-systeem, en iedereen geeft aan dat er met die man iets mis is, maar er wordt gewoon helemaal niets mee gedaan. Er zijn ongelooflijke blunders gemaakt. Maar zoals ik al gezegd heb, ook in de jaren '50 en '60 wist men dat men van kinderen moest afblijven. Als er iets gebeurde en dat werd aangetoond, kwam men daarvoor ook in de gevangenis. Er zit dus ook iets tussen, zoals de heer Dobbelsstein daarstraks al zei. Als een kind daarmee naar zijn ouders ging, was er een kans dat hij van zijn ouders op zijn kop kreeg. We hebben dat van verschillende kanten gehoord. Alleen al in de paar gevallen die we sinds september 2023 hebben behandeld, hebben we al drie keer gehoord dat zij ermee naar hun moeder gingen en dat zij naar hun kop kregen.

Hoe moeten we dat voorstellen? De rode draad is een verhaal waarin iemand vertelt dat zijn ouders middenstanders waren. Zij hadden een groot gezin. Zij hadden dus heel weinig tijd voor de betrokkene als kind. Daarom ging hij naar het internaat. Toen hij thuiskwam, mocht hij vooral geen kritiek geven op het internaat. Immers, het feit dat hij op het internaat zat, was gewoon belangrijk voor het functioneren van het gezin. Zijn ouders konden niet zelf voor hem zorgen. Hij moest op het internaat zijn. Hij mocht daarop dus geen kritiek leveren. De betrokkenen zaten dus ook enigszins in een soort dwangbuis. Zij konden met hun klachten zelfs bij hun eigen ouders niet terecht. Dat is echt heel erg.

Olivier Vajda (Ecolo-Groen): Je voudrais rebondir sur la première intervention de M. Segers. Il a parlé dans son intervention d'ignorance. Est-ce que cette ignorance était honnête ou bien s'agissait-il d'une autre ignorance?

Cela m'a fait penser à un passage de l'intervention de M. Dobbelsstein. Vous avez parlé du mécanisme de déni – vous en avez d'ailleurs reparlé depuis lors – en prenant l'exemple de vos collègues français qui vous disaient que ce n'était pas possible qu'il y ait autant de cas similaires à ceux qu'on a connus en Belgique et n'iaient tout à fait que de tels abus puissent être commis sur leur territoire.

La première question que je voulais vous poser concerne ce mécanisme de déni qui existait en France et certainement aussi en Belgique. Quand et comment a-t-il été découvert? Pour le présent

et pour l'avenir, y a-t-il eu une certaine formalisation de ce mécanisme de déni?

En tient-on compte dans les formations, dans la prévention que l'on organise pour prévenir d'autres abus et pour avoir une meilleure réaction, puisque cette réaction de déni est la pire qu'on puisse avoir, même si elle est, quelque part, naturelle. Mais elle est à la fois naturelle et horrible pour les victimes.

Y a-t-il vraiment une réflexion approfondie sur ce mécanisme et sur les manières de le combattre?

Thierry Dobbelsstein: Le premier déni est du côté des abuseurs. Je n'ai pas des dizaines de cas, parce que les jésuites vivant en France et en Belgique qui se sont rendus coupables de pédocriminalité se comptent sur les doigts d'une main. Mais ils ont à peu près tous en commun qu'ils sont, sinon dans la minimisation, peut-être tout à fait dans le déni. Ce qui ne facilite pas du tout le... C'est une difficulté supplémentaire. C'est un mécanisme supplémentaire qui explique pourquoi on a tellement mal géré les histoires et que cela reste compliqué à l'heure actuelle. Dans nos instituts, nous fonctionnons sur la confiance. Je rencontre chacun des membres de mon ordre chaque année dans une longue conversation d'une heure, une heure et demie ou parfois davantage, qu'on appelle le compte de conscience, où on s'ouvre. Tout cela fonctionne sur la confiance. J'estime que celui qui me parle ne dit que la vérité et je ne le fais pas jurer avant. C'est un principe. Si on mettait cela en doute, on arrête. On met la clé sous le paillason et on ferme la Compagnie de Jésus.

Quand vous êtes dans une structure qui fonctionne ainsi complètement sur la confiance et que vous rencontrez un abuseur, vous devez savoir qu'il ne vous dit pas la vérité car il est incapable de la dire étant donné qu'il ne peut pas la voir en face. Je pense que des psychologues doivent encore faire des analyses là-dessus. Mais comment se fait-il que, dans un lieu où normalement on ne fait que dire la vérité, elle soit à ce point tordue? Vous regardez en face alors: "Mais non, je n'ai rien fait." Quand un compagnon me dit "je n'ai rien fait", je dois le croire. Vous sentez combien c'est un point faible de notre structure. Mais je pense que, dans une famille, c'est la même chose.

Il y a eu le rapport de la CIASE. Les gens de la CIASE ont aussi interviewé une quinzaine ou une petite vingtaine d'abuseurs. Ils ont aussi lu des rapports d'expertise dans les cas qui sont passés par la justice. Et c'est général. Ils disent que tous les abuseurs vivent dans le déni.

Après, il y a le déni plus général. Je dirais que c'est

la principale chose que nous travaillons dans nos formations. À la limite, la raison d'être première de nos formations, ce n'est pas d'être des spécialistes de la pédocriminalité ou des abus spirituels mais c'est de nous rendre attentifs et de dire que nous n'avons plus jamais le droit de fermer les oreilles ni de détourner le regard, ce qui sont des réflexes assez naturels. S'il y a de la violence dans le métro ou dans le tram, je crois que la majorité des personnes détournent le regard, *a fortiori* quand cela touche de très très près. Nos formations sont donc là pour dire "attention, vous allez avoir envie de mettre la tête dans le sable ou de détourner le regard". Eh bien, non! Vous êtes obligés de regarder. Et, si vous recevez une information, communiquez-la.

Je peux maintenant vous témoigner que je reçois régulièrement des témoignages de compagnons qui attirent l'attention sur le comportement d'un autre compagnon ou bien qui ont reçu une information, une demi-information ou qui ont perçu une rumeur au sujet d'un compagnon et qui la transmettent. Cela va quand même un peu à l'encontre de l'esprit de notre communauté.

Marc Desmet: Waarover het hier gaat, is de spanning tussen deugdenethiek en regelethiek, tussen het ontwikkelen van bepaalde attitudes en een systeem waarbij men heel duidelijke regels heeft. De jezuïtische manier van doen neigt veel meer naar het ontwikkelen van bepaalde attitudes. U hebt het over vertrouwen. Wij hebben de tien bewegingen in ons onderwijsproject en een daarvan, zo niet het eerste, is iemand vertrouwen geven voor hij of zij het verdiend heeft. Dat vecht met onze manier van doen. Als we nu een integriteitsbeleid of protocollen moeten opstellen, dan druipt zelfs het idee van een strak protocol in tegen onze natuurlijke manier van doen en toch moeten we daarin tot een synthese komen. Ik weet niet of ik het juist verwoord.

Ben Segers (Vooruit): Mijnheer Desmet, toen ik uw brief van 3 oktober 2023 las aan het netwerk van de jezuïeten naar aanleiding van *Godvergeten* vond ik dat het een grote stap vooruit was. Er was sprake van een oprecht schuldinzicht en u had het onomwonden over de doofpotbenadering die er is geweest.

Vandaag krabbelt u volgens mij terug en zegt u dat er geen sprake is van een doofpotbenadering en dat we dit op microniveau moeten bekijken, bij de dader zelf. Blijft u daarbij? Dan vind ik dat u aan het netwerk moet zeggen dat u een verkeerde brief hebt gestuurd. Dan moet u een rechtzetting sturen naar het netwerk en zeggen dat die verontschuldiging niet oprecht was.

U verwijst naar de makers van *Godvergeten* die bepaalde verklaringen zouden hebben uitgelokt. Daar trek ik grote ogen bij, want het gaat net over het willen weten. De makers van *Godvergeten* wilden weten, net zoals de heer Devillé dat wil. Ik citeer daarvoor een ander stuk uit uw brief: "Voor Rik Devillé past, ons inziens, bijzondere waardering. Door het evangelie centraal te stellen en niet het instituut kerk stelt hij ook de misbruikslachtoffers centraal en heeft hij hen al vele jaren een luisterend oor geboden, waar ze bij het instituut nul op het rekest kregen."

Dat erkent u zelf. De heer Devillé wilde het weten. Dat was een bewuste strategie. De kerk wilde het niet weten. Dat was ook een bewuste strategie. Het bewust niet willen weten, dat is de doofpot. Erkent u dat? Blijft u bij uw initiële brief of komt u daarop terug?

Marc Desmet: U stelt het heel scherp en zwart-wit. U weet toch dat dit niet zo is. Mijn waardering voor de heer Devillé is oprecht. Ik ben trouwens, zoals u zeker zult weten, bij hem geweest om erover te spreken. Ik ben zelf naar hem toegestapt, vanuit die waardering. Ik meen helemaal wat daar staat.

Met betrekking tot die doofpotoperatie, wij hebben *Godvergeten* ook gezien. Er was een zekere sfeer. Is daarmee alles gezegd? Helemaal niet. Wij hebben heel veel andere elementen. U wilt het echter heel scherp stellen. Het spijt mij, het is ingewikkelder dan dat.

Ben Segers (Vooruit): Het zijn uw eigen woorden.

Marc Desmet: Ja, maar u haalt dat uit een geheel, uit een brief die een heel stuk langer was.

Sophie De Wit (N-VA): Mijnheer Dobbelsstein, u zei in uw toelichting dat er in Frankrijk een verplichte aangifte is en dat deze er in België ook zou moeten zijn. Kunt u dat iets meer toelichten? Wat bedoelt u juist met die verplichte aangifte in Frankrijk? Op wie rust die verplichting dan?

Thierry Dobbelsstein: L'obligation incombe, en tout cas, au supérieur majeur qui reçoit une information selon laquelle un de ses membres aurait commis une agression sur une personne mineure ou bien aurait commis un crime. Et la loi précise, s'il y a un risque que cela continue, que nous avons une obligation de signalement. Vous aurez probablement suivi ou non l'actualité en France: l'évêque de Lyon a été condamné pour ne pas avoir fait un tel signalement. C'était d'autant plus paradoxal que l'agresseur n'avait pas été condamné avant que l'évêque ne le soit. Autrement dit, l'obligation de signalement a conduit à une

condamnation plus rapide que celle de l'agression.

La **présidente**: Was dat binnen het kerkelijk recht of is het gewoon algemeen recht?

Thierry Dobbelsstein: C'est la loi de l'État français. Et je précise que nous nous alignons là-dessus aussi en Belgique. Donc, si j'ai fait un signalement pour une fois au procureur du Roi, c'était pour la même raison. Je ne suis pas sûr d'y être contraint, je n'en suis pas sûr. Vous pourriez me dire que j'y étais contraint, mais nous l'avons fait parce que nous estimons que cette manière de faire est louable. Cela a surpris une inspectrice de police, quand je me suis fait convoquer en raison d'un signalement que j'avais transmis: "Ah, et vous avez mis au courant la personne que vous avez incriminée?" J'ai répondu: "Ben oui". D'abord, c'est notre manière de fonctionner, de ne pas agir dans le dos d'un compagnon, même si lui-même a fait des choses dans notre dos. Ensuite, c'était pour lui exprimer le sérieux que nous accordions aux accusations qui étaient portées contre lui.

De **voorzitter**: Misschien een iets algemenere vraag die ik aan iedereen kan stellen. Ik heb een paar keer gehoord dat binnen dezelfde organisatie zowel slachtoffers, als daders – weliswaar veel minder omdat de leeftijden hoger zijn – worden begeleid. Is het niet contradictorisch dat de twee worden samengebracht, dat vanuit uw instelling slachtoffers en daders worden begeleid? We hebben gezien dat voor de slachtoffers een van de pijnpunten bij de arbitrage was dat de kerk als instelling meer bij de arbitrage betrokken was dan het slachtoffer. Dat werd ervaren als een onevenwicht.

Is het soms niet moeilijk dat men zowel met slachtoffer als met dader werkt?

Thierry Dobbelsstein: Vous mettez le doigt sur quelque chose de très compliqué. Effectivement, dans l'Église, on met énormément de poids sur une seule personne. C'est un évêque dans un diocèse. C'est un supérieur majeur dans une famille religieuse. Cela explique pourquoi il y a eu de mauvais traitements. La même personne est à la fois l'employeur d'un religieux, un peu son père protecteur et à la fois son compagnon, son ami. Quand il y a quelque chose qui le concerne, vous vous rendez compte combien il est complètement tiraillé. Vous mettez le doigt ici sur la manière de distinguer cela.

Vous avez peut-être eu l'impression qu'en moi, il y avait une confusion mais c'est parce que j'ai eu deux rôles différents. Je n'ai plus la même position maintenant en 2024 qu'en 2022. En 2022, j'étais l'assistant du provincial et la pratique a fait que

c'était moi qui étais du côté des victimes. C'est toujours le supérieur majeur qui est du côté des jésuites incriminés. On a fait l'expérience, et on apprend de ses erreurs, qu'il faut avoir là une distinction assez claire. Moi, une fois comme assistant, j'ai été confronté à un agresseur. Cela s'est très mal passé parce que j'arrivais avec toute la véhémence. Nos procédures distinguent les deux.

Vous avez aussi compris que maintenant, il y a une personne laïque. C'est important que ce soit une personne laïque. Cela veut dire que c'est une personne qui n'est plus un religieux, qui n'est plus un ami, un compagnon du jésuite incriminé, qui est une professionnelle de l'écoute. On peut inventer des structures où quelque part les personnes victimes ne rencontreraient que des personnes comme cela, tout à fait extérieures à l'Église et en particulier à l'Ordre des jésuites. Cela aurait des avantages. Je pense que c'est peut-être même un passage obligé pour un certain nombre de personnes victimes qui ont été tellement blessées par l'Église qu'elles ne veulent plus rien à voir à faire avec elle. Elles disent ne pas vouloir aller s'adresser à un point de contact de l'Église même si c'est une personne laïque qui reçoit, elle est quand même payée et employée par l'Église, ce qui gêne la victime.

D'un autre côté, pour la plupart des personnes qui se sont adressées à nous, il était important d'être mises en contact avec un jésuite, puis de recevoir une lettre du supérieur majeur parce que la victime se dit qu'il faut que ce soit les responsables, ceux qui sont proches du coupable qui sachent et qui, à un moment donné, paient et entendent ma colère, reçoivent mon témoignage, que je puisse avoir la garantie qu'ils l'ont bien entendu.

Vous voyez, on est toujours dans des tensions entre des choses différentes. Je pense qu'on n'aura jamais non plus de solutions qui conviendront à tout le monde. Il y a des gestes, il y a des paroles, il y a des indemnités qui conviennent à certaines personnes et qui ne conviennent pas à d'autres.

On a fait référence, par exemple, à un moment mémoriel. Nous commençons à y travailler du côté francophone, aussi bien pour la Belgique que pour la France. Je sais que cela va être une aventure extraordinaire. Il y a déjà une personne victime à laquelle j'avais évoqué: "Vous savez, un jour, on fera un temps mémoriel. Il y aura probablement une œuvre d'art qui va sceller dans le temps cela, pour qu'on n'oublie pas." Et elle m'a crié à la figure: "Tout ça, c'est vraiment du n'importe quoi!"

Ça, c'est sa sensibilité à elle. Et naturellement, on

ne va pas, je dirais, ne pas le faire parce que une personne victime nous a dit que pour elle, ça n'a pas de sens.

Tout ça vous montre que c'est très... Nous sommes en train de parler de choses qui sont très, très très délicates, et on essaie de faire au mieux. Voilà.

Sarah Schlitz (Ecolo-Groen): Merci beaucoup pour vos interventions. Je voudrais saluer le fait que vous reconnaissez un certain nombre de choses, que vous présentez des excuses ici et évoquez les excuses que vous avez présentées. Ce n'est pas quelque chose de fréquent. Enfin, vous avez souligné le caractère structurel des violences qui ont été commises. Aussi étonnant que cela puisse paraître, il reste difficile pour certains acteurs de l'Église de reconnaître ce caractère structurel. On est plutôt dans un schéma mettant en cause une "pomme pourrie", un individu qui faute, mais on ne reconnaît pas que le dysfonctionnement du système a généré ces violences-là. Des changements structurels doivent avoir lieu. Merci pour ces mots, cela permet d'avancer et c'est important pour la reconnaissance des violences subies par les victimes qu'on puisse reconnaître cette dimension-là.

Dans cette commission, j'essaie de me concentrer sur ce qu'il est possible de faire maintenant et pour le futur. Premièrement, il y a tous les aspects psychologiques pour les victimes, savoir comment on peut accompagner correctement, de la façon la plus adéquate possible, ces victimes. Une partie relève de décisions politiques, il faut décider si on met en place des centres psychologiques pour accompagner ces victimes long terme de violences sexuelles, que ce soit dans l'Église ou en dehors. En effet, on observe, au fur et à mesure de l'avancement de la commission, qu'il y a une lacune à ce niveau-là. Il existe des centres de prise en charge des violences sexuelles aiguës dans notre pays, qui se trouvent à maximum une heure de trajet pour chaque victime. À ce niveau-là, nous sommes un modèle pour l'international. Par contre, je pense qu'aujourd'hui c'est une priorité d'avancer sur cette prise en charge et de voir qui serait le meilleur acteur.

Je trouve que ce que vous avez souligné est intéressant: quand l'Église se responsabilise et a des entretiens avec les victimes qui se passent bien, cela fait partie de la guérison. Qu'allez-vous continuer à mettre en place? Quelles sont les autres choses que vous pourriez encore développer? Nous avons évoqué la possibilité d'un mémorial, la rencontre avec le Pape. Finalement, quelles sont les chances que cela puisse vraiment avoir lieu?

En effet, une victime n'est pas une autre. Ce que vous avez exposé à propos des montants d'indemnités est intéressant car c'est une grosse frustration que nous avons souvent entendue: pour certaines victimes pour qui l'argent ne comptait pas, en recevoir était quasiment une insulte; mais pour d'autres qui sont appauvries par la situation qu'elles ont vécue, c'est une question de survie. Et donc, c'est important qu'elles puissent avoir une forme d'indemnité qui n'est jamais à la hauteur de toutes les conséquences qu'elles ont subies mais qui peuvent au moins les aider à sortir la tête hors de l'eau. Donc, pouvoir avoir des solutions dimensionnées à la mesure de chaque personne me semble intéressant plutôt que de vouloir standardiser et en fait, finalement, que cela ne contente personne. Ça, je trouve que c'est une bonne évolution qu'on n'avait pas encore beaucoup entendue dans cette commission.

Mais qu'est-ce qui pourrait être fait de plus? Moi, ce que je remarque, c'est que souvent, les personnes victimes sont encore attachées à l'Église et une grosse partie des attentes vient de l'institution. Donc, elles attendent davantage de l'Église que de la Justice, finalement. Et il y a aussi ce côté réintégration, comment ces personnes peuvent refaire partie pleinement de la communauté alors que pendant longtemps, on a protégé les agresseurs et c'est elles qui ont été exclues de cette communauté? Comment est-ce qu'on peut gérer ça et faire en sorte que ces personnes, qu'on a vues ici pendant des semaines en audition, se sentent partie prenante et pleinement aimées et intégrées dans la communauté? Ça, c'est une question que je me pose.

Par rapport aux propos de la présidente tout à l'heure sur l'école, ça montre à quel point il y a des disparités dans les modèles d'éducation qu'il peut y avoir à l'école et dans les familles. Et donc, c'est pour cela que nous avons besoin de standards élevés en matière d'éducation à la vie sexuelle, relationnelle et affective. Donc, est-ce que vous, dans vos écoles, il est prévu d'augmenter l'EVRAS, par exemple, et de faire en sorte que dans toutes les institutions qui sont liées aux jésuites, eh bien, qu'il puisse y avoir des hauts standards en matière d'EVRAS? Je pense que c'est une priorité. Chaque témoignage qu'on a entendu ici montre que s'il y avait eu ces cours d'éducation à la vie relationnelle, affective et sexuelle, on n'en serait pas là parce qu'elles auraient pu mieux poser les limites; comprendre quelles étaient les vraies limites, en fait – parce que souvent, on remarque que ces personnes ne savaient pas ce qui était normal ou ce qui ne l'était pas. Donc, j'ai l'impression qu'une grosse part de la solution vient de là.

Et quand on voit les réactions extrêmement hostiles à l'EVRAS qu'on a eues aux mois de septembre et octobre, avec carrément des écoles qui ont été brûlées alors que nous, en parallèle, on voyait ici chaque semaine des victimes qui auraient pu être sauvées par l'EVRAS. Moi, je trouve ça profondément interpellant et donc, il faut, je pense, aussi une mobilisation de la part de l'Église à cet égard.

Voilà. Pour voir aussi si vous avez envie d'ajouter d'autres choses sur les pistes futures d'améliorations supplémentaires que vous auriez déjà comme projet de développer. Ça, ça m'intéresse aussi de savoir si vous planchez déjà sur ça, s'il y a déjà des choses qui se dessinent, si vous avez des projets en la matière. J'aimerais vous entendre là-dessus. Merci beaucoup.

Marc Desmet: Mevrouw Schlitz, voor mij is het moeilijk om daar heel concreet op te antwoorden, zeker op die vraag over de programma's in de seksuele opvoeding. Dat zou ik moeten vragen aan de twee gedelegeerden van het onderwijs. In de Vlaamse commissie waren zij ook aanwezig, omdat die meer focuste op de materie van het onderwijs. In deze commissie zijn ze evenwel niet aanwezig. Ik kan daarop geen concreet antwoord geven, maar kan u wel verwijzen naar personen die daarover meer weten.

Thierry Dobbels: Quoi encore inventer? J'ai essayé de montrer tout à l'heure dans mon intervention que le cadre qui a été offert offrait suffisamment de sécurité pour qu'on puisse entrer en dialogue. Ce sont les personnes victimes que nous rencontrons qui nous font inventer continuellement. Par exemple, un temps de mémoire, cela sera inventé, créé avec des personnes victimes, celles qui souhaiteront travailler ensemble et aussi avec nous. Mais c'est évident que ce n'est pas nous qui allons créer de toutes pièces quelque chose. Venez pour que nous puissions faire bonne figure, et ce devant des journalistes?

Pour le moment, ce qui occupe la plus grosse partie de notre temps est que la Commission Reconnaissance et Réparation, l'équivalent de Dignity mais juste pour les religieux et religieuses en France, n'a pas encore terminé ses travaux. Donc il y a encore un très gros débit d'énergie qui est consacré à cette écoute et à cet accompagnement des personnes. Parce que la différence entre ce qui se passe maintenant en France et ce qui s'est passé en 2012-2013 en Belgique, c'est le côté plus personnalisé. Qui est beaucoup plus lent. Je vous avoue que moi-même, j'étais assez sceptique au début. Au moins, avec ce que la Belgique avait inventé, cela évitait aux personnes

victimes de devoir attendre trop longtemps. Ici, en France, il y a des dossiers où les personnes tréignent depuis deux ans. Quand on personnalise, cela demande du temps.

Cela signifie aussi que les indemnités sont plus personnalisées. Elles sont le fruit d'un calcul qui dépend des réponses subjectives que les personnes donnent à un certain nombre de questions. Et puis aussi, les personnes demandent parfois autre chose que de l'argent. J'ai parlé des chocolats tout à l'heure. Il y a aussi des chocolats qu'on a envoyés. Parce que la personne victime, pour nous montrer... C'était la première indemnité. Ce n'était pas l'argent qui l'intéressait. Alors finalement, demander un euro... vous voyez, c'était un peu délicat quand même de lui faire simplement un virement d'un euro comme cela. C'étaient nos souvenirs. On a envoyé des chocolats, et des fleurs à son épouse. Ça coûtait plus qu'un euro. L'euro, il l'a reçu. Mais c'était la prise en compte qu'il y a des victimes indirectes.

Moi je dis souvent, il y a trois catégories de victimes, et même probablement quatre. La première, ce sont celles qui ont été salies, agressées, qui ont été violées. La deuxième catégorie est formée par les personnes qui doivent vivre chaque jour avec cela et qui, parfois pendant trente ans, n'ont pas su pourquoi leur conjoint, leurs frères, leurs sœurs, leurs membres de communauté religieuse étaient insupportables, parce qu'à douze ou treize ans quelque chose d'inadmissible s'était passé. Vous voyez que j'ai ajouté des consœurs et des confrères, parce que c'est ma découverte de voir que bon nombre de religieuses et de religieux ont été eux-mêmes victimes.

Vous avez souligné que bon nombre de personnes victimes continuent de rester attachées à l'Église. Oui, c'est ma découverte. Certaines ont complètement tourné les talons, et je ne peux vraiment pas leur en vouloir. J'aurais peut-être fait la même chose si cela m'était arrivé. Ils disent: "Ne me parlez plus de l'Église, ni de religion, ni de Dieu. C'est tellement absurde." Cela peut aussi parfois expliquer certains rejets de toute vie religieuse. Mais il y en a; c'est ma découverte. Ils sont prêtres, ils sont religieux et ils ont choisi de le devenir, alors qu'ils ont été agressés quand ils étaient adolescents. Et puis, hélas, certains sont aussi agressés à l'intérieur de l'Église. Ce n'est pas de votre compétence; mais dans nos cellules d'accueil et d'écoute, nous recevons des témoignages de personnes qui ont été abusées en tant qu'adultes.

En tout cas, c'est cette rencontre qui nous fait inventer des choses. Donc, vous dire maintenant ce qu'il va se passer, ce sont surtout les personnes

trouver des éléments un peu clairs. Deux ou trois. Je ne pense pas qu'on monte jusqu'à cinq.

Dans l'immense majorité des dossiers, on ne trouve rien. Je me répète, là. Cela veut dire que soit on n'a rien su, soit on a traité les choses oralement, soit on a détruit. Et je ne suis pas capable...

Il m'est arrivé, voyez-vous, de rencontrer une personne victime qui était persuadée que quand son agresseur a été changé de collège – je parle là de la France – après trente années, c'était parce qu'on avait eu un témoignage direct. Nous avons été, mon prédécesseur, comme assistant, et moi, deux fois lire tout le dossier de ce jésuite. J'aurais tellement aimé trouver un document qui donne satisfaction à la personne victime. Mais quand le document ne s'y trouve pas, je ne sais pas l'inventer. Et je ne vais pas l'inventer de toutes pièces pour faire plaisir à la personne. Je dois, hélas, lui dire: "Écoutez, je ne trouve pas. Vous êtes persuadé que c'est arrivé comme cela. Moi, je n'en ai pas la preuve matérielle." Et je préférerais trouver la preuve matérielle. Mais si elle n'existe pas...

De **voorzitster**: Ik stel voor dat we overgaan tot de vragen voor de heer Stockman.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik heb veel vragen. Ik zal er een paar stellen en dan zien we wel hoe het evolueert.

Mijnheer Stockman, u verwijst naar uw verklaring in de commissie in januari 2011. Ik mag daaruit afleiden dat u de inhoud van die verklaring volledig bevestigt en dat u daaraan geen aanpassingen, aanvullingen of correcties wenst aan te brengen? Oké, ik zie dat u dat bevestigt. Zo doen we geen dubbel werk.

We hebben daarnet heel concrete cijfers gehoord van de vorige sprekers, en ik heb hen daarvoor ook bedankt. Hebt u ook zo'n helder overzicht? Hoeveel klachten of meldingen van misbruik zijn er bij de Broeders van Liefde binnengekomen, sinds de bijzondere commissie van 2010-2011? Of eventueel al van daarvoor? Hebt u ook een opdeling gemaakt volgens de context, de verhouding tussen man en vrouw, de leeftijd enzovoort?

René Stockman: Ik ben generaal-overste en niet rechtstreeks verantwoordelijk voor de verschillende regio's. Dat is een verschil met de jezuïeten hier aanwezig, die verantwoordelijk zijn voor een bepaalde entiteit van hun orde. Ik ben verantwoordelijk voor het geheel van de orde. Ik heb hier en daar informatie en cijfergegevens van de verschillende landen, waar er misbruik is. Maar

ik kan geen gedetailleerde statistiek geven.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Voor België kunt u dat niet?

René Stockman: Voor België moet ik verwijzen naar de regio. Ik denk dat zij nog zullen uitgenodigd worden. Zij kunnen concrete gegevens overmaken over België. Sinds 2000 ben ik weg uit België.

Ik heb wel vernomen dat er sinds het programma momenteel 26 gevallen opgevolgd worden.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): In 2010 hebt u verklaard dat er in België 12 dossiers waren. Toen had u daar wel zicht op?

René Stockman: Toen wel, dat klopt.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Hebt u ooit van de heer Devillé en andere leden van de groep Mensenrechten in de kerk brieven, meldingen ontvangen met informatie over namen van priesters en broeders die betrokken waren bij seksueel misbruik?

René Stockman: Ik moet ook verwijzen naar de commissie van 2011, waarin ik duidelijk heb gezegd dat er getallen werden gelanceerd door de heer Devillé. Het ging toen, denk ik, om 35 gevallen die hij aanbracht met betrekking tot de Broeders van Liefde. Ik heb toen geen inzage of namen gekregen. Daarna heb ik een aantal gegevens binnen gekregen. Ik heb toen moeten vaststellen dat er slechts 5 broeders effectief op de lijst stonden. De anderen hadden niets te maken met onze congregatie.

Dat was dan ook mijn teleurstelling. Men lanceert cijfers, maar als men die dan echt naar de werkelijkheid verifieerde, moest ik vaststellen dat we een totaal ander beeld kregen. Dat heb ik ook in de commissie in 2011 aangegeven. Daarna heb ik inderdaad namen gekregen, maar niet volledig. Ik heb er 5 uit de lijst kunnen halen die effectief van de Broeders van Liefde waren.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik wil hier even dieper op ingaan. Inderdaad, dat is zo. U hebt toen ook de heer Devillé ervan beschuldigd dat hij zelf met een doofpotoperatie bezig was. Herinnert u zich dat nog?

René Stockman: Ja, dat staat in het verslag.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ja, dat staat in het verslag. U kunt dat niet ontkennen, natuurlijk. U zei dat hij van alles zei, maar geen informatie gaf. U weet goed dat de commissie toen aan de heer Devillé heeft gezegd dat hij zijn informatie aan de

commissie kon overmaken. De heer Devillé heeft dat gedaan. Hij heeft aan de commissie een lijst, een overzicht bezorgd. Blijkbaar hebt u vervolgens een klacht ingediend tegen de heer Devillé wegens schending van de privacy.

René Stockman: Neen, die klacht tegen de heer Devillé ging uitdrukkelijk om de wijze waarop hij de media bespeelde rond het geval van Roeselare. Dat heeft niets te maken met het schenden van de privacy. Hij stond in Kortrijk aan de rechtszaal samen met de heer Bethune dergelijke zaken te zeggen over mij, ook persoonlijk. Daartegen heb ik een klacht neergelegd. Eerder een symbolische klacht om te vragen correct en respectvol te blijven en om aan te geven dat het niet goed is zomaar zaken te lanceren in de pers. Daarover ging het.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Bij die klacht had u wel de lijst met namen gevoegd die de heer Devillé aan de commissie had gegeven.

René Stockman: Dat weet ik niet meer. Dat herinner ik mij niet.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Dat is essentieel.

René Stockman: Dat zal ik moeten opzoeken.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Hebt u kennis van die lijst met namen die de heer Devillé heeft bezorgd?

René Stockman: Ik heb die lijst daarna inderdaad gekregen. Ik heb toen gezegd dat verschillende daarvan geen Broeders van Liefde waren.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Hoe bent u aan die lijst gekomen? Die was immers in alle vertrouwen in deze commissie neergelegd.

René Stockman: Ik weet nu niet meer wie mij die lijst heeft gegeven. Ik weet dat er op een bepaald moment een lijst met namen was, die ik heb kunnen inzien. Ik herinner me oprecht niet wie mij die lijst heeft gegeven.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Weet u wel of dat digitaal was of op papier?

René Stockman: Die lijst was op papier. Er was al op gekrabbeld.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): En u weet niet wie u die overhandigd heeft? U hebt nochtans een goed geheugen wat de rest betreft.

René Stockman: Ja, maar soms heb ik blijkbaar gaatjes.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Zo af en toe?

René Stockman: Af en toe, ja. Ik heb die lijst inderdaad gekregen. Dat was een bewerkte lijst, geen originele, want er was op geschreven. Ik weet niet meer wie mij die heeft bezorgd.

Ben Segers (Vooruit): Kunt u nog uitzoeken wie u die lijst heeft gegeven?

René Stockman: Ik kan het proberen. Ik zal me informeren om te weten te komen hoe ik die lijst heb gekregen, maar nu weet ik het niet.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik heb nog één vraag.

Ik heb de vraag destijds ook gesteld. Hebt u ooit contacten gehad met politiemensen, met magistraten, met het parket, met rechters over heel concrete dossiers? Dat was een klacht die we toen hoorden, en die we recent ook regelmatig gehoord hebben, dat u contacten had met politiemensen. Ook in *Godvergeten* is dat aan bod gekomen, trouwens.

René Stockman: U stelt inderdaad dezelfde vraag als in 2011.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik stel ze opnieuw, maar...

René Stockman: U stelt ze opnieuw, maar nu stelt u ze breder.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik zal zeggen waarom. Omdat in de serie *Godvergeten*, die u waarschijnlijk gezien hebt, de BOB'er Geert Vanfleteren het expliciet gezegd heeft voor de camera. Hij heeft duidelijk gezegd: de heer Stockman heeft contact met mij opgenomen; hij heeft mij eigenlijk gehanteerd en gezegd dat ik beter van dat dossier zou wegblijven als ik wou dat mijn vrouw nog verder haar job wou behouden.

Hij heeft dat gezegd. Ik vraag u wat daarvan aan is. Kunt u daar duiding bij geven?

René Stockman: Ik moet herhalen dat het niet juist is. Wat gebeurd is, en dat heb ik ook in 2011 duidelijk gesteld, en nu ga ik terug naar de zaak uit Roeselare, waarvan ik ter voorbereiding de data heb opgezocht, is het volgende. Het was op 15 april, nadat ik op 27 maart een eerste gesprek heb gehad met de moeder van het meisje dat misbruikt was in ons instituut. Ik ben onmiddellijk zelf naar het instituut gegaan om een gesprek met de moeder te hebben en te luisteren naar wat er gebeurd was. Zij heeft dan een bepaalde broeder

aangeduid als mogelijke dader.

Hij was afwezig. Hij was op bedevaart naar Israël. Dat zijn de feiten. Ik kon hem dus niet bereiken. Hij is teruggekomen, heb ik opgezocht, op 11 april. Op 12 april ben ik onmiddellijk naar het instituut gegaan om met die broeder te spreken en hem door te geven dat er een klacht was tegen hem. Hij heeft de feiten ontkend. Hij had het recht zich te verdedigen.

Onmiddellijk daarna, op 15 april, kreeg ik het bericht van de directeur van het instituut dat men hem zou komen ophalen met de combi voor een gerechtelijk onderzoek. Dan heb ik inderdaad, op suggestie van de directeur, gevraagd of het niet mogelijk was dat wij die broeder zelf brachten, dat het niet overdag gebeurde, want dat was zeer traumatiserend.

Dat zijn de feiten. Ik heb toen inderdaad gebeld naar Geert Vanfleteren, die ik niet kende maar die mij was opgegeven als contactpersoon. Ik heb hem gevraagd of het niet mogelijk was dat wij die broeder zelf brachten. Het was een man van ongeveer 80 jaar. Het zou zeer traumatiserend zijn als die combi overdag daar zou aankomen, eventueel met zwaailichten. Wat zou dat betekenen voor het instituut? Dat heb ik inderdaad gedaan en gezegd, maar ik heb dus niet gevraagd om het niet te doen.

Ik weet ook niet waar hij dat verhaal over de zaak van zijn vrouw vandaan haalt. Ik ken hem niet, noch zijn vrouw. Ik weet niet of zij bij ons werkzaam was. Dat zijn zaken die ik in het programma *Godvergeten* gehoord heb en die ik voordien ook al eens gehoord had. Ik kan daarover echter duidelijk zeggen dat dat verhaal niet klopt.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Die politie-man heeft dus gelogen in de tv-serie?

René Stockman: Hij heeft misschien de waarheid verdraaid, maar ik heb mijn verhaal hier gedaan en ik weet waar ik nu zit.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mevrouw de voorzitter, dat waren mijn vragen in de eerste ronde. Ik heb nog een aantal vragen voor straks in de tweede ronde.

Ben Segers (Vooruit): Hoe moeten we de uitspraak "Mevrouw, kinderen hebben fantasie en de moeders fantaseren mee" plaatsen?

René Stockman: Er zijn twee zaken die altijd terugkomen in de zaak van Roeselare. Ik heb wellicht gezegd dat het mogelijk is dat kinderen

fantaseren. Dat is dan echter blijkbaar meegenomen als zijnde een verwijt of een duidelijke bevestiging dat het kind fantaseert. Ik heb echter gezegd dat dat een mogelijkheid is.

Ik heb daarna zelf ondervonden wat dat betekent, dat fantaseren. Een andere jongen uit een instituut had immers een heel verhaal ontwikkeld waarin ik directeur was van dat instituut. Ik had met een regel op zijn vingers getikt en hij moest op zijn knieën gaan zitten op die regel. Ik was daar echter nooit geweest. Er is dus een mogelijkheid – en deskundigen kunnen dat ook verklaren – dat kinderen fantaseren. Ik heb dat gezegd, maar ik heb niet gezegd dat dat kind fantaseert. Ik heb wel gezegd dat die mogelijkheid bestaat.

Er was trouwens een heel verhaal rond wie de dader was en dat het waarschijnlijk die bepaalde broeder was en dat hij een pet op had. Wie had het echter gedaan? Ik heb altijd gesteld dat ik quasi overtuigd was dat er een geval van misbruik was. Ik bleef echter betwijfelen of die broeder dat gedaan had. Ik heb toen ook duidelijk gevraagd aan de mensen van het instituut om te onderzoeken wat er gebeurd was en wie in aanmerking kwam. Er is echter niets uit gekomen.

Dat is de situatie. Ik heb zeker niet gezegd dat dat specifieke kind fantaseert. Ik heb enkel gezegd dat het een mogelijkheid is en dat is correct.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik heb nog een vraag over de zaak-Lisa. Hebt u pedagogisch directeur Jos Muylle gezegd dat hij de broeder moest geloven en niet Lisa?

René Stockman: Dat zijn details die ik niet meer weet. Ik weet dat er verschillende gesprekken zijn geweest met de directie. Jos Muylle was de onderdirecteur. Wat er precies is gezegd en wat er is aangebracht ... Ik weet dat hij probeerde om de zaak duidelijk te krijgen, wat moeilijk was. Ik ben verschillende keren ter plaatse geweest om met de opvoeders en het personeel daarover te spreken, om uit te klaren wat er precies was gebeurd. "Probeer kalm te blijven en het gerecht zijn werk te laten doen", dat zijn de zaken die ik altijd gezegd heb en blijven zeggen heb.

Greet Daems (PVDA-PTB): Laten we kalm blijven en laat het gerecht zijn werk doen. Ja, we horen hier in de hoorzittingen ook dat er druk op het personeel werd uitgeoefend om te zwijgen.

René Stockman: Neen. Ik ben wel ter plaatse geweest omdat er veel onrust was in het instituut over heel die zaak, ook omwille van de pers die daarover allerlei zaken publiceerde. Ik ben ter plaatse geweest en ik heb toen inderdaad

gevraagd om rustig te blijven, om sereen te blijven. Dat heb ik duidelijk gevraagd. Ik heb niet gevraagd om de zaak toe te dekken, helemaal niet. Ik heb wel gevraagd om rustig en sereen te blijven in de zaak.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik heb hier de verklaring van 2011. Wanneer we het daar hadden over het telefoongesprek met de politiemann, hebt u verklaard: "Ik ontken niet dat ik gezegd heb dat die man op leeftijd was en dat ik inderdaad bekommerd was om zijn gezondheid." Dat is iets anders dan al dan niet met loeiende sirenes de man komen ophalen. Ik citeer verder: "Als het iemand is van 78 jaar die duidelijk zegt dat hij niets met de zaak te maken heeft, en plots vernemen wij dat hij voor ondervraging zal worden afgehaald door de politie. Dan heb ik mijn bekommernis uitgedrukt. Ik weet niet meer wat ik woordelijk heb gezegd. Ik heb allicht gezegd dat ik mijn vragen had over de haalbaarheid en de zinvolheid – dat is misschien niet het juiste woord – om een oude mens op die manier uit zijn milieu te rukken."

Het ging over meer dan de loeiende sirenes.

René Stockman: Ja, er was echte bekommernis voor de broeder in kwestie dat hij door de politie zou worden opgepakt en naar de rechtbank zou worden gebracht, of naar de plaats waar hij moest worden verhoord. Het was duidelijk mijn vraag of we hem niet zelf konden brengen, in een rustige sfeer, want het is een oude man. Wat gaat dat voor hem betekenen? Daarom heb ik dat gezegd. Wat u voorleest, klopt.

Er was ook de vraag of ik andere magistraten zou beïnvloeden. Ik zou niet weten op welke manier. Dat wil ik duidelijk stellen, want het is ook in andere kwesties aan bod gekomen dat ik wegen vind om magistraten te beïnvloeden. Dat is totaal uit de lucht gegrepen.

Greet Daems (PVDA-PTB): Zijn er terwijl het onderzoek nog lopende was brieven verstuurd naar de medewerkers van het instituut, onder andere door u op 9 januari 1997 waarin u onder meer verklaarde dat de gegevens uit eigen intern onderzoek bevestigden dat de broeders niets met de feiten te maken hadden?

René Stockman: Ik zal dat moeten opzoeken voor die brief van 9 januari. Het ging altijd over de zaak waarin die broeder bleef verklaren dat hij de dader niet was. Dat wou ik duidelijk zeggen aan het personeel, aan de medewerkers. Daarmee hebben we gezegd dat zolang niet is bewezen dat hij de dader is, hij de kans moet krijgen om zich te verdedigen. Het ging vooral daarover, omdat op een bepaald moment het gerucht de ronde deed

dat hij een verklaring had afgelegd, terwijl dat niet waar was. Hij heeft nooit een verklaring afgelegd dat hij de dader zou zijn. Hij is altijd blijven beweren dat hij niet de dader was. Ik heb dat ernstig genomen, net zoals ik Lisa die misbruikt zou zijn geweest zeer ernstig heb genomen. Ik heb geprobeerd beide zaken in evenwicht te houden.

Ik wil toch benadrukken dat ik op 27 maart zelf naar het instituut ben gegaan om een gesprek te hebben met de moeder. In *Godvergeten* heeft de moeder zelfs verklaard dat ze zich daardoor gesteund voelde. Dat heeft ze duidelijk gezegd. Wat is er daarna gebeurd? Zij vroeg of die broeder niet verplaatst kon worden opdat haar dochter hem niet meer zou zien. Ik heb gezegd dat ik daar open voor stond, maar hij was afwezig, hij was op reis op bedevaart naar Israël. Op 11 april is hij teruggekeerd en op 12 april ben ik opnieuw ter plaatse geweest om in de eerste plaats naar hem te luisteren en om hem te zeggen dat het voor het welzijn van het instituut en van de moeder en het kind beter zou zijn om weg te gaan. Ik heb hem verhuisd, niet omdat ik hem als dader beschouwde, maar wegens de vraag van de moeder. Omdat het echter wat duurde, heeft de moeder dat geïnterpreteerd als zou de belofte niet worden nageleefd en dat hij nog altijd in het instituut was. Ik heb gezegd dat hij er niet was, omdat hij op reis was en slechts op 11 april terugkeerde. Dat zijn zaken die allemaal hebben meegespeeld en de situatie misschien wat hebben verziekt.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik wil even naar het grotere plaatje kijken. Wanneer in normale omstandigheden in die periode meldingen of klachten waren over een medewerker binnen de organisatie, hoe handelde u dan? Werd er dan een melding gedaan naar de politie wanneer er een klacht over seksueel misbruik van minderjarigen of meerderjarigen binnenkwam? Hoe reageerde u op klachten?

René Stockman: In eerste instantie luisterden we in die periode naar degene die de klacht aanbracht. Dan keken we wat we konden doen. Dan keken we of de klacht correct was. De zaak moest altijd worden uitgeklaard. Wij zijn niet onmiddellijk naar de politie gestapt, dat klopt omdat er toen ook geen meldingsplicht was. U of een van uw collega's heeft dan gezegd dat in de wet een meldingsplicht moet worden opgenomen.

Indien de mensen vroegen om het gerecht erbij te betrekken, hebben we daar onmiddellijk mee ingestemd. Ik herinner mij zelfs het moment dat er een klacht binnenkwam van iemand. Ik heb die persoon ontmoet en die persoon heeft zijn verhaal gedaan. Ik heb toen gezegd dat die persoon naar het gerecht kon stappen. Voor hem was het echter

voldoende om zijn verhaal te kunnen doen. Ik heb naar hem geluisterd. Dat gaf voldoening voor hem.

Dat is heel belangrijk en dat heb ik ook ervaren doorheen de verschillende jaren. Dat is ook een evolutie bij mij met de ervaring die ik opdeed. Ik noem dat een voortschrijdend inzicht in heel de zaak, dat is het belang van de daad om naar de mensen te luisteren. Dat is heel voornaam. Daar hebben we vroeger wellicht niet altijd aandacht aan besteed. Ik herinner mij bijvoorbeeld dat er in de periode dat ik verantwoordelijke was voor de sector – niet de provinciaal overste – in 1988 tot 1994 twee gevallen van misbruik bij ons terechtkwamen. Ik was niet de eindverantwoordelijke. Het ging over een broeder en wij moesten dan zien dat de broeder verplaatst werd naar een plaats waar hij geen contact meer zou hebben met kinderen enzovoort. Dan vroegen we aan het instituut zelf, aan de verantwoordelijken, om uit te zoeken wat er juist gebeurd was en hoe we moesten omgaan met de misbruikte persoon. We hadden waarschijnlijk eerst meer aandacht voor de dader dan voor het slachtoffer. Toen ik provinciaal werd, had ik daar al een hele evolutie doorgemaakt. Ik heb ook heel veel geleerd. Als provinciaal was ik ook de voorzitter van de Hogere Oversten. Samen met monseigneur Luysterman hebben we toen verschillende zaken meegemaakt binnen de kerk, ruimer dan de Broeders van Liefde. Daar heb ik inderdaad het belang ingezien van het luisteren naar degene die misbruikt is. Dat is echt een evolutie geweest.

Ik heb nog iets ervaren als voortschrijdend inzicht. Ierland was een van de eerste landen waar verschillende misbruiken naar boven kwamen. Daar is de zaak zeer juridisch gespeeld: men heeft daar onmiddellijk een soort financieel fonds opgericht waaraan elke congregatie een bijdrage moest geven. Ook de overheid gaf daaraan een bijdrage. Alles was daar gericht op vergoeding. Een commissie bepaalde daar hoeveel geld een slachtoffer kreeg om welke redenen.

In Nederland heb ik later het belang van *mediation* geleerd. Dat was een totaal andere aanpak. Ik moet zeggen dat het gesprek met de heer Deetman indertijd mij heel veel heeft bijgebracht. Er moet in die aanpak ook financieel worden vergoed, maar men moet de aandacht richten op de *mediation*. Men is daar onmiddellijk gestart met het betrekken van een gespecialiseerde groep. Ik heb dat zelf een paar keer meegemaakt: een groep van mensen die misbruikt waren, kwam samen in het kader van *mediation* om zich uit te spreken en werd daarin begeleid. Zo zag men hoe heling kon worden waargemaakt. Daarover gaat het toch altijd: dat mensen geheeld uit de zaak kunnen komen en niet voor de rest van hun leven gekwetst

moeten blijven. Daar heb ik zeker allemaal uit geleerd op internationaal niveau.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Kunt u zich herinneren hoe vaak u wel een klacht hebt ingediend? U zei dat u het eerst intern probeerde te regelen, maar hebt u in bepaalde dossiers de stap naar de politie en Justitie gezet?

René Stockman: Hier in België?

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ja.

René Stockman: In de periode dat ik provinciaal was, dus tot het jaar 2000? Ik twijfel, ik weet het niet. Ik wil u geen zaken zeggen als ik niet zeker ben.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Neen, maar de stap zetten naar Justitie, is iets wat men niet alle dagen doet. Het moet toch in het geheugen blijven hangen, als men ooit het initiatief heeft genomen om klacht in te dienen in een dossier bij de politie of de procureur of om daar melding van te doen?

René Stockman: Er zijn verschillende dossiers geweest – een aantal – die op het parket waren en waaraan wij onze volledige medewerking hebben verleend, dat wel, maar ik denk niet dat wij zelf die stap hebben gezet in die periode. Ik ben echter niet zeker, maar ik denk het niet. Ik denk nu aan een aantal concrete gevallen, maar daar was de klacht al neergelegd – niet door ons, maar door iemand anders – en daar hebben wij altijd onze volledige medewerking aan verleend.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): In 2011 hebt u aan ons verklaard dat er een bepaalde afspraak was met het parket. Wanneer bijvoorbeeld een bepaalde interne maatregel genomen zou worden, zou de zaak strafrechtelijk niet meer vervolgd worden. Kunt u over die afspraak met het parket iets meer zeggen?

René Stockman: Dat was heel concreet. U hebt ons toen ook gevraagd waar dat was; dat was in Gent. Het was inderdaad een zaak van een broeder die beticht werd van – het zou vandaag misbruik genoemd worden – grensoverschrijdend gedrag. De ouders waren naar de politie en het parket gestapt. Het parket is daarvoor bij mij geweest en heeft gezegd dat er iets moest gebeuren. Ik heb die broeder weggehaald uit die school en hem een administratieve taak gegeven weg van het instituut. Daarna is hij ook uitgetreden, maar dat is een andere kwestie. Tevens zei het parket dat de man psychologisch begeleid moest worden. Die eis heb ik daarom ook ten aanzien van hem gesteld, ik heb geëist dat hij zich psychologisch zou laten begeleiden. Regelmatig heeft hij

over de evolutie dienaangaande bij mij verslag uitgebracht, hij zei dat hij inzicht gekregen had in wat hij gedaan had. Hij had ook middelen gekregen om zich beter te beheersen, daar kwam het eigenlijk op neer. Het parket heeft daarop zelf contact met mij opgenomen. Het parket vond de stappen die gezet waren, goed en zeer correct en het parket heeft het dossier daarop afgesloten. Ik heb niet aan het parket gevraagd om dat dossier af te sluiten. Het parket heeft gezegd dat alles wat ik gedaan had, zeer correct was, en heeft daarop het dossier afgesloten.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Is dat de enige casus waarin u een dergelijk contact had met het parket?

René Stockman: Ja.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Dus één keer, en het ging om het parket van Gent, de procureur van Gent?

René Stockman: Ja, ja.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Voor het overige nooit, in geen enkel andere zaak?

René Stockman: In de zaak van Roeselare heb ik ook contact gehad met het parket, maar daarbij heeft het parket mij niet meegedeeld dat de zaak afgesloten zou worden.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Welke contacten waren dat dan, in Roeselare?

René Stockman: Het proces werd gevoerd, dus ik werd geïnformeerd over dat proces. Ik had geen rechtstreeks contact met het parket, maar ik werd wel geïnformeerd over het proces dat gaande was.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Dat is wat anders.

René Stockman: In Gent werd ik duidelijk door de verantwoordelijke van het parket zelf gecontacteerd met de mededeling dat het dossier werd afgesloten, omdat het parket vond dat alles verlopen was volgens de afspraak en dat er inderdaad garantie was dat die broeder niet meer zo hervallen. Daar kwam het op neer.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): "Volgens de afspraak," zegt u. Welke afspraak bedoelt u?

René Stockman: Ten eerste, de betrokkene moest verwijderd worden uit het onderwijs. Ten tweede, hij moest psychologische behandeling krijgen en daarvan verslag uitbrengen. Al die zaken zijn gebeurd en dat heb ik zo aan het parket

doorgegeven. Daarop heeft het parket zelf het dossier afgesloten.

Ben Segers (Vooruit): Ging het in die zaak van Gent over recente feiten of dateerden de feiten op dat ogenblik al van langer voordien?

René Stockman: Dat waren recente feiten.

Ben Segers (Vooruit): Dat is toch wel heel bijzonder. U zegt dat het parket u nadien nog heeft gecontacteerd om te bekijken of het uitgevoerd was en of het een en ander gebeurd was. Was dat dan veel later?

René Stockman: Neen, dat was een jaar later, bij afsluiten van de zaak. Nadat er een evaluatie was geweest met de broeder en met mij, zei men dan dat alles was gebeurd volgens afspraak en dat men het dossier afsloot, dat het werd geseponeerd.

Ben Segers (Vooruit): Was tegen dan de therapeutische behandeling helemaal afgelopen? Ik neem aan dat dat niet beklonken kon zijn in een paar maanden tijd. Ik hoop dat het parket ook nadien is blijven opvolgen. Maar dat is dan misschien niet het geval geweest.

René Stockman: Ik spreek nu over een jaar, maar het kan ook anderhalf jaar zijn. Het was een tijdje nadat de zaak gebeurd was. Hij heeft regelmatige sessies gevolgd, waarvan hij bij mij verslag moest komen uitbrengen, over het effect van die sessies. Dat heeft hij gedaan. Hij moest ook een verslag daarover neerschrijven. Er was ook een verslag van de psychologische begeleiding, dat stelde dat zij dachten dat bij die man de zaak uitgeklaard was en dat hij de mogelijkheid had om zichzelf te beheersen. Het ging niet over puur misbruik, maar over grensoverschrijdend gedrag, het betasten van mensen. Daarna is die broeder uitgetreden.

Greet Daems (PVDA-PTB): Uiteindelijk werd Lisa door uw opvolger wel erkend als slachtoffer. U hebt dat niet gedaan. Ik vraag mij af waarom.

René Stockman: Toch wel. Ik heb haar wel erkend als slachtoffer. We hebben ook voorgesteld om haar begeleiding te geven. Dat is gebeurd. Zij is het volgende schooljaar van school veranderd omdat de moeder vond dat het contact met de school waar het zagezegd was gebeurd traumatisch was voor haar en het beter was dat ze naar een andere school ging. Ik heb nooit beweerd dat er geen misbruik is geweest ten aanzien van Lisa.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik heb het dan specifiek over het sluiten van een dading.

René Stockman: Er is een voorstel geweest, maar ik weet niet of dat op die manier kan worden bekeken. Dat was opnieuw iets dat niet helemaal correct verliep. Twee advocaten contacteerden mij, zogezegd in naam van de onderzoeksrechter, en stelden een financiële tussenkomst voor voor de begeleiding van het kind. Op die manier zou de zaak dan afgesloten kunnen worden. Ik heb dat geweigerd. Dat was in de beginfase.

Ik heb daarna vernomen dat ze helemaal niet spraken in naam van de onderzoeksrechter. Dat waren twee advocaten van de moeder. Ik ga de namen hier niet noemen. Het ging bijna om een list om mij te doen betalen, waarna ze zouden kunnen beweren dat ik het in de doofpot had gestoken door de 1 miljoen frank te betalen die zij vroegen. Ik heb toen gezegd dat we dat niet zouden doen.

Het gerecht was toen al ingeschakeld en we lieten het gerecht zijn werk doen. Ik was gechoqueerd door wat die twee advocaten hadden gedaan en door hun gebruik van de naam van de onderzoeksrechter. Ik herinner mij dat telefoongesprek nog heel goed. Zij zeiden daarin te spreken in naam van de onderzoeksrechter en wilden zien of de zaak niet in der minne kon worden geregeld. Dat vond ik heel choquerend.

Greet Daems (PVDA-PTB): Over die advocaten die geld hebben gevraagd, zegt de moeder in *Godvergeten* het volgende: "Een paar jaar later beschuldigde diezelfde overste mijn advocaten van valsheid in geschrifte. Mijn advocaten zouden een som geld hebben gevraagd om zelf de zaak in de doofpot te stoppen, hoewel daar niets van aan is."

Wilt u daarop reageren?

René Stockman: Mevrouw Daems, zou u uw vraag willen herhalen, want ik heb niet alles begrepen?

Greet Daems (PVDA-PTB): Mijnheer Stockman, zij zegt daarover: "Een paar jaar later beschuldigde diezelfde overste mijn advocaten van valsheid in geschrifte. Mijn advocaten zouden een som geld gevraagd hebben om zelf de zaak in de doofpot te stoppen, hoewel daar niks van aan is."

René Stockman: Mevrouw Daems, ik heb juist gezegd dat dat wel is gebeurd. Dat zeg ik hier uitdrukkelijk. Ik heb dat ook eens opgezocht in mijn agenda. Die twee advocaten hebben telefonisch die vraag gesteld. Het bedrag heb ik er toen bijgeschreven. Ik heb toen duidelijk gezegd dat ik er niet op in wilde gaan.

's Anderendaags heeft een van die advocaten mij opnieuw opgebeld met de vraag of ik er al over had

nagedacht om het eventueel toch te doen. Ik heb daarop gezegd dat wij dat niet deden.

Greet Daems (PVDA-PTB): Mijnheer Stockman, met alle respect, maar de advocaten liegen, de moeder liegt, de rijkswachter liegt, de directeur liegt. Ik heb daar vragen bij.

René Stockman: Mevrouw Daems, wat moet ik daarop antwoorden?

Greet Daems (PVDA-PTB): Mijnheer Stockman, dat u niet liegt, denk ik.

René Stockman: Mevrouw Daems, ik probeer weer te geven wat er gebeurd is. Ik verwijs nogmaals naar mijn verklaringen in dit Parlement in 2011. Toen was dat nog recenter in het geheugen. Toen ik dat na al die jaren opnieuw heb nagelezen, moet ik zeggen dat ik bij die verklaring blijf. Wat daarna rond de advocaten nog is gebeurd, heeft niets met die zaak te maken.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Stockman, ik vind dat u een zeer goed geheugen hebt, al dan niet met de hulp van uw agenda. Ik houd mijn agenda's van dertig jaar geleden ook bij, dus ik kan ook zaken terugvinden. In die agenda staat er toevallig ook niet van wie u die lijst hebt gekregen met de namen van de dossiers die de heer Rik Devillé aan onze commissie heeft overgezonden?

René Stockman: Ik heb mijn agenda nu niet bij me.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Wat zou in uw agenda kunnen staan?

René Stockman: Ik zal het even nakijken.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): U hebt ook internationale bevoegdheden gehad. Hoe ging u om met klachten tegen broeders die dan naar het buitenland zouden gaan met een andere opdracht? Hoe werd dat gecontroleerd? Was er informatie-uitwisseling wanneer iemand plots naar de Verenigde Staten of ergens anders zou gaan en die toch een voorgeschiedenis in België had? Hoe was dat geregeld binnen jullie organisatie?

René Stockman: Het is altijd zo dat wanneer er een overplaatsing gebeurde van de ene naar de andere regio, er duidelijke informatie werd gegeven. Maar opnieuw, ik zou diep moeten nadenken of we broeders welbewust naar een ander land hebben gestuurd om hier bij wijze van spreken iets te ontvluchten. Dat denk ik niet. Als er ooit tegen een broeder een klacht was neergelegd, hebben we dat zeker doorgegeven naar de plaats

waarnaar hij ging. Het is een van de afspraken binnen de congregatie dat er altijd een dossier meegaat met de broeder die naar een andere regio vertrekt voor een nieuwe opdracht. Als er een zaak is van eventueel misbruik en dergelijke, dan werd dat medegedeeld. Het dossier gaat mee.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Als we even naar de pers kijken, lazen we dag op dag een jaar geleden een artikel waarin stond dat het Vaticaan u heeft ontzet uit uw rol van generaal-overste van de Broeders van Liefde. Kunt u ons duiden wat daarvoor de reden was?

René Stockman: Ik ben om te beginnen niet ontzet uit mijn functie. Ik ben nog altijd generaal-overste van de Broeders van Liefde. Wegens een aanslepend conflict binnen de congregatie, heb ik echter de bijstand gevraagd van het Vaticaan. Zij hebben pogingen gedaan om oplossingen te zoeken en te vinden. In het licht van het kapittel dat dit jaar in 2024 zal doorgaan, is finaal beslist om een commissaris te benoemen die in feite een doorlichting van de congregatie moet uitvoeren om na te gaan hoe we uit dat conflict kunnen geraken. Het betreft een plaatselijk conflict dat een invloed heeft op de hele congregatie.

Tot op vandaag ben ik nog altijd generaal-overste, weliswaar met beperkte functie omdat een commissaris is aangeduid – dat is de werking van het Vaticaan – die een deel van de opdrachten overneemt en vooral is gericht op het uitklaren van de situatie. Ik hoop dat die uitklaring zo vlug mogelijk kan gebeuren, opdat we opnieuw op een normale wijze zouden kunnen functioneren als congregatie. Ik ben ten einde mandaat als generaal-overste in 2024. Na 24 jaar is het wel meer dan genoeg, denk ik.

Dat is de situatie. Het woord 'ontzet' is door de media gebruikt en in verband met andere zaken gebracht, maar dat is mediapraat. Ik heb daar niet op willen reageren. Sommigen hebben met mij contact opgenomen. Ik bevond me in Rwanda, toen die persmededelingen verschenen. Ik heb gezegd dat ik niet wilde reageren, omdat het geen correcte mededelingen waren. Ik wou me niet bewijzen en verweren. Ik wou het rustig houden, want dat was in het belang van de congregatie. Ik heb vertrouwen in het Vaticaan dat het mij of de congregatie helpt om het conflict uit te klaren.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Gaat dat conflict over een kwestie in België?

René Stockman: Ja, onder andere.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Heeft het te maken met de manier waarop de Broeders van

Liefde zijn omgegaan met seksueel misbruik in het verleden? Heeft het daarmee niets te maken?

René Stockman: Nee, daarmee heeft het niets te maken.

Ben Segers (Vooruit): In 2011 hebt u gezegd dat eerder dan te zorgen voor de slachtoffers in het verleden meer werd gezocht hoe men passend kon reageren op de dader en hoe men de naam van het instituut kon beschermen. Dat vond ik toch een opmerkelijke uitspraak.

René Stockman: Ik denk dat dat in de lijn ligt van wat wij gehoord hebben bij de collega's. Dat was bijna de algemene trend binnen de kerkelijke middens. We hebben altijd correct... Enfin, ik weet niet of dat altijd zo was... Wat vóór mijn tijd is gebeurd, kan ik niet bewijzen. Vanuit mijn verantwoordelijkheid hebben we echter altijd heel correct gereageerd op de dader en wellicht te weinig op diegene die is misbruikt. De naam van het instituut beschermen, ja dat kan zo gezegd worden.

In mijn tijd was het vooral een bekommernis om ervoor te zorgen dat dergelijke zaken bij ons niet zouden gebeuren. In eerste instantie ging het erom te kijken hoe we een dader, als was bewezen dat hij die feiten had gepleegd, konden verhinderen nog dergelijke daden te stellen. Dat is uitdrukkelijk altijd gebeurd. De bekommernis was om een veilig milieu te kunnen geven aan onze kinderen, aan onze jongeren, die bij ons zijn opgenomen. Dat we in eerste instantie niet voldoende aandacht hebben besteed aan diegene die misbruikt werd, dat heb ik voordien al aangegeven. Ik denk dat het iets algemeen was om de goede naam van het instituut trachten te behouden, maar of dat nu echt de prioriteit had? Neen. De prioriteit was steeds eerst te zien hoe wij correct konden reageren ten aanzien van de dader om te voorkomen dat er nog iets zou gebeuren. Dat was altijd nummer 1.

Ben Segers (Vooruit): U zei dat echt gezocht werd naar hoe men de naam van het instituut kon beschermen. Dus echt gezocht, dat is iets actiefs.

René Stockman: Heb ik dat gezegd?

Ben Segers (Vooruit): In 2011.

René Stockman: Dan zal ik moeten opzoeken.

Ben Segers (Vooruit): Ik kan het u nog eens voorlezen: "In het verleden werd er meer gezocht hoe men passend kon reageren tegenover de dader en hoe men de naam van het instituut kon beschermen."

René Stockman: Het was niet actief zoeken. Dat is een verschil. Laten we zeggen dat het passief zoeken was. Dat was niet de nummer 1, zorgen dat alles werd toegedekt en dat het niet naar de buitenwereld kon komen. Dat was het niet. De naam van het instituut... Dat heb ik op andere plaatsen ook al gezegd. Iedereen probeert de goede naam van zijn gezin enzovoort te behouden. Dat is normaal, maar dat is niet de nummer 1. U interpreteert dat nu op een totaal andere wijze dan wat ik bedoelde met 'gezocht'. Men zou kunnen zeggen 'er werd ook gekeken naar'. Misschien moeten we het zo formuleren. Bij zo'n onderzaking gebruikt men soms woorden waarvan men achteraf misschien zegt dat dat fijner had geformuleerd moeten worden. Dat is zo.

Ik wil nog toevoegen dat ik niet ontken dat er binnen de congregatie en vooral ook bij mezelf dat er voortschrijdend inzicht over waar het echt op aankomt, is geweest. Zoals ik in de inleiding heb aangegeven, is er nu dat document voor de congregatie dat aangeeft dat we vooral eerst moeten kijken naar het slachtoffer. Dat is nummer 1. Ten tweede is er zorgen voor preventie, ook naar de dader toe. We hebben in dat document die verschillende elementen opgenomen en dat is nu de mentaliteit geworden van de congregatie in het algemeen.

Ik herhaal zoals ik in de inleiding heb gezegd, dat er een groot verschil bestaat tussen de verschillende continenten. In Afrika is de situatie totaal anders dan hier. In Afrika zijn er ook gevallen. We helpen hen daar met vluggere passen om in te zien waarover het echt gaat. Maar dat vraagt extra aandacht inzake vorming. Net zoals de paters jezuïeten hier hebben aangegeven, hebben wij ook extra inspanningen geleverd in ons vormingsprogramma voor de novicen met betrekking tot dat aspect van de seksualiteitsbeleving en het respect voor de anderen. Ik was zeer blij te horen toen werd gezegd dat seksueel misbruik iemand echt in zijn leven treft. Dat punt brengen wij heel uitdrukkelijk aan in onze vorming.

Ben Segers (Vooruit): In de brief van de jezuïeten was er oorspronkelijk sprake van een doofpot. Nu wordt daarop teruggekomen. Ik vind dat heel jammer. Ik neem aan dat u het woord doofpot ook niet over uw lippen zou krijgen, ook als u het zou definiëren als 'het bewust niet willen weten'?

René Stockman: Bewust niet willen weten? Nee, ik zou het zo niet formuleren. Nee, we zijn tegen de doofpot.

Ben Segers (Vooruit): U zult altijd verwijzen – dat is een constante – naar de keren dat er goed is gereageerd, maar er is ook heel, heel vaak niet

gereageerd. Dat is in het overgrote deel van de gevallen zo geweest. Dat is overvloedig gebleken uit de getuigenissen hier. Er is opnieuw het contrast met de heer Devillé die de keuze maakt om te willen weten. Datzelfde is niet gebeurd bij uw instituut. Als u dan zegt dat er destijds werd gezocht naar manieren om de naam van het instituut te beschermen, dan las ik dat zo. Het minstens niet willen weten, verwijt ik u en uw voorgangers wel.

René Stockman: Ik denk dat we hier kunnen stellen dat wanneer een klacht werd geformuleerd, daar altijd werd op ingegaan. Daarover ging het. Het is ook hier aangebracht. Voorheen met een klacht naar een instituut stappen, was niet evident. Het was soms moeilijk voor iemand om die stap te zetten. Ik heb het zelf mogen ervaren. Het was van iemand die hier getuigenis heeft afgelegd. Die persoon heeft toen – ik heb dat opgezocht in mijn briefwisseling zowel geschreven naar monseigneur Luysterman als naar mezelf – gevraagd voor een gesprek. Ik heb die persoon uitgenodigd voor een gesprek. Hij is niet gekomen. Ik heb hem een tweede keer uitgenodigd, maar hij is opnieuw niet gekomen. Ik weet niet waarom hij niet is gekomen. Daarna kan die persoon zeggen dat hij niet werd gehoord. Voor die mensen was de stap zetten soms heel moeilijk, denk ik. Nu is er een totaal andere cultuur – ik zal dat woord maar gebruiken – gegroeid waarin die stap zetten wel mogelijk is en waarin actief ruimte wordt geboden voor het indienen van klachten. Dat is ook nu bij ons, bij de Broeders van Liefde zo. Vroeger was dat niet het geval, dat klopt.

Ben Segers (Vooruit): De heer Devillé had die veranderende cultuur niet nodig om actie te ondernemen. Hoe kwam het dat hij zoveel vooroplep ten opzichte van anderen?

René Stockman: Dat weet ik niet. Dat moet u aan de heer Devillé vragen.

Ben Segers (Vooruit): Gaat het dan niet gewoon over de bereidheid om iets te willen doen?

René Stockman: De periode dat ik de verantwoordelijkheid had in België – ik kan niet over voordien praten – heb ik elke klacht die binnenkwam ernstig heb genomen. Ik heb niet gezegd: "Laten we erover zwijgen." Neen. De manier van handelen toen was natuurlijk anders dan wat we nu doen. Dat is een hele evolutie. De klacht als dusdanig hebben we altijd aangehoord. Maar als de klacht niet binnenkwam, dan wisten we het niet. We zien dat bij gevallen van zoveel jaren geleden die nu naar boven komen, die mensen toen niet de behoefte of de mogelijkheid hebben gehad om daarmee naar buiten te komen. Nu zijn

mensen echt gestimuleerd en is er een cultuurverandering, wat op zich positief is.

Ben Segers (Vooruit): Denkt u dat niet dat dat komt omdat men telkens op een muur botst als men vaak vaststelt dat wanneer men een melding doet dat er niets mee gebeurt?

René Stockman: Ik kan enkel spreken over de periode waarin ik de verantwoordelijkheid had. Ieder geval, iedere keer dat ik contact had met iemand die zei misbruikt te zijn geweest, heb ik dat altijd heel ernstig genomen. Voor de periode van 1988 tot 1994 heb ik maar weet van twee gevallen, op zes jaar tijd dus. Ik was toen sectorverantwoordelijke voor de geestelijke gezondheidszorg en gehandicaptenzorg. Twee gevallen in zes jaar, dat is de realiteit. Telkenmale is dat correct behandeld en afgehandeld. Er zijn toen maar twee gevallen binnengekomen.

Greet Daems (PVDA-PTB): Hebt u ook ingegrepen bij misbruik in instellingen op andere continenten? Indien ja, hoe hebt u dat aangepakt?

René Stockman: In Europa gaat het vooral over Ierland en Nederland. Dat is op een andere manier aangepakt en we hebben ook geleerd wat een betere aanpak is. In Ierland was het zeer juridisch en financieel gericht. We hebben toen aangevoeld dat er iets ontbrak, namelijk die bemiddeling. Die is dan in Nederland ontwikkeld. Ook de salesianen in Nederland hebben daar stappen rond ondernomen. We hebben gezegd ook zo met die lotgenotengroep te moeten werken, zonder daarbij het financiële aspect aan de kant te schuiven. Dat heeft ons zeer veel geleerd over hoe we op een goede manier kunnen helpen om tot heling te komen. Ook daar hebben we dan mooie verhalen gekregen van mensen die ons bedankten en zeiden dat ze zich verlost voelden. Dat is zeer belangrijk. Er waren ook anderen die dat niet hebben gedaan.

Op de andere continenten was het eerder een bewustmaking over rode vlaggen. Ik spreek dan vooral over Afrika. We gebruikten de term rode vlaggen om situaties waar er misbruik mogelijk is aan te geven. Ik geef het voorbeeld van een grote slaapzaal zonder controle, waar er misbruik onderling kan bestaan. Dat is immers ook misbruik en dat kan ook zeer traumatisch zijn. We hebben daartegen moeten reageren. Ik herinner me goed dat we in Tanzania zeiden dat het moest veranderen dat kinderen van verschillende leeftijden zonder controle in eenzelfde slaapzaal slapen. Die stappen zijn hier bij ons al langer gezet. Daar moesten wij een inhaalmanoeuvre doen voor de bewustwording van het gevaar van misbruik. Er zijn daar een paar gevallen van

misbruik geweest, waarbij we dezelfde houding hebben ingenomen als we hier doen, namelijk de klacht ernstig nemen, luisteren en onderzoeken hoe we preventief kunnen optreden.

Daar is al heel wat gebeurd op vlak van preventie door het bewust maken van de mensen. Ik gebruik daarvoor de term rode vlaggen, die zij op sommige plekken niet detecteerden. Het gaat dan vooral over internaten. Ik denk bijvoorbeeld ook aan Indonesië; waar er een paar gevallen van misbruik waren. Daar rees hetzelfde probleem. De manier waarop het internaat georganiseerd was, was fout: er was te weinig controle en toezicht. Dat moest veranderen door middel van een nieuwe cultuur.

De voorzitter: Ik weet dat het iets is van het verleden, maar ik blijf het moeilijk begrijpen dat men de rode vlaggen niet kon zien. Ik zal mij daar bij moeten neerleggen.

René Stockman: Ik vind dat ook erg moeilijk, maar dat is ook iets cultuurgebonden. Een familie in Afrika die altijd samen is op eenzelfde plaats en samen slaapt, is iets wat men hier niet kent. Dat heb ik leren kennen in Afrika.

De voorzitter: Men heeft de rode vlaggen hier ook lang niet gezien in onze Vlaamse samenleving, die nochtans lang preuts is geweest.

René Stockman: Dat klopt. Mijn eerste ervaring met misbruik was een geval van incest. Ik kon mij dat gewoon niet voorstellen. Als jonge broeder, jonge professioneel die in de jaren 80 in de psychiatrie werkte, hoorde ik verhalen van patiënten over incest. Zij kwamen uit een normaal gezin. Ik kon me niet voorstellen dat dat bestond. Dat was een confrontatie. Geleidelijk aan groeide bij mij de vraag hoe incest mogelijk was. Er is dus een hele evolutie.

De voorzitter: Ik dacht even dat u over veel langer geleden sprak, want de jaren 80...

René Stockman: Ik spreek over mijn eigen ervaringen.

De voorzitter: Hoe kijkt u daar vandaag naar terug? U gebruikt de term voortschrijdend inzicht. We hebben er ons in onze commissie al over verwonderd dat voortschrijdend inzicht nodig was, aangezien het de evidentie zelve is dat men van een kind of minderjarige moet afblijven. U hebt gezegd dat men daar nu volledig anders naar kijkt. Wat hadden we toen anders en beter moeten doen?

René Stockman: Als we met de bril van vandaag naar het verleden kijken, komen we tot de

vaststelling dat we het anders hadden moeten doen. De tijden waren echter anders en we hadden die ervaring nog niet. We hebben door ervaringen zeer veel geleerd, dat is voor mij toch het geval. Ik heb zeer veel geleerd uit fouten die ik heb gemaakt, waarna ik me heb gezworen die niet meer te maken. De eerste keer dat ik met misbruik door een broeder werd geconfronteerd, was een schok voor mij. Ik vroeg me af hoe een broeder zoiets kon doen. Ik had dat zelf immers nooit ervaren. Ik ben zelf in de jaren 70 zes jaar naar school gegaan bij de Broeders van Liefde, waar een goede sfeer heerste en waar we vriendschappelijk omgingen met de broeders. Van misbruik was er geen sprake. Ik had een zeer positieve ervaring met de broeders, anders zou ik zelf geen broeder zijn geworden. De eerste keer dat ik geconfronteerd werd met misbruik door een broeder, was een schok voor mij. Ik vroeg me af hoe dat mogelijk was.

De **voorzitter**: Tussen die schok en het uiteindelijke handelen is er toch gigantisch veel tijd verstreken, niet alleen bij de Broeders van Liefde, maar ook bij de andere kerkelijke instellingen, congregaties, ordes. We hebben in de vorige commissie en in deze commissie heel wat getuigenissen aangehoord waarin men aangaf dat er wel meldingen gebeurd zijn en dat het misbruik wel werd aangekaart. Het voortschrijdend inzicht ging echter niet snel genoeg om er ook naar te handelen.

René Stockman: In de periode dat ik provinciaal overste en voorzitter van de Hogere Oversten was, was het een acuut thema. Dat was in de tweede helft van de jaren 90. Samen met monseigneur Luysterman en dergelijke hebben we verschillende vergaderingen gehouden en sessies gegeven rond misbruik. Dat was een nieuw thema voor ons, dat tot dan niet veel ter sprake was gekomen. Dat gebeurde naar aanleiding van de confrontatie met een aantal gevallen van misbruik.

De **voorzitter**: Het was een nieuw thema bij uw werking. Het misbruik gebeurde echter al veel langer.

René Stockman: Ik herhaal. We hebben steeds gereageerd wanneer we op de hoogte werden gebracht van een feit, weliswaar niet zoals we nu reageren.

De **voorzitter**: Mijnheer Stockman, in uw toelichting sprak u over een adviesraad, waarin wat meer psychiaters zetelen. Kunt u mij verduidelijken wie dat zijn? Wij hebben al een psychiater gespecialiseerd in daderbehandeling als getuige gehoord. Dat is immers ook belangrijk. Er moet aandacht zijn voor slachtoffers, maar voor

preventie moet ook worden ingezet op daderbehandeling.

Hij werkte voor een organisatie van de Broeders van Liefde, maar hij werd naar eigen zeggen niet in een adviesraad opgenomen, omdat hij zijn diploma niet had behaald aan de Katholieke Universiteit van Leuven. Speelt dat element?

René Stockman: Ik zou moeten nakijken over welke psychiater het gaat. Er was ook in Ierland een psychiater aangesteld voor de commissie. In België was dat dr. Marc Eneman. Wie die andere psychiater is, zal ik moeten opzoeken in mijn agenda, want dat weet ik echt niet.

Ben Segers (Vooruit): Na *Godvergeten* heeft het bestuursorgaan van de Broeders van Liefde een brief gestuurd. U zult die ongetwijfeld gelezen hebben. Ik vroeg mij af of u achter de inhoud van die brief staat.

René Stockman: Over welke brief gaat het?

Ben Segers (Vooruit): Een open brief van het bestuursorgaan van de Broeders van Liefde, die op de website vrtnws.be te lezen is. De brief vat aan met "Beste slachtoffers". Kent u die brief?

René Stockman: Kunt u kort vertellen wat de inhoud ervan was? Er zijn immers verschillende brieven gekomen.

Ben Segers (Vooruit): Ik vermoed dat bepaalde passages u niet zullen bevallen. Er staat onder andere in dat "de Broeders van Liefde niet gelijkstaan aan René Stockman, die na de tweede aflevering voor de zoveelste keer hooghartig, defensief en geheel uit eigen naam reageerde."

René Stockman: Nu weet ik over welke brief het gaat. Ik wil alleen maar zeggen dat de heer Raf De Rycke van 1994 tot 2000 sectorverantwoordelijke was en dat hij volledig betrokken was bij alles wat daarrond gebeurde. Alles kwam immers op de bestuursraad. Ook Koen Oosterlinck, die toen juridisch adviseur en adjunct-sectorverantwoordelijke was, was volledig op de hoogte. Als zij beweren dat ze niet op de hoogte waren, dan klopt dat niet. De bestuursorganen kwamen elke week samen, de ene week als provinciale raad en de andere week als raad van bestuur van de organisatie. Beiden waren daar aanwezig. Alle zaken die in de instituten gebeurden, kwamen daar ter sprake. Wat zij schrijven over een ander klimaat, is hun verantwoordelijkheid. Wellicht zal dat wel zo zijn.

Ben Segers (Vooruit): Zij hebben geschreven dat ze zich niet verontschuldigen om schoon schip te

maken. Dat is de teneur van die brief. Als ik het goed heb begrepen, vindt u het niet jammer dat er destijds geen schoon schip werd gemaakt.

René Stockman: We hebben in die periode gedaan wat we moesten doen. Mijn inleiding moet ook in de lijn daarvan worden gezien. Dat proces is momenteel gaande, op een ander niveau dan louter in België, maar voor heel de congregatie en we maken daar wel schoon schip. Er wordt gewerkt aan een totaal nieuwe mentaliteit en een nieuwe manier van omgaan met alles wat misbruik betreft. Het gaat over de bescherming van minderjarigen en kwetsbare volwassenen. We gebruiken de term beschermwaardigheid. We gebruiken het woord misbruik niet, maar alles wat moet bijdragen tot de bescherming van minderjarigen en kwetsbare volwassenen die aan onze zorg zijn toevertrouwd. Daar moeten we voor instaan.

De **voorzitster:** Collega's, hebt u nog andere vragen. (Nee)

Ik dank de heer Stockman voor zijn antwoorden en dan zullen we nu de heer Van Malderen vragen kunnen stellen. Ik geef het woord aan collega Geens.

Koen Geens (cd&v): Abt Van Malderen, ik heb daarstraks goed naar u geluisterd. U mag mijn vragen niet als agressief ervaren, maar wel als een poging om te willen begrijpen. Hoe groot was het medeweten, niet enkel in de school, maar in de brede orde, bij de andere abdijen en benedictijnen naar uw gevoel? Blijkbaar wisten ook vele leerkrachten waarover het ging. Hoe kunt u verklaren – ik weet wel dat u er zelf niet bij was – waarom er niets gebeurde? Wat zijn uw inzichten daarover nu? Dat willen wij begrijpen.

De school daar was een van de pijnlijkste gevallen die we hier helaas hebben gehoord. Er waren veel daders en dus ook veel slachtoffers. Het dadergedrag werd daarenboven gedeeld door oudere leerlingen, wat wijst op een zeer perverse sfeer.

Ten slotte – en dat gaat dan over de nazorg – hebt u pogingen gedaan om met slachtoffers tot een minnelijke schikking of tot een schadeloosstelling te komen van medische en therapeutische kosten boven op de schadevergoeding die via de arbitragecommissie en het contactpunt werd toegekend?

Gerard Van Malderen: Op de vraag naar de bekendheid ervan, kan ik enkel antwoorden wat ik zelf wist en wat ik toen van mijn collega's heb gehoord. Zoals ik gezegd heb, was ik een leerling van de school. Ik heb daar mijn hele leven,

ongeveer 30 jaar, lesgegeven en werd nooit geconfronteerd met klachten over pedofilie. Daar sta ik echt achter.

Ik heb de vriendschappelijke omgang van medeleraars en -broeders met leerlingen nooit op een dergelijke manier ervaren. Mag ik onkunde over deze verderfelijke misdaad op mezelf betrekken? Was ik naïef dat ik in die vriendelijke omgang met kinderen geen argwaan heb gekoesterd omdat ik me niet kon voorstellen dat zoiets kon gebeuren?

Ik heb ook nooit iets van mijn collega's gehoord. Toen ik op een bepaald moment op een vergadering van de oud-leerlingen en collega's, tien jaar nadat de school gesloten was, gezegd had dat het ons collectief speet wat er gebeurd was, heb ik van collega's gehoord dat ze daarvan echt niets wisten. Ik kan alleen maar dit antwoorden.

Ik zal het nu hebben over de verantwoordelijkheid. In 2008 ben ik overste geworden binnen het benedictijnerklooster. Wij stonden daar immers alleen. Een abdij is namelijk een eenheid, die wel verbonden is, maar binnen onze congregatie waren wij de enigen met een school. Ik heb daar nooit iets van gehoord.

Wanneer ik geconfronteerd werd met de klachten in de nasleep van het verhaal van monseigneur Vangheluwe, heb ik een slag op mijn kop gekregen. Ik moet dat eerlijk zeggen. Ik heb in het begin niet voldoende goed gereageerd omdat ik zelf psychologische en psychiatrische hulp ben gaan zoeken. Dat is immers zo over mij heen gevallen en ik was zo getekend door wat de slachtoffers mij hebben verteld. Wanneer men contact wilde opnemen, heb ik die persoon altijd meteen uitgenodigd om te komen. Ik was daar zo kapot van.

Ik wist het inderdaad niet. Dat is ook de reden van de ernst van mijn verontschuldigungen voor wat er bij ons op school is gebeurd. Ik dacht in een goede school gestaan te hebben, waar kinderen gelukkig waren. Velen hebben ons ook gezegd dat ze gelukkig waren. Er waren blijkbaar echter ook medebroeders die ons vertrouwen volledig hebben geschonden en daardoor ook het vertrouwen van de kinderen.

Ik kan mij uw tweede vraag niet meer herinneren.

Koen Geens (cd&v): De vraag ging over het feit of u het onderzocht had. U hebt er eigenlijk al op geantwoord door te zeggen dat u het niet wist en dat u zich afvroeg hoe het kon dat leerkrachten zo institutioneel betrokken waren. Ik vroeg ook of u andere schadeloosstellingen hebt aangeboden

dan degene die eventueel via de arbitrage-commissie gekomen zijn. Hebt u bijvoorbeeld ook psychologische zorg terugbetaald?

Gerard Van Malderen: Wat de eerste aanklachten uit 2010, 2011 en 2012 betreft, hebben we aan een jurist gevraagd wat we moesten doen. Hij zei ons dat de parlementaire commissie voorstellen zou indienen en dat we dus het beste zouden wachten op die voorstellen. Mijn raadsheer zei ook dat we niet zomaar willekeurig bedragen konden bepalen en dat we dat moesten overlaten aan mensen die dat konden. Ik heb dus een brief gestuurd naar de personen die de eerste meldingen gemaakt hadden waarin ik hun vroeg om te wachten. Ik heb hun ook het adres gegeven van het arbitragecentrum en hun gevraagd om zich daar aan te bieden. We hebben die bedragen van het arbitragecentrum via Dignity altijd meteen voldaan.

Bij vele van de slachtoffers die ik heb mogen ontmoeten, was het feit dat ze gehoord werden... Ik heb nooit getwijfeld aan eender wat ze zeiden. Ik heb nooit naar bewijzen gezocht en hen altijd ten diepste geloofd. Ik was er ook zelf kapot van, hoewel dat uiteraard geen totale oplossing is voor de slachtoffers, dat weet ik ook. Onze medebroeders hier, zoals de jezuïeten en de Broeders van Liefde, hebben echter een hele organisatie achter zich, maar ik stond er helemaal alleen voor.

Onze communautiteit bestaat momenteel uit twee mensen jonger dan 80 en vier mensen ouder dan 80. Ik ben naar alle vergaderingen geweest die toen georganiseerd werden, in het begin door broeder Stockman en later door de Hogere Oversten. Ik heb altijd geprobeerd om zoveel mogelijk kennis te vergaren. Ik heb ook altijd raad aan hen gevraagd. Ik heb dat ook altijd bewust gedaan. Sommige mensen waren daar tevreden mee en bij anderen was het moeilijker. Ik begrijp dat. Ik heb echter altijd geprobeerd om wat afgesproken was tijdens de arbitrage te voldoen aan de slachtoffers.

Als er een organisatie wordt uitgebouwd door u, de oversten en de bisschoppen, zijn we bereid om daarin mee te gaan. Zelf beschikken we echter niet over de expertise om zoiets mogelijk te maken.

Ben Segers (Vooruit): Op 28 december 2010 hebt u bezoek gehad van een aantal slachtoffers. Die dag was niet toevallig gekozen. Het is immers niet alleen de dag van de Onschuldige Kinderen, maar ook de dag van het Slachtoffer. Ze kwamen met een heel aantal heel redelijke vragen tot bij u. Daarnet ging het al over het feit dat het zo moeilijk is om goed te doen voor slachtoffers, in die zin dat de schade zo groot is dat ze niet ongedaan

gemaakt kan worden. Ik besef dat we daarover heel grote theoretische discussies kunnen hebben.

Ik heb echter een heel concrete vraag. Zij hebben namelijk een heel eenvoudig voorstel gedaan: leg om de zoveel tijd een roos op de graven van slachtoffers die zelfmoord hebben gepleegd. Hoeveel rozen hebt u al gelegd?

Gerard Van Malderen: Dat is niet gebeurd.

Ben Segers (Vooruit): Vindt u dat zelf redelijk?

Gerard Van Malderen: Achteraf beschouwd vind ik dat dwaas. Ik bied dan ook mijn verontschuldigingen daarvoor aan.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): U kunt zich daarvoor nu wel verontschuldigen, maar waarom hebt u dat niet gedaan? Dat is toch maar iets kleins?

Gerard Van Malderen: Ik begreep toen nog niet volledig wat er gebeurd was. Ik wil dat zeer sterk op mezelf betrekken.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ze hebben het echter wel al enkele jaren na de feiten gevraagd.

Gerard Van Malderen: Ze hebben dat gevraagd in het begin van mijn abbatiaat. Ik kan het niet goedmaken, maar als ik had geweten dat dat voor de nabestaanden van de slachtoffers zo belangrijk was, had ik dat misschien beter aangevoeld.

Zoals ik net echter zei, was ik zelf door het horen van wat mij zo onbekend was zo onder de voet dat het voor mij blijkbaar zeer moeilijk was om het initiatief te nemen. Nu kan ik daarop terugkijken. U merkt waarschijnlijk ook dat mijn spreken nog altijd problemen schept. Daarmee zijn er echter geen oplossingen voor de slachtoffers, dat weet ik ook.

Achteraf gezien dacht ik echter dat de algemene lijn, het ontvangen, het voldoen... Na *Godvergeten* zijn er ook nog twee of drie klachten binnengekomen bij het meldpunt. Ik heb er op gestaan dat dat zo snel mogelijk via het meldpunt met mevrouw De Schamphelaere geregeld werd. Een van de slachtoffers zei zelfs dat het te snel ging.

De voorzitter: U zei dat het allemaal niet evident was en ik begrijp dat ook in de context van uw abdij. Wat we hier echter geleerd hebben – ik heb dat zelf ook moeten leren en ontdekken – is dat vele slachtoffers vaak al heel lang gewacht hebben om het te vertellen. Ze hebben het soms wel verteld, maar werden dan aanvankelijk niet geloofd. Het

heeft heel lang geduurd voor ze door die muur zijn geraakt. U hebt hen dan met de beste bedoelingen uitgenodigd en met hen gesproken. Op die manier creëert u echter een verwachting dat er een vergoeding zou komen omdat erover gepraat wordt en er gekeken wordt naar een oplossing.

Ik begrijp dat u dan juridisch het advies krijgt om even te wachten op wat de bijzondere commissie zou uitwerken of dat u hen verwijst naar het contactpunt. Wat ik ondertussen echter geleerd heb, is dat dat voor een slachtoffer of overlever op dat moment lijkt alsof alles on hold gezet wordt. Bij sommigen is dat opnieuw als een afwijzing binnengekomen, hoewel dat niet de bedoeling was. We zijn ons daarvan geleidelijk aan bewust geworden tijdens de getuigenissen.

U zegt het advies te hebben gevolgd. Begrijpt u dat dat voor sommige slachtoffers opnieuw als een afwijzing binnenkam? Ze hadden immers al die moeite gedaan en alles op tafel gelegd. Ze hadden het geraamd, doktersbriefjes getoond en in het diepste van hun ziel laten kijken om er een bedrag op te plakken. Toen vroeg men echter om te wachten. Vanuit juridisch oogpunt begrijp ik dat, maar vanuit het menselijke oogpunt en zeker vanuit het oogpunt van het slachtoffer is dat anders. Begrijpt u dat dat moeilijk lag voor die mensen?

Gerard Van Malderen: Achteraf gezien begrijp ik dat en kan ik daarmee instemmen.

De **voorzitter:** Voor een goed begrip, ik begrijp ook dat u juridisch advies vraagt. Wij begrijpen dat allemaal. In heel het gebeuren, in heel veel sectoren en bij heel veel actoren, begeleiders en mensen die juridisch advies hebben gegeven, ontbrak echter af en toe het menselijke aspect. Dat is misschien niet altijd expres gebeurd, maar soms misschien wel. Het is belangrijk, collega's, dat we dat goed voor ogen houden.

Greet Daems (PVDA-PTB): Ik wil nog even terugkomen op het voorstel van de slachtoffers om tweewekelijks witte rozen op de graven te leggen. U hebt dat niet gedaan. De slachtoffers hebben ook voorgesteld om een gedenkplaat te plaatsen of om een monument op te richten op de Vlasmarkt in Dendermonde om de slachtoffers te gedenken. Bent u bereid om met de stad Dendermonde in dialoog te gaan om zoiets te kunnen verwezenlijken?

Gerard Van Malderen: Ik ben daartoe bereid.

Greet Daems (PVDA-PTB): Bedoelt u dan dat u dat zult doen? Zult u daarvoor het initiatief nemen?

Gerard Van Malderen: Als men mij dat verder vraagt, is dat op dit moment zeker bespreekbaar. Binnen mijn gemeenschap ben ik echter niet de enige die daarover moet beslissen. Dergelijke zaken moeten door een meerderheid gesteund worden, want anders heeft het geen betekenis. De gemeenschap is klein en oud geworden. Voor mij is het alleszins bespreekbaar.

Joris De Vriendt (VB): Mevrouw de voorzitter, u hebt daarnet de nagel op de kop geslagen. We hebben het thema van het herstel aangesneden. Aandacht voor herstel is een rode draad doorheen de uiteenzettingen en presentaties. Naargelang de organisatie, de orde, de omgeving waarbinnen men functioneert, legt men de mogelijkheden ook anders. Vooral de Vlaamse jezuïetenorde heeft directe paden of uitdagingen geschetst. De getuigenissen van het afgelopen halfuur tonen aan dat de omgang daarmee in vele organisaties nog een grote uitdaging is, zowel naar individuele overlevers als naar de hele samenleving toe.

Ook binnen de ordes en de gemeenschappen zelf moet men erover praten. In de jezuïetencirkels doet men dat en stelt men vragen zoals hoe het komt dat ze dat niet hebben opgemerkt, hoe dat is gekomen. Ze hebben er al verschillende keren over gepraat en het is moeilijk om dat te beseffen, maar men is toch op een heel heikel punt aanbeland.

Ik heb hier een vraag, of eerder een bedenking bij, die misschien kan worden meegenomen naar een volgende vergadering wanneer nog een paar andere belangrijke ordes de revue passeren. Bestaat er een vorm van uitwisseling van goede praktijken naar dat herstelgerichte beleid? Zo ja, op welke manier? Zo niet, hoe kunnen we dat binnen de ordes in Vlaanderen invoeren? De ordes in het Franstalige gedeelte zullen hun eigen oriëntatie wel hebben. Ik heb geleerd dat ze vooral naar de Franse manier van aanpak kijken. Hoe ziet men dat? We zijn nu over de abdij van Dendermonde bezig, maar misschien kunnen we dat kort opentrekken naar de verschillende ordes? Als u dat toestaat, mevrouw de voorzitter.

De **voorzitter:** Voor mij mag dat, als men daarop kan en wenst te antwoorden. Als de andere ordes daarop willen ingaan, mag dat.

René Stockman: Ik kan in lijn met uw vraag stellen dat wij als congregatie echt veel hebben geleerd van andere congregaties wereldwijd. We hebben documenten, protocollen en dergelijke opgevraagd om te zien hoe we onze eigen methode – het is geen goed woord – nog kunnen verfijnen en ons echt helemaal kunnen richten op de slachtoffers, de preventie en dergelijke. We zijn daarvoor dankbaar.

In Rome zijn er daaromtrent ook verschillende vergaderingen rond dat thema geweest met de generaal-oversten. Dat thema komt inderdaad regelmatig ter sprake. Er worden daar vooral goede praktijken uitgewisseld. We leren daar inderdaad heel veel van. Ik kan alleen spreken op internationaal niveau.

Ik kan, bijvoorbeeld, zeggen dat het document dat wij hebben samengesteld door andere bisschoppenconferenties is aangewend die zeggen dat wij een goed document hebben uitgewerkt. Vooral in Azië was er heel wat achterstand bij de bisschoppenconferenties in het nadenken over het thema misbruik. Verschillenden hebben ons gevraagd om ons document te kunnen gebruiken als basis voor verdere reflectie. U ziet dus dat er rond dat punt uitwisseling is binnen de kerk.

Marc Desmet: Mijnheer De Vriendt, wat die Jesuit Circles betreft, wij hebben dat overgenomen en geleerd van de leren. Dat is een punt. Vaak heeft men binnen de organisatie geen psychotherapeuten, maar ik denk toch dat het heel belangrijk is om op de een of andere manier psychotherapeuten in te schakelen die ervaring hebben met die problematiek, zowel op inter-individueel vlak als organisatorisch. Hoe implementeert men praktijken die op integriteit zijn gericht?

Er is daar expertise nodig die de orde niet altijd heeft. Bijvoorbeeld Hans Zollner, directeur van het Instituut voor Antropologie in Rome, is heel de wereld rond geweest en is een jezuïet. Ik heb hem vrijdag horen spreken. Hij is toevallig zelf psychotherapeut, maar men beschikt daar niet altijd over. Wij werken in onze praktijken met een Nederlandse psychotherapeute-seksuologe en dat is echt een pluspunt. Dat kost echter wel wat, maar we moeten dat doen.

Er werd al zoveel gezegd dat men niet begrijpt dat we niets hebben gezien. Wij zoeken mee, we stellen dat vast, we kunnen daar niet naast kijken, maar ik dacht net het volgende. Ik ben sinds 1988 arts bij terminale en palliatieve patiënten en ik ben ook in Engeland geweest. Ik zeg dat niet als een excuus, maar om te begrijpen hoe het kan dat men zaken niet ziet, moet men eens nagaan hoe een slechtnieuwsgesprek in de geneeskunde is geëvolueerd in diezelfde decennia. In de jaren 60 en 70 vertelde men geen diagnose. Elke vergelijking mankt, dat weet ik, maar toch was het mogelijk dat de diagnose dat iemand zou sterven, tot aan het einde werd ontkend. Het is heel complex. Daar zat de arts bij. Daar zat ook de vrouw van de patiënt bij, die zei: u mag het hem

niet zeggen.

Dat is toch iets waarvan we allemaal weten dat het op dit moment anders wordt beleefd. De grote praktijk is grosso modo toch veel opener. Er bestaan dergelijke processen, nogmaals, niet om te excuseren, maar om te begrijpen hoe het kan dat men dingen niet ziet, hoe men dingen, tussen haakjes, ontkent. Dat wou ik nog meegeven.

Joris De Vriendt (VB): Internationale uitwisseling, wordt er gezegd, maar ik heb de indruk dat er tussen de ordes die in dit land werkzaam zijn ook een soort van uitwisseling zou moeten groeien, ook om een extern signaal aan de samenleving te geven. Het wordt vaak allemaal op een hoop gegooid: de paters, de broeders. Ik denk dat dat een sterk signaal zou kunnen geven.

Ook in de getuigenissen zien we hetzelfde probleem vanuit een verschillende invalshoek. Men botst op dezelfde muren. De kennis groeit, maar er moet nog een heel ontwikkelingsproces worden doorgemaakt. Daar is er nog wel wat werk. Ik denk dat de Vlaamse samenleving daarvoor wel ontvankelijk is, maar men moet dat kunnen zien. Ik denk dat we daarnaar nog op zoek zijn.

Marc Desmet: Mag ik daar twee dingen op zeggen? U hebt zeker gelijk. Ik denk dat er te weinig uitwisseling is tussen de verschillende ordes en dat, als het ware, zowel de Vlaamse als de federale onderzoekscommissie ons daarvan bewust maken. Dat is iets goeds.

Daarnaast moet men zich wel realiseren dat – dat geldt zeker voor onze orde, maar men hoort dat ook van broeder Stockman – we wel denken in verbindingen met anderen, maar dat is dan internationaal, van dezelfde orde. Dat gaat dan toch alweer over 14.000 of 15.000 mensen. Ik heb erover zitten nadenken hoe dat komt. Ik hoorde Carlo Loots van de salesianen – u zult hem ook nog horen – en dacht dat wij daar veel van zouden kunnen leren. Het heeft echter iets te maken met het typische van ordes: franciscanen, jezuïeten enzovoort zitten over de hele wereld. Het is echter een heel goede impuls.

Thierry Dobbelsstein: Vous voyez que ce qui n'est pas facile, c'est que nous sommes dans des ordres, des congrégations qui ont chacun leur fonctionnement propre. Typiquement, une abbaye comme à Dendermonde, c'est une unité qui est très individuelle, qui a son autonomie, alors que nous sommes représentants dans la compagnie de Jésus, chez les jésuites, d'un ordre international, qui est très pyramidal, avec un responsable à Rome, qui nous a désignés, et avec nous-mêmes qui désignons les supérieurs locaux de nos

différentes communautés.

Nous avons un échange de pratiques et des comptes à rendre aussi à notre supérieur général, qui est en train d'exiger de nous qu'il y ait des protocoles, qu'on les respecte, et puis que nos différents délégués, qu'on doit désigner et à qui on doit donner des moyens, aient des rencontres entre eux régulièrement pour échanger des bonnes pratiques.

Il existe des choses, par exemple au niveau de la Conférence des religieux et religieuses franco-phones de Belgique (Coreb) – j'imagine que c'est la même chose du côté néerlandophone. Nos différentes congrégations, comme leur nombre diminue, développent des structures administratives qui dépassent les frontières de notre pays ou d'une communauté, ce qui rend les choses difficiles. Maintenant, je suis beaucoup plus en contact avec des congrégations religieuses qui ont leur centre de gravité en France, alors que le prédécesseur de mon prédécesseur était président de la Coreb.

Il y a quand même une solidarité. Pour la Conférence des religieux et religieuses de France (Corref), la Commission reconnaissance et réparation (CRR) doit rendre possible l'accueil de personnes victimes de congrégations qui depuis lors n'existent plus. Les congrégations religieuses françaises ou celles qui s'étendent parfois bien au-delà des frontières de la France, ont mis en commun de l'argent de telle manière qu'une personne victime d'une congrégation qui n'existe plus puisse quand même être reconnue dans sa souffrance et recevoir une indemnité financière, alors que la structure à laquelle appartenait l'abuseur a disparu entre-temps.

C'est un signe, je trouve, d'une belle solidarité car on pourrait se dire qu'il n'y a vraiment plus aucune raison de s'en occuper. Eh bien, non! Quelque chose a été inventé. On peut s'en inspirer.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Van Malderen, toen daarnet de vraag werd gesteld over de gedenkplaat, hebt u geantwoord dat u daartoe bereid bent, maar dat u dat moet bespreken binnen uw communautiteit. Wil dat zeggen dat het zo gevoelig ligt om nog samen met de groep iets te doen voor de slachtoffers? Ik zie en merk wel een grote bereidheid bij u hier in moeilijke omstandigheden. Is het dan zo moeilijk om die beslissing te kunnen nemen?

Gerard Van Malderen: Mijnheer Van Hecke, of dat zo moeilijk is, weet ik niet. Misschien is het voor mij moeilijk om hen daarmee te confronteren.

De Vlasmarkt wordt gedomineerd door ons gebouw. Ik zal het echter proberen. Ik zal niet beweren dat het moeilijk is. De oplossing voor de hele problematiek en het zoeken naar een oplossing rusten grotendeels op mij. De meeste van onze mensen zijn niet meer in staat om daarvoor open te staan.

Ik heb echter altijd geprobeerd alles met hen te delen. Misschien ben ik zelf daarin enigszins te voorzichtig geweest ten opzichte van hen.

Ik zal het morgen echter bespreken.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Van Malderen, ik wens u alleszins veel succes.

De opmerking die wij soms krijgen over de website van de abdij van Dendermonde, is dat er geen sprake meer is van de school die er ooit is geweest.

Gerard Van Malderen: Ja, maar het is nu 24 jaar geleden dat de school werd gesloten. Ze is ook afgebroken.

Voor de meesten van ons was de school hetgeen waaraan de abdij zich optrok. De school was niet het centrum van de abdij. De abdij had een school. De abdij is verder blijven leven, ook zonder die school. Na 25 jaar verduistert dat wel. Nog af en toe komen er oud-leerlingen. Voor de meesten van ons was het ons juweeltje. Ik stond geweldig graag in de school. Ik genoot de gunst in het laatste jaar te mogen staan en met hen naar Italië te gaan. Men apprecieerde dat immens. Nu zijn er nog slechts twee mensen die ooit in de school stonden. Ik was dagelijks op school, om les te geven, maar ik verbleef in de abdij. De afstand was niet groot, maar ons communautaire leven lag grotendeels daar. Toen de school sloot, waren er nog twee paters leraar. Het is nu wat weggedeemsterd, maar het zit nog steeds diep in het hart.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): De school is natuurlijk een belangrijk deel van de geschiedenis van de abdij. Het is wel 25 jaar geleden, maar het is ook een stuk van de geschiedenis waar u zelf ook fier op bent, wat er ook in het onderwijs is gebeurd. Door het feit dat het niet meer vermeld wordt, komt het echter ook over bij de slachtoffers alsof een stukje van de geschiedenis is gewist. Die gevoeligheid leeft bij een aantal slachtoffers. Dat geef ik u maar mee.

Gerard Van Malderen: Na *Godvergeten* heb ik ook in de eucharistieviering, die we elke zondag hebben en waar heel wat mensen aan participeren, mijn spijt en schuld betuigd. We hebben ook respons gegeven op onze website. We hebben nogmaals gezegd dat wanneer iemand iets wil

melden, hij of zij welkom is. Ik wil niet verdonkere-manen wat er gebeurd is, zeker niet.

Ben Segers (Vooruit): Daarnet hebt u het betreurd dat er nooit rozen werden gelegd. Als u het opnieuw kon doen, zou u het doen, heb ik begrepen. Wil dat dan ook zeggen dat u er alsnog werk van zult maken?

Gerard Van Malderen: Ja, ik zal uitkijken.

Ben Segers (Vooruit): U zult uitkijken?

Gerard Van Malderen: Ja.

Ben Segers (Vooruit): Daarnet hebt u op een gelijkaardige vraag van collega Van Hecke geantwoord dat u een en ander zou proberen om voor verandering te zorgen, maar dat u dan te maken hebt met collega's die daar niet per se voor openstaan. Ik vond dat opmerkelijk, in die zin dat we het vandaag al gehad hebben over de doofpot, omdat men een tijd geleden als men een melding deed, op muren botste.

Hier staat het misbruik wel al vast. De slachtoffers komen bij u met heel concrete vragen. En dan botsen zij opnieuw op muren. U erkent nu wel dat u een en ander had moeten doen. U zegt wel dat u daarvoor een leerproces nodig had, maar ondertussen zijn we zoveel jaren later en nu krijgen we van u engagementen die u in al die jaren niet bent aangegaan ten opzichte van de slachtoffers, hoewel zij dezelfde vragen al jaren gesteld hebben.

Kunt u mij uitleggen welk gebrek aan openheid bij uw collega's u tegenhoudt?

Gerard Van Malderen: Dat ik te weinig doortastend ben, wellicht. Dat ik zelf te weinig initiatief neem.

Ik wil het niet op mijn collega's steken, neen. Ik zal daar morgen bekijken wat er mogelijk is. Ik zal wel meer affirmatief zijn.

Nu, ik heb de gewoonte de dingen wat gemakkelijk voor mij uit te schuiven. Ik begrijp dat dat voor de slachtoffers niet altijd...

Ben Segers (Vooruit): Hebt u bijvoorbeeld na de dading nog met de slachtoffers contact gehad om eens te luisteren wat de abdij nog kon doen voor hen?

Gerard Van Malderen: Neen; ik heb altijd gezegd dat zij welkom waren, maar vóór de arbitrage-commissie is er blijkbaar geen contact meer geweest, wel erna.

Ben Segers (Vooruit): Daarnet legde u uit dat u geen actie ondernam omdat u het zich niet kon voorstellen, maar op het ogenblik van de dading wist u het wel en dan was die fase voorbij.

Gerard Van Malderen: Het is wellicht zo dat wij dachten – of dat ik dacht – dat de slachtoffers blijkbaar tevreden waren, reden waarom zij niet meer teruggekomen zijn. Ik dacht wellicht dat die juridische oplossing een einde betekende, terwijl we nu meer open moeten zijn voor wat de slachtoffers zeggen.

Ben Segers (Vooruit): Ik denk dat dat ook een antwoord is op de discussie die we daarnet hadden over de vele muren waarop slachtoffers keer op keer zijn gebotst. Als de vraag rijst of er al dan niet een doofpotcultuur heerste, dan gaat het erom dat slachtoffers telkens opnieuw op die muren botsen. Het ontbreekt aan echte wil om iets te veranderen, om ocharme een roos te leggen op een graf als slachtoffers dat vragen, zeker als al lang vaststaat dat er sprake is geweest van misbruik. Als zelfs zulke elementaire zaken niet gebeuren, dan begrijp ik dat mensen tot de conclusie komen dat er een doofpotcultuur heerst. Dat wilde ik er nog aan toevoegen.

Greet Daems (PVDA-PTB): Mijnheer Desmet, u sprak daarnet over Carlo Loots en zijn goede aanpak bij de salesianen.

Ik vraag mij dan ook af of u de reportage van CNN over Luk Delft hebt gezien.

Marc Desmet: Ik heb die zelf niet gezien, nee.

Greet Daems (PVDA-PTB): Carlo Loots heeft Luk Delft nog overgeplaatst naar de Centraal-Afrikaanse Republiek, ook al was hij veroordeeld voor misbruik. Om dan te spreken over een goede aanpak bij de salesianen...

Marc Desmet: Ja, maar ik denk niet dat zij daar zelf zo gelukkig mee zijn. Toch denk ik dat Carlo Loots iemand is die zeer betrokken is bij deze problematiek. Dat is ook heel erg gebleken in de Vlaamse commissie, maar dat zult u zelf wel kunnen ondervinden. Ik ben nogal gerust over zijn authenticiteit daarin. Hij is zeer geëngageerd en heeft ook al een lange praktijk daarin, sinds 2011 of 2012. In het algemeen was het mijn idee, toen we in de Vlaamse commissie waren, dat we meer met elkaar moeten uitwisselen.

De voorzitter: Zijn er nog vragen, collega's?

Mijnheer Van Malderen, hebt u ooit contact gehad met de procureur van Dendermonde over de afhandeling van concrete gevallen?

Gerard Van Malderen: Nee, dat heb ik niet.

De **voorzitter**: Als er geen andere vragen zijn, dank ik de gasten van vandaag en sluit de vergadering.

.....
Gerard Van Malderen

*De openbare commissievergadering wordt gesloten om 17.52 uur.
La réunion publique de commission est levée à 17 h 52.*

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
René Stockman

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Marc Desmet

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Theo van Drunen

Lecture faite, persiste et signe,

.....
Thierry Dobbelsstein

Na lezing, volhardt en tekent,